WEN BUFFELJAGKOMPETISIE

Droomprys in Mosambiek ter waarde van meer as **R600 000!**

Lees meer hieroor op bladsy 13

Die tydskrif vir die jagter en bewaarder / The magazine for the hunter and conservationist

JAGTER

SUID-AFRIKAANSE SOUTH AFRICAN

HUNTER

Smul heerlik aan 'n WILDSBOBOTIE

WINGSHOOTING Mark the spot!

LEEUJAG MET 'N MARTINI-HENRY

HUNTING THE SCOTTISH HIGHLANDS

FROM AN UGLY DUCKLING TO A SWAN

OP DIE KRUKKELYS

Die .270 Winchester – geskik vir die bosveld?

PRODUCT TESTS

* IMR 4350
* HORNADY AMMUNITION
* STEINER RANGER RLF 10x42
* DAYSTATE ALPHA WOLF PCP

JOHN RIGBY'S MEDIUM-BORE MAGAZINE RIFLES – THE .350S

UITGAWE • EDITION
JULIE/JULY 2023

NO. 06004
RSA R80.00
(BTW INGESLUIT)
NAMIBIË N$80.00

06004
9 770259 935002

STEINER
Nothing Escapes You
NOW ALSO AVAILABLE IN
6-24x56
[STEINER RANGER 4]
Set new standards with the all-new Steiner Ranger 4.
STEINER
FEATURES
• Extra large field of view and long eye relief.
• Reliable mechanics provide accurate repetition and exact clicks.
• Intuitive reticle illumination has easy-to-use rotating knobs that offer 6 nighttime and 5 daytime settings.
• High-contrast optics provide excellent resolution & edge-to-edge sharpness.
• Extreme ruggedness and precise construction, dustproof and waterproof up to 2 m.
• 4A-I Reticle with red dot has three posts for quick, uncluttered target acquisition.
RANGER 6
BALLISTIC CONTROL
STEINER
The Ranger Ballistic Caps are an optional extra consisting of five different caps that cover most bullets and calibers. This system enables precise reticle adjustment for the perfect shot.
Available at all participating dealers. Contact Inyathi to locate your nearest dealer.
Tel: 012 808 9911 • info@inyathi.net
Terms & conditions apply. E&OE. While stocks last.
iSS INYATHI
SPORTING SUPPLIES

JAGTER
SUID-AFRIKAANSE · SOUTH AFRICAN
HUNTER

ALGEMENE NAVRAE
084-554-0611 (kantoorure)

WEBTUISTE
www.sajagterhunter.com

REDAKSIE
REDAKTEUR
Francois van Emmenes
francois@sahunter.org
SUBREDAKTEURS
Elfriede Ainslie (Taalversorging)
elfriede@sahunter.org
Marisa Beeton (Taalversorging, webblad en sosiale media)
marisa@sahunter.org
KUNSREDAKTEUR
Marthie van Dyk
marthie@sahunter.org
KOS-SUBREDAKTEUR
Karla Janse van Vuuren
SPESIALISBYDRAERS
Herman Jonker, Kassie Kasselman, Prof. Brian Reilly, Pierre van der Walt, Johan van Wyk, Cassie Nienaber, Rean Steenkamp, Thinus Steyn

ADVERTENSIES
ADVERTENSIEKONSULTANT
Anandi Boshoff Tel: 084-493-5497
ads@sahunter.org
JAGTERSMARKKONSULTANT
Gail Osborne Tel: 084-432-1306
ads@sahunter.co.za

INTEKENARE
INTEKENARE
George Grobler
Tel: 087-353-1291
WhatsApp: 087-353-1292
E-pos: *SAHunter@onthedot.co.za*
SAJWV-LEDE
Michel Schoeman
Tel: 012-808-9300
E-pos: *michel@sahunt.co.za*
RAKVERKOPE
Tommy Chapman
Tel: 011-713-9879
E-pos: *tommy.chapman@media24.com*

UITGEWER
Theuns Venter
E-pos: *tgventer01@outlook.com*
SIRKULASIEHOOF
André van Tonder
KATEGORIEBESTUURDER
Tommy Chapman

DRUKKER
SA JAGTER/HUNTER word gedruk deur CTP Printers Kaapstad

UITGEWER EN VERSPREIDING
UITGEWER:
SA Hunt Publishing (Pty) Ltd. ('n divisie van die SA Jagters- en Wildbewaringsvereniging)

VERSPREIDER:
On the Dot, 'n divisie van Naspers.

© Kopiereg ***SA JAGTER/HUNTER.*** Alle regte voorbehou. Menings van medewerkers, rubriekskrywers en korrespondente word nie noodwendig deur SA JAGTER/HUNTER onderskryf nie. Die redakteur behou die reg om artikels en briewe te verander en/of te verkort. Die uitgewer aanvaar geen aanspreeklikheid vir die inhoud van advertensies nie.

SA JAGTER/HUNTER ruil nie advertensiespasie of gunstige redaksionele verslae oor produkte en/of jagbestemmings vir gratis jagte of produkte nie.

INHOUD

JULIE - JULY 2023

COVER:
Rifle: "John Rigby & Co .350 Magnum rifle built on an original Mauser single-square-bridge Magnum action. Listed in the Rigby records as a Mauser Sporting Magnum rifle s/n 5754 delivered in *1947 to F.S.V. Gillaú. From the collection of Theo Scheepers"*
Waterbuck: Photo: Gordon Arons.

RUBRIEKE

4 ONDER DIE KAMEELDORING/ UNDER THE CAMEL THORN

6 BOSPOS

8 SNELVUUR

11 SMS-KOMPETISIE

12 DOOIERUS – DIE VOORVADERS

24 KAMPVUURSTORIES MET KRISJAN EN KRUIWA – KRUIWA SKITTER OP TWITTER

40 KARLA SE KOMBUIS – SMUL HEERLIK AAN 'N WILDSBOBOTIE

48 BOKSPOG

72 IN DIE HERLAAIKAMER/ IN THE RELOADING ROOM

SAJWV

44 JAG EN BEWARING – KEN DIE FEITE
LIZANNE NEL

COVER STORY

14 JOHN RIGBY'S MEDIUM-BORE MAGAZINE RIFLES – THE THREE-FIFTIES
"Rigby designed the perfect weapons on which his reputation has been built and the perfect bullets for use in them." – John Taylor
HUBERT MONTGOMERY

ARTIKELS

20 DIE VERMISTE FRANSMAN
'n Fransman, 'n bottel KWV en 'n kampvuurkuier in vreemde tale sorg vir 'n interessante jag.
THINUS STEYN

26 FROM AN UGLY DUCKLING TO A SWAN
Some nifty gunmaking transforms an "ugly duckling" Mauser rimfire into an elegant little rifle with finesse.
PIERRE VAN DER WALT

32 OP DIE KRUKKELYS
'n Knieoperasie is soms nét die ding om 'n man weer in die jagveld te kry.
KARL HERMANN

36 DIE .270 WINCHESTER – GESKIK VIR DIE BOSVELD?
Die bosveldjagter kan met 'n geruste hart daardie groot-horingkoedoe met die .270 Winchester gaan aandurf.
THYS VALLENTGOED

50 LEEUJAG MET 'N MARTINI-HENRY
Om 'n leeuwyfie met 'n Martini-Henry aan te durf sit nie in enige man se pype nie.
BRITS VAN DEN BERG

54 HUNTING THE SCOTTISH HIGHLANDS
An unforgettable stag hunt with a bunch of tough Scotsmen.
PIERRE MARAIS

62 MARK THE SPOT
The way we mark our beloved companions' graves is a matter close to the heart.
KOBUS DE KOCK

PRODUKTOETSE / PRODUCT TESTS

58 STEINER RANGER LRF 10x42
FRANCOIS VAN EMMENES

60 HORNADY'S PRECISION HUNTER AND MATCH AMMUNITION
FRANCOIS VAN EMMENES

66 DAYSTATE ALPHA WOLF – DIE WOLF VIR WIE JY MAAR BANG KAN WEES
JACQUES BOSHOFF

70 IMR 4350 PROPELLANT
FRANCOIS VAN EMMENES

Deur FRANCOIS VAN EMMENES

HOE LYK JOU VELDSPYSKAART?

As daar nou een ding is wat vir my belangrik is in die jagveld, is dit lekker kos. Nie daardie tipe wat jy in "fensie" restaurante kry nie, selfs nie eens ons kossubredakteur Karla se vindingryke disse nie, alhoewel jy baie daarvan sommer in die jagkamp kan maak. Nee, vir my is dit die disse wat met die jagter praat, wat praat met die siel as jou lyf skraal raak ná al die dag se dinge. Veldkos, bederfkos, cholesterollekkernye en bederfies weg van mamma se oog... Iets anders as wat jy by die huis sou eet.

My grootste gunsteling sal altyd springboklewer bly, maar nie sommer enige springbok op enige plek nie – dit moet in die Kalahari wees, daar moet vuur gemaak word met kameeldoringhout en dit moet onder 'n kameeldoringboom wees. Die lewer, skoon afgewas nadat dit onmiddellik uit 'n goed gebloeide bok verwyder en afgekoel is, moet net sout en swartpeper kry. Geen bydisse, souse, marinades of broodjies van enige aard is nodig nie. Die sappige, pienk lewer is genoeg. Springbokhart, op dieselfde manier gebraai en uit sy skilletjie geëet, is net so lekker – die sappigste "biefstuk" wat jy ooit sal kry en glo ook goed vir die hart.

'n Veldbraai sonder springbok is ewe lekker – onder jou gekose boom, met 'n koelboks of net sagte Kalahari-sand vir die boude en 'n lekker koeldrank om die dag se lae suiker teë te werk. As die jagter klaar geskiet het, is daar natuurlik ook niks fout met 'n goue bruisdrankie of iets van Skotse oorsprong nie. Hierdie soort veldbraai verg 'n bietjie beplanning, maar nie volskaalse voorbereiding en die saamneem van voorbereide kos nie. Die lekkerte van so 'n braai is juis om dié dinge in die veld te doen – die uie, tamaties en aartappels met jou slagmes te skil en die broodjies te smeer. Alles op jóú tyd. Die kuier om die middagvuurtjie is waaroor dit gaan. Die stories van die oggend se jag, die goeie skote en mooi bokke, asook die geskerts oor die oggend se blapse.

My gunstelingtye in die jagveld was op Chalmer's Puts, oom Chris Whisky se plaas tussen Van Zylsrus en Askham, *many moons ago*... Oom Chris het nie vir al sy jagters hierdie geleentheid gegee nie, net vir dié wat dit waardeer het. Die lewer van die eerste twee of drie springbokke wat mooi geskiet was, is in die koelboks gebêre as deel van middagete se beplanning, en die lewer-en-hart-feeste onder oom Chris se kameeldoringbome is iets vir my oudag se onthou. Die middagslapie om die batterye te laai terwyl die vuurtjie kole maak, was altyd welkom. Ek het ander gunstelinge ook – aartappel-en-uie-*fritters*, *Schweinshaxe* (varkpootjies) vir die aand se hoofgereg, skaapskenkelkerriepot – en so kan ek aangaan...

Lekker eet is seker net so 'n wesenlike deel van jag as die jag self. Ek het al op my lekkerste in die jagveld gesmul – miskien omdat honger die beste kok is?

Deel gerus jou gunstelingveldkosresep met ons.

Tot volgende keer – geniet jou boskos!

Francois

Remington®
BIG GAME
MEET BIGGER GAME
Since 1939, Core-Lokt has been any big game's worst enemy.
As the original controlled-expansion bullet, it's filled more tags than any other load.
Core-Lokt's tapered copper jacket is locked to a solid lead core to deliver a massive 2X expansion with great weight retention and consistent on-game results.
Remington.
CORE-LOKT.
20 CENTERFIRE RIFLE CARTRIDGES
CARTOUCHES À PERCUSSION CENTRALE
1 SOFT POINT SHAPE
Provides broad frontal area for high-energy impact and rapid expansion.
2 SPITZER PROFILE
For improved velocity and flatter trajectory.
3 BULLET CORE "LOKT" IN PLACE
To provide deep penetration.
4 JACKET DESIGNED FOR PROGRESSIVE RELIABLE EXPANSION
Provides broad frontal area for high-energy impact and rapid expansion.
Core-Lokt Pointed Soft Point
Core-Lokt Soft Point
THE DEADLIEST MUSHROOM.
NOW EVEN DEADLIER.
1 CONSISTENT 2X EXPANSION
For large terminal wound channels
2 DEEP PENETRATION
High weight retention
3 PROVEN LETHAL
The original controlled-expansion bullet
FORMALITO
OUTDOOR SPORTING BRANDS
Available at all Premium Dealers countrywide.
www.formalito.co.za | tel: +27 (12) 664 – 7793/4

BOSPOS

ONS WIL VAN JÓÚ HOOR!

Briewe van ons lesers is vir ons belangrik. Jou insette en opinies, wedervaringe in die jagveld en interessante stories of nuus is altyd welkom, asook jou kommentaar op die tydskrif se inhoud. Stuur jou brief aan ***marisa@sahunter.org*** en staan 'n kans om 'n geskenkbewys ter waarde van R1 000 van **Safari Outdoor** te wen! Hou jou brief verkieslik onder 300 woorde en verskaf asseblief jou naam en kontakbesonderhede. **SA JAGTER/HUNTER** behou die reg voor om briewe te redigeer en te verkort.

WENBRIEF

JAGBIBLIOTEEK

Beste Francois

Die goeie saak van 'n jagbiblioteek is ter sprake. SA Jagters behoort dit sekerlik te oorweeg. Baie jagters het interessante boekversamelings wat nie noodwendig 'n fisiese plek of "tuiste" gaan vind by daardie persoon se erfgename nie. As al ons lede dit kan oorweeg om hulle jagboeke aan ons Vereniging te bemaak, kan 'n wonderlike biblioteek só opgebou word.

Daar kan dan natuurlik ook gekyk word na digitale weergawes van veral die ouer geskrifte waar outeursregte nie meer 'n probleem is nie. Jy kan moontlik selfs dink aan 'n gereelde resensie van wat beskou word as die mees gesaghebbende literatuur oor ons sport.

Laeveldgroete

CHRIS STEYN

Chris, jy het voorwaar 'n puik idee hier beet! Ek lees self elke dag van my lewe 'n boek vandat ek sowat agt jaar oud was. Die afgelope 30 jaar is dit meestal boeke oor jag, gewere en bewaring en dit lê my na aan die hart, net soos my eie boekversameling. Die SAJWV se hoofkantoor beskik natuurlik oor 'n uitgebreide versameling jagverwante boeke wat deur wyle Nico van Rooyen aan hulle bemaak is. Ek is seker die Vereniging sal enige skenkings van jagboeke graag by hul versameling wil voeg. – Red.

** Chris Steyn wen die R1 000-geskenkbewys van Safari Outdoor. Baie geluk, Chris!*

AN ALL-ENGLISH MAGAZINE

Dear Francois

Thank you for a great magazine. Unfortunately, my Afrikaans is not good enough to be able to really get the best from each edition. That is really "my bad".

Would it be possible for you to provide an online version translated into English? I, for one, would be happy to suscribe to such a publication, and perhaps there are others.

Best wishes

KEITH ATKINS

Unfortunately, translating all the Afrikaans articles into English will be out of our reach financially as more than 80% of our readers are Afrikaans-speaking. However, the English/Afrikaans ratio in the magazine caters for all our readers, with a generous number of English articles appearing in each edition. Our articles on old English rifles and shotguns, for example, are almost always English. We do care about all our readers and your continued support is appreciated! – Ed.

JAGVERHAAL | Deur KOOS MARAIS

In my boek, *Die Laaste Eland*, het ek die epiese verhale van drie jaar se elandjagtogte in die Musina-distrik vertel. Ek het my letterlik moeg geskryf aan hoe ek moes sukkel om in 2015, 2016 en 2017 elande in die hande te kry. Dit het tot die publikasie van die boek gelei. Teen die einde van 2017 het ek verklaar dat ek nooit weer so sal sukkel nie. Van toe af, het myself belowe, sal ek sommer net gewoonweg jag. Ek sou skiet wat voorkom: blouwildebees, rooibok, koedoe of gemsbok. Verby was die dae van nougesette vasberadenheid op die elandspoor!

Só maklik kry jy die ou groot gryses egter nie uit jou bloed nie en aan die begin van 2018 het my gedagtes teruggedwaal na die bos agter die Soutpansberg waar die groot elande leef. Die obsessie het uit die dood opgestaan. Die tweede dwaling was erger as die eerste. Met die skryf en redigering van *Die Laaste Eland* het die jagtersinstink al sterker in my binneste gewoel, soos 'n koors in 'n mens se bloed. Sonder dat ek dit beplan of besef het, het ek elke tree, elke mopanieboom, elke roep van die bosbontrokkie en elke dwarrel van die ooswind meer intens beleef. Die hoop en die wanhoop, die kostasemigheid en die sweet in die oë het met elke paragraaf opgedaag en my uitgedaag totdat ek geweet het dat ek nie anders kon nie – ek móés nog 'n eland gaan jag.

Maar wat het die vorige drie jare fout gegaan? Hoekom moes ek so sukkel? Ek wou nie nog 'n herhaling hê nie, al het die gesukkel 'n mooi jagstorie met 'n sterk bewaringsboodskap opgelewer. Ek was klaar met sukkel en wou graag 'n maklike en goeie einde hê. Hoeveel jagters kom tog wel nie elke jaar by die huis met die verhaal van 'n eland wat net daar in sy spore

DIE PERFEKTE ELAND

As elandjag eers een keer in jou bloed is, sal jy nie rus voor die ou groot gryse in die koelkamer hang nie.

'n Mooi elandbul – elke jagter se droom. (Foto: Alan Ainslie)

50 SA JAGTER | Mei 2023

DIE PERFEKTE ELAND

Ek lees in die Mei-uitgawe van SA JAGTER/HUNTER dat Koos Marais sy .458 Win Mag na Faan de Vos geneem het vir behandeling deur die kolf met 'n pragtige tambotiekolf te vervang.

Ek sou so graag 'n paar mooi foto's van die meester se tambotiekolf wou sien. Ek het self vir my .458 'n tambotiekolf gemaak en dit het hom sommer mooi maniere geleer deur sy seer-skop-gewoonte te laat staan.

By voorbaat baie dankie.

Groete

PAUL KIRSTEN

SKRYF VIR SA JAGTER/HUNTER

Die tydskrif verwelkom artikelbydraes van ons lesers oor hul jagervaringe, asook tegniese artikels oor jag, herlaai, gewere en dies meer. Jy hoef nie bekommerd te wees dat jy nie 'n "skrywer" is nie – as jy 'n storie kan vertel, dan kan jy skryf! Ons redaksionele span sal agter die skerms enige moontlike taalkundige foutjies regstel en jou artikel vir publikasie poleer.

Deel jou stories met ons! E-pos jou artikelidees aan die redakteur by: *francois@sahunter.org*

Portman Co
UNLIMITED

Daystate and Brocock distributed by Portman Co

www.portmanco.co.za

email: portmanco@outlook.com tel: 073 579 3289

Dealer enquiries welcome. Terms and conditions apply.

SNELVUUR

KORTLIKS ▸ NUUS ▸ INTERESSANT OM TE WEET ▸ BEWARING ▸ JAG

Local cookbook *Everyday Venison* clinches prestigious World Gourmand Award

Leslie van der Merwe's creation, *Everyday Venison*, was crowned the Best Game Meat Cookbook in the World at the esteemed Gourmand Awards ceremony (see the book review by Karla Janse van Vuuren in our March/Apr 2022 edition).

The Gourmand World Cookbook Awards, an institution founded in 1995 by the visionary Edouard Cointreau, remains the pinnacle celebration of exceptional food and wine culture literature. The competition, which assessed over 100 000 books and publications from an impressive 230 countries, has solidified its reputation as the definitive global authority in the realm of culinary literary recognition.

In response to the exponential growth in the popularity of game meat recipe books, the organisers introduced a new category exclusively dedicated to honouring this burgeoning genre. *Everyday Venison* emerged victorious, triumphing over a competitive lineup that featured remarkable entries from France, Germany and New Zealand.

Through *Everyday Venison*, Leslie van der Merwe has artfully curated a collection of modern recipes that captures the essence of game meat cuisine, elevating it to new heights.

"This award is a tremendous honour and validation of the passion and effort poured into crafting *Everyday Venison*. I am humbled to have been recognised on such a global stage and am grateful for the opportunity to share my love for game meat cooking with a diverse audience," remarked an elated Leslie.

The runner-up titles from France, Germany and New Zealand further underscore the fierce competition faced by *Everyday Venison*, cementing its status as an extraordinary culinary masterpiece that has resonated with connoisseurs across the globe.

Well done, Leslie!

KOMPETISIE

VOORBLADFOTO-KOMPETISIE

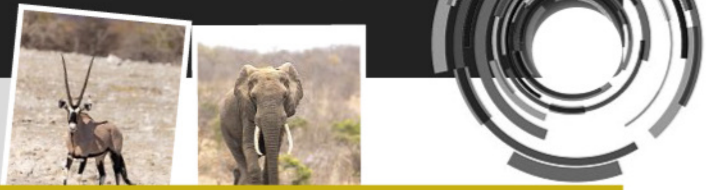

Skiet ons voorblad met jou kamera en wen opwindende pryse!

SA JAGTER/HUNTER is altyd op soek na goeie foto's vir ons voorblad. Skryf gerus in vir ons splinternuwe kompetisie waar jou foto op die voorblad kan pryk – 'n lekker prys is op die spel!

Voorbladonderwerpe hoef nie noodwendig spesies te wees wat normaalweg gejag word nie, maar foto's van byvoorbeeld muise of slange sal nie by die tydskrif se tema inpas nie.

Die voorbladfoto wat jy instuur, moet 'n resolusie van ten minste 300 dpi hê. Dit moet in portretformaat *(portrait)* wees, met 'n afmeting van 23 cm x 28 cm, of 'n ratio van naastenby 4:5. Foto's moet groter as 2 MB wees, maar kleiner as 12 MB.

Vir 'n tipiese voorbladuitleg sal die foto-onderwerp ongeveer in die middelste derde horisontaal, asook vertikaal wees. Die onderwerp moenie minder as 15% (ongeveer 1/6de van die bladsy) en nie meer 25% van die totale foto opneem nie. Skiet dus wyd met jou kamera, moenie te naby inzoem nie en moenie die agtergrond sny (*crop*) as jy die foto redigeer nie. Ons het redelik spasie nodig bo, onder, links en regs om die voorbladprikkels te plaas. Die tydskrif se mashoof (naam) en uitgawenommer verskyn altyd op dieselfde plek. Sien die meegaande grafiese voorstelling om jou 'n beter idee van al die afmetings te gee.

Die beste voorbladfoto's is dié met 'n vervaagde *(blurred)* agtergrond en wat nie te bont of besig is nie. Die dier se kop en horings kan byvoorbeeld ook alleen die onderwerpspasie vul en die lyf en bene kan buite die onderwerpspasie val, solank teks bo-oor dit leesbaar sal wees. Foto's wat voorheen deur enige ander tydskrif of sosialemedia-platform gepubliseer is, kan ongelukkig nie gebruik word nie – dit moet oorspronklike, nuwe materiaal wees. Foto's wat in die verlede geneem is, is dus ook welkom mits dit nie voorheen gepubliseer was nie.

Stuur jou inskrywing aan die redakteur Francois van Emmenes by *francois@sahunter.org*

SPESIALE VROUEDAGKOMPETISIE

In die Nov/Des 2022-uitgawe van SA JAGTER/HUNTER het ons oor die groeiende aantal vroulike jagters in jagveld berig en die positiewe uitwerking daarvan op die jagbedryf en bewaring. 9 Augustus 2023 is Nasionale Vrouedag en SA JAGTER/HUNTER gaan in die Augustus-uitgawe spesiale erkenning hieraan gee en ons dames bederf. Ons beplan om die hele Bokspog aan damesjagters se foto's te wy en spesiale, ekstra pryse sal vir die wenfoto's op die spel wees. Stuur dus gerus jou jagfoto in van 'n dame en jong dametjie in die veld. (Dit hoef nie by 'n gejagte dier te wees nie; selfs foto's van 'n dame wat haar man of familielede vergesel in die jagveld, om die jagkampvuur, ens., sal in aanmerking kom.) Ons verwelkom ook artikels van die dames oor hul jagavonture. Bydraes moet ons teen 27 Julie 2023 bereik om in aanmerking te kom. Dames, moenie langer wag nie – stuur sommer vandag daardie spesiale artikel, jag- en bosfoto's in!

WEN MOSAMBIEK-BUFFELJAGKOMPETISIE

TER WAARDE VAN MEER AS R600 000!

WÉÉR SA SE GROOTSTE JAGKOMPETISIE OOIT

Die Mosambiek-buffeljagkompetisie van 2022 was 'n reusesukses. Die wenner, Lawrence Meintjes, en sy vrou Ansu wat vir hom die wenkaartjie gekoop het, was vergesel van SA JAGTER/HUNTER se redakteur en Gert Booyse, eienaar van Rhino Bullets wat 2022 se hoofborg was. Hulle het 'n ongelooflike ervaring meegemaak in Coutada 11 in Mosambiek, die tuiste van Zambeze Delta Safaris (ZDS).

Vanjaar maak ons weer so en die prys is dié keer selfs groter! Ons gaan weer 'n trofee-buffelbul jag, asook 'n trofee-waterbok en 'n trofee-rietbok. *(Die kwaliteit van die waterbokbulle en rietbokramme in die konsessie is ongelooflik – ek het nog nooit so 'n groot konsentrasie van "Rowland Ward"-diere in my lewe gesien nie. – Red.)*

Die jag vind aan die einde van November 2023 plaas en die presiese datums sal later bekendgemaak word wanneer ons span se retoervlugte na Beira bevestig is. Dit bestaan uit vyf dae se jag en ses aande se verblyf in een van ZDS se luukse kampe. Die wenner en sy/haar metgesel se kostes word ten volle gedek vanaf OR Tambo Internasionale Lughawe – jy daag eenvoudig op met jou klere, kamera, brille en pille, en ons sorg vir die res!

Die helikoptervlugte tussen Beira se lughawe en die kamp is 'n ongelooflike ondervinding – vanuit die lug kan 'n mens die effek van onbeheerde nedersettings asook van die bewaringsareas duidelik sien. Die uitsig is eenvoudig asemrowend – talle troppe diere op die uitgestrekte vloedvlaktes. Die prys sluit ook die volgende in: die gebruik van ZDS se grootkaliber-gewere, alle kos en drank, jagpermitte, trofee-uitvoerpermitte, daaglikse wasgoed, die dienste van uiters bekwame en ervare professionele jagters en die dienste van die vriendelike kamppersoneel.

Verder wag daar op die wenner en sy/haar metgesel 'n geskenkpak met jagklere en ander lekker verrassings – hulle sal ongelukkig moet wag en sien waarmee hulle nóg bederf gaan word! Hulle kan ook uitsien na drie smullekker etes per dag wat deur die kampsjef voorberei sal word: 'n stewige ontbyt met alles wat nodig is vir die "enjinkamer", middagete by die kamp of in die veld, en 'n feestelike driegangmaaltyd elke aand. Die gesellige saamkuier om die kampvuur saans, waar die wenner die dag se jagstories met almal deel, is beslis iets om te beleef. Natuurlik gaan ons ook weer 'n artikel oor hierdie spesiale jag in die Jan/Feb 2024-uitgawe van SA JAGTER/HUNTER publiseer – iets kosbaars wat die wenner vir sy/haar kleinkinders kan bewaar.

Dit is egter nie al nie... Daar wag nóg 'n groot verrassing op die wenspan met hul aankoms by die kamp. Ons gaan egter nie die geheim verklap nie – al wat ons kan sê, is dat die wenner se metgesel ook liefs 'n paar ure op die skietbaan moet deurbring voor ons vertrek...

Afrikan Tanning & Taxidermy van Bronkhorstspruit borg weer die trofeewerk vir hierdie kompetisie, wat 'n skouermontering van die buffel en skedelmonterings van die waterbok en rietbok insluit.

Die totale waarde van vanjaar se jag beloop R600 000.

Zambeze Delta Safaris jag al sedert 1992 in Coutada 11 in die Marromeu-gebied suid van die Zambezirivier in Mosambiek. Dié ervare jagondernemer is in 2022 as Dallas Safari Club se "*Outfitter of the Year*" aangewys. Die jaggebied bestaan uit meer as 200 000 ha sonder enige heinings en is die tuiste van 'n enorme aantal jagspesies. Spesiale amfibiese voertuie word gebruik om die sowat 25 000 buffels in die moerasse te bereik – 'n onvergeetlike ondervinding en beslis een vir die emmerskoplysie! Lees gerus die artikel oor die 2022-jag in die Jan/Feb 2023-uitgawe van ons tydskrif indien jy dit dalk misgeloop het.

'n Inskrywingskaartjie kos slegs R100 en jy kan soveel koop as wat jy wil. Blaai na bladsy 13 vir die volledige besonderhede of volg die skakel na die veilige webbladinskrywing. Moenie langer wag nie – skryf vandag nog in! JÝ kan die wenner van hierdie droomjag wees!

BEWARING

LOODSINKERS VERGIFTIG NYLKROKODILLE IN ST. LUCIA-MEERGEBIED

Deur XANDER COMBRINK EN MARC HUMPHRIES

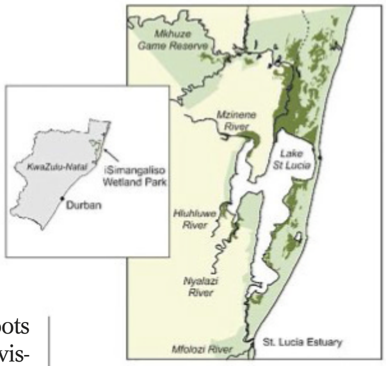

Kaart van St. Luciameer in die iSimangaliso-vleilandpark in noordelike KwaZulu-Natal, Suid-Afrika.

Die St. Luciameer, 'n UNESCO-wêrelderfenisgebied in die iSimangaliso-vleilandpark, is die grootste vleilandstelsel in Afrika en een van die belangrikste beskermde gebiede vir die bewaring van Nylkrokodille in Suid-Afrika. 'n Onlangse studie deur navorsers van die Universiteit van die Witwatersrand (WITS), Universiteit van Pretoria (UP), Nasionale Dieretuin en die Tshwane Universiteit van Tegnologie (TUT) het egter bevind dat lood (Pb) teenwoordig was in bloedmonsters van al 22 wilde krokodille wat hulle ondersoek het, met konsentrasies wat wissel van 86 tot 13 100 nanogram (ng) lood per ml bloed (ng/ml). Loodvergiftiging was beduidend hoër by manlike diere (gemiddelde bloedloodkonsentrasie van 3 780 ng/ml) in vergelyking met vroulike diere (gemiddeld 266 ng/ml). Verskeie krokodille het duidelike kliniese bewyse van loodvergiftiging getoon, en die hoogste bloedloodkonsentrasie (13 100 ng/ml) was nie net die hoogste ooit aangeteken tydens 'n studie van wilde krokodille (krokodille, alligators, kaaimanne en ghariale) nie, maar ook vir alle gewerwelde diere. Ter vergelyking, bloedloodvlakke van 600 tot 1 000 ng/ml word as giftig beskou vir valke en watervoëls, en 600 tot 800 ng/ml vir soogdiere. By kinders word 50 ng/ml in verband gebring met verminderde kognitiewe en neurologiese ontwikkeling wat onomkeerbaar kan wees.

Krokodille wat oor 'n lang termyn aan lood blootgestel word, kan bloedarmoede ontwikkel en die toestand van hulle tande kan só ernstig verswak dat nuwe tande nie kan vorm nie. Die diere vrek uiteindelik weens wanvoeding. Hierdie simptome stem ooreen met loodvergiftiging wat by voëls en soogdiere waargeneem is, maar dit is nog nie voorheen by krokodille gedokumenteer nie. Gedurende vorige ondersoeke by St. Luciameer, het die navorsers swart merke op die oppervlak van tande en binne die mondholte van volwasse krokodille waargeneem wat ook met loodblootstelling verband hou.

Die studie het voortgebou op navorsing wat die Universiteit van KwaZulu-Natal tussen 2009 en 2014 uitgevoer het om bloedloodvlakke van krokodille te ondersoek wat by Kosibaai, Ndumo Wildreservaat en St. Luciameer gevang is. Die navorsers het ook aansienlike variasie (30 tot 9 600 ng/ml) aangeteken in bloedloodvlakke van 34 krokodilmonsters, terwyl die hoogste waarde wat aangeteken is, effens laer was in vergelyking met hierdie studie. Gedurende die studie het die navorsers die maaginhoud ondersoek van agt krokodille wat in die St. Luciameergebied aan natuurlike of ander toevallige oorsake gevrek het, en veelvuldige loodsinkers en/of ander hengelgerei wat lood bevat, aangetref. Dit is moontlik dat krokodille aktief loodsinkers teiken om natuurlik gastroliete (maagstene) aan te vul, veral by St. Luciameer se sanderige kusvlaktes met sy modderneerslae en weinig klippe. Hengelaars se waarnemings bevestig hierdie gedrag onder krokodille wat aktief aas of *dropshot*-lyne jaag en soms vang en insluk wanneer dit ingetrek word. By *dropshot*-hengel word 'n hoek aan 'n loodsinker aan die vislyn geheg wat aan kunsaas of 'n plastiek- of silikoonvis vasgemaak word om die natuurlike beweging van wilde prooi na te boots wanneer die hengelaar die vislyn inkatrol.

Die ingeslukte loodsinkers of *dropshots* bly vir jare of selfs dekades in die krokodil se maag. In teenstelling met soogdiere en visse, het krokodille 'n klein pylorusklep wat voorkom dat vaste voorwerpe van die maag na die dunderm beweeg om as afval uitgeskei te word. Die hoë suurinhoud van 'n krokodil se maag veroorsaak dat die lood vinnig in die bloedstroom, weefsel en been geabsorbeer word. Hoewel krokodille by St. Luciameer uitermatig hoë konsentrasies lood kan opbou, toon hulle 'n hoë weerstand teen die akute toksiese effek van lood. Dit is nog onbekend wat die impak van loodblootstelling op krokodille se gesondheid, voortplanting en die broeisukses oor die lang termyn is. Navorsing hieroor duur voort.

Krokodille by St. Luciameer is waarskynlik reeds vir dekades aan loodsinkers blootgestel. In die 1930's en 1940's het die streek 'n gewilde hengelbestemming onder ontspanningshengelaars geword. Verskeie droogtes oor die afgelope paar dekades het gelei tot 'n afname in ontspanningshengelaktiwiteite, maar lewensonderhoudende hengel deur plaaslike gemeenskappe wat aan die park grens, kom algemeen voor.

Foto van gastroliete en Pb-voorwerpe (die rooi sirkel dui *dropshots* en 'n klein loodsinker aan) wat uit die maag van 'n dooie krokodil by St. Luciameer verwyder is.

Die blootstelling van wilde diere aan lood is wêreldwyd 'n groot bekommernis. Lood is 'n gifstof wat in die liggaam opbou en geen natuurlike, fisiologiese voordele vir diere of mense het nie. Dit affekteer onder andere die vaskulêre, senuwee-, immuun- en voortplantingstelsels. As toppredatore met 'n lang lewensduur is krokodille veral vatbaar vir kontaminante. Navorsers is bekommerd dat krokodille by gewilde hengelbestemmings in Noordwes, Limpopo en Mpumalanga ook moontlik reeds deur lood vergiftig is. Verdere navorsing om dit te ondersoek, word beplan, asook 'n eksperimentele navorsingsprojek van die Tshwane Universiteit van Tegnologie en WITS oor die impak van lood op die fisiologie, endokrinologie en gedrag van Nylkrokodille.

Wêreldwyd is daar toenemende pogings om die gebruik van hengelgerei wat lood bevat, uit te skakel om die risiko's te verminder wat dit vir wilde diere en mense se gesondheid inhou. Byvoorbeeld, regulering oor die gebruik van loodsinkers het gelei tot die herstel van swaanbevolkings in die Verenigde Koninkryk. By St. Luciameer is die argument baie sterk om die gebruik van lood in hengelaktiwiteite te staak. Risiko's wat verband hou met die voortgesette gebruik van lood is waarskynlik nie beperk tot krokodille nie, en verskeie water- en roof-

Agteruitgang in die tande en tandverlies is waargeneem by krokodille met verhoogde bloedloodkonsentrasies.

Swart vlekke op die tandoppervlak en aan die binnekant van die mond by twee manlike krokodille wat waarskynlik te wyte is aan die vorming van loodsulfied.

voëls, roofdiere en selfs mense word op dieselfde manier blootgestel. 'n Verskuiwing na niegiftige alternatiewe soos staal, wolfraam-nikkellegering, tin, bismut, koper of selfs keramiek regverdig eksperimentering en verteenwoordig die enigste praktiese manier om blootstellingsrisiko's vir wild te verminder.

Om meer te lees oor die onlangse krokodilnavorsing deur prof. Marc Humphries (Skool vir Chemie, WITS), prof. Jan Myburgh (Departement van Parakliniese Wetenskappe, Fakulteit van Veterinêre Wetenskap, UP), dr. Robert Campbell (Nasionale Dieretuin, Suid-Afrikaanse Nasionale Biodiversiteitsinstituut) en dr. Xander Combrink (Departement van Natuurbewaring, TUT), besoek *https://doi.org/10.1016/j.chemosphere.2022.134977.* Inligting oor navorsing deur dr. Jon Warner *(Alligator Program, Texas Parks and Wildlife Department*, VSA in 2009-2014, dr. Xander Combrink (TUT), prof. Jan Myburgh (UP) en prof. Colleen Downs *(School of Life Sciences*, Universiteit van KwaZulu-Natal) is ook beskikbaar by *https://link.springer.com/article/10.1007/s10646-016-1652-8*

Xander Combrink is 'n lid van die Departement van Bosbou, Vissery en die Omgewing se Loodtaakgroep wat verslag doen aan die nasionale werkgroep vir die voorkoming van wildvergiftiging.

SMS EN WEN!

SMS 31370

HIERDIE MAAND SE PRYSE:

SMS "DOVETAIL", "KAPPETIJN" OF "HAMILTON" MET JOU E-POSADRES NA 31370

SMS kos R1,50. Die wenners sal telefonies in kennis gestel word. Volledige bepalings en voorwaardes is beskikbaar op ons webwerf by *https://www.sajagterhunter.com/wen/bepalings_en_voorwaardes*

DENNIS KAPPETIJN-MES

SMS *"KAPPETIJN"* MET JOU E-POSADRES NA 31370

Wen 'n Dennis Kappetijn-mes ter waarde van R1 500.

Vir meer inligting, besoek hul webtuiste by *www.kappetijnknives.com* of kontak ons by **082-923-5639 / 082-968-4242**

WENNER VAN DIE MAAND:
Conne Spangenberg
(Kontak Linita by 082-968-4242 vir jou prys.)

DOVETAIL-AMMUNISIEKISSIES

SMS *"DOVETAIL"* MET JOU E-POSADRES NA 31370

Twee lesers kan elk 'n ammunisiekissie in die kaliber van hul keuse wen.

Die Dovetail-ammunisiekissies word gemaak en geborg deur Rudi en Lizelle Louw. Kontak Lizelle by **083-257-4041** vir meer inligting. Elke kissie is R525 werd.

WENNERS VAN DIE MAAND:
Jacques van der Merwe
Andre Dart

PROMARK/STEVENSON HAMILTON-PRODUKTE

SMS *"HAMILTON"* MET JOU E-POSADRES NA 31370

Verskillende pryse/produkte (soos hoede, belde, skoene, kamoefleerdrag, ens.) kan elke maand gewen word.

Stevenson Hamilton-produkte word verskaf deur Promark en is landwyd by GWK-takke beskikbaar. Vir verdere inligting oor Promark se produkte, besoek gerus hul webtuiste by *www.stevensonhamilton.co.za.*

WENNERS VAN DIE MAAND:
Eben Swart
Petrus van Zyl

Die wenners sal in die volgende uitgawe van SA/JAGTER/HUNTER bekend gemaak word.

Die vorige maand se wenner van Rogue se 25-liter-koelboks ter waarde van R3 299 is Johann Ungerer. Baie geluk, Johann!

DIE VOOR-VADERS

Kyk, ek is nou wel nie 'n opgeleide sangoma nie, maar gisteraand het ek 'n slag weer die bene gegooi. Sommer 'n paar varkribbeentjies, oor my skouer, toe ek daar by die vuur sit. Ek doen dit soms wanneer ek in die veld kamp, dan verbeel ek my hoe dankbaar een of ander diertjie gaan wees vir dié gelukkie, selfs al is dit nie kosher of halaal nie.

Maar vanoggend, toe ek uit my tent kruip om die nag se toordruppels agter 'n bos te gaan sprinkel, lê die beentjies nog steeds daar. Niks weggedra nie, geen muishond- of kat- of jakkalsspoortjies nie, net vol miere.

So staan en kyk ek hulle toe, want niks in die lewe is toeval nie, het ek al gelees. In alle dinge is daar glo betekenis. Selfs in hoe iets val wanneer jy dit oor jou skouer gooi.

Oooo, die voorvaders is kwaad, sien ek, nadat ek 'n paar strepe in die sand getrek het en dinge mooi bekyk het. Ou Verwoerd het 'n knorrige frons vanoggend, lyk dit. PW swaai sy vinger vir die fisante wat hom koggel, en die volstruispluim in Jan van Riebeeck se hoed bewe eintlik van ergerlikheid. (Ek sou seker ook moerig wees as almal my vir als blameer.)

Maar ek sien die bene beduie ook van 'n goue wildebees wat struikel, en van vendusiewaens wat leeg langs 'n droë fontein staan. Ek krap nog 'n bietjie en ek sien 'n buffel met lang, reguit horings soos 'n Ankolebees wat aan 'n rusbank staan en ruik. En ek sien in die bene dat dit elke ses ure twee ure lank nag is. Ek sien ook yslike gate in 'n teerpad, gate so diep dat mens net die doef-doef van minibustaxi's uit die donker dieptes hoor.

Ek staan en kyk die bene so en ek dog, nee wag tóé, vir soveel slegte nuus het ek nie lus nie. Toe skop ek hulle bymekaar en loop gooi hulle in die vullissak wat aan my bakkie se syspieël hang.

Maar steeds wil die voorvaders my nie uitlos nie. Al sit ek omring deur berge in skoon natuur, probeer hulle my heeltyd wysmaak alles is hopeloos. Beelde van die nuutgeboude ruïnes van Medupi en Kusile bly deur my kop maal en ek ruik die stink rook van Karpowerships, al is dit net 'n stuk gannabos wat in die vuur lê en smeul.

Later vervies ek my vir die voorvaders wat my mooi dag in die veld so bederf. Wie's hulle om vinger te wys na hulle nageslag? Van hulle het self ook maar dinge aangevang waarvoor hulle verantwoordelikheid behoort te dra.

Vat nou maar vir Piet Retief, 'n bouer van Wellington met 'n paar krediteure op sy spoor, wat pad gevat het Natal toe met die hoop om 'n ontwikkelaar te word daar. En toe sy fondament gesien het met 'n grondtransaksie. Wat gebeur het dat die verkopers hom doodgeslaan het, weet ek nie, maar ek vermoed as Piet dinge volgens die boek gedoen het, met omgewingsimpakstudies en 'n behoorlike regskontrak en die regte BBEEE-vennote, kon dinge dalk rustiger gewees het in KZN.

Ja, die voorvaders het ons al baie probleme besorg. (Dit staan mos daar in die groot boek: Die sondes van die vaders sal besoek word aan die derde en vierde geslag.) Hoekom het hulle byvoorbeeld toegelaat dat uitheemse plae soos wattel en kakiebos en Land Rover en Europese spreeus hier posvat? En hoekom het hulle nie destyds al, toe hulle begin telegraaflyne span het, *fibre* ingesit in stede van koper nie? En hoe het hulle koppe gewerk dat hulle diere so gewetenloos kon slag wanneer die geleentheid hom voordoen? Dink net: Hoe rig mens jou geweer op 'n seekoei as jy weet dis die laaste van die laastes in daardie rivier? Hoekom het hulle die walvisse so uitgemoor?

> Daar is wel 'n plek waarheen die jagter kan vlug om weg te kom van die ellendes wat deur die mens (en sy voorvaders) meegebring is, al is dit net vir 'n wyle: die natuur.

Baie van die dinge waaroor ons ons vandag kwel, kon voorkom gewees het as die voorvaders meer wysheid aan die dag gelê het en aan die toekoms gedink het. Maar nou lê en trek hulle net skouers op onder die kluite. Dit gaan sleg in ons land, en ons moet maar die beste maak daarvan. Party dae wil mens moedeloos raak, maar jy kan nie wegkom van die werklikheid nie.

Of kan jy?

Daar is wel 'n plek waarheen die jagter kan vlug om weg te kom van die ellendes wat deur die mens (en sy voorvaders) meegebring is, al is dit net vir 'n wyle: die natuur.

In die jagveld is daar vrede en balans. Diere en bome weet van politiek en ekonomie en landsake niks nie. Laat dus al die swartgallige nuus en kwellings agter wanneer jy gaan jag. Hulle gaan nie weggaan nie, maar moet hulle nie saamvat nie. Om dit reg te kry sal jy die versoeking moet weerstaan om daaroor te praat en om te spring elke keer as jou foon piep. Sit die demmitse ding sommer geheel en al af en gee jou oor aan die groot vreedsaamheid van die bos!

Gebruik jou tyd in die veld as kopskoonmaaktyd. Ontspan, raak rustig, leef in die oomblik en besin oor die lewe. Aan die huidige stand van landsake kan jy in elk geval niks doen nie. Maar hou dan ook in gedagte, in jou omgang met die natuur, dat dit nie joune is om mee te maak en breek soos jy wil nie. Dis jou kinders s'n. Jy is bloot die opsigter daarvan.

Onthou: Ons is die voorvaders van die toekoms.

SAJWV BIED AAN

MOSAMBIEK-BUFFELJAGKOMPETISIE 2023

R100 PER KAARTJIE

WEN

HIERDIE **DROOMPRYS** TER WAARDE VAN MEER AS **R600 000!**

Prys sluit die volgende in:

- TROFEE-BUFFELBUL
- TROFEE-WATERBOK
- TROFEE-RIETBOK
- VYFDAG-JAG IN COUTADA 11
- ALLE KOSTES INGESLUIT

SKRYF SÓ IN:

BESOEK:

https://qkt.io/Buff23

OF

SKANDEER HIERDIE KODE

OF

Betaal veelvoude van R100 in die SAJWV se bankrekening in: ABSA (632005) Reknr: 01443990077 – gebruik "Buffel" ASOOK jou selfoonnommer as verwysing.

OF

Koop 'n fisiese kaartjie by jou naaste SAJWV-tak se skietdae en sosiale aande.

SLUITINGSDATUM: 3 NOVEMBER 2023

TREKKINGSDATUM: 8 NOVEMBER 2023

MEDIABORG

TAKSIDERMIEBORG

NLC REG. NO: 00303/ 08

Volledige bepalings en voorwaardes beskikbaar by *www.sajagterhunter.com/wen/bepalings en voorwaardes*

 By HUBERT MONTGOMERY

TOP CENTRE: A sealed, soldered-tin tropical pack holding 100 rounds of .350 Magnum. BOTTOM LEFT TO RIGHT: Kynoch .400/.350 NE solids, Rigby .350 Magnum solids, Rigby .350 Magnum semi-spitzer soft-nose, Rigby .350 No. 2 solids.

John Rigby's medium-bore magazine rifles – the .350s

"Rigby designed the perfect weapons on which his reputation has been built and the perfect bullets for use in them." – John Taylor

Founded in Dublin around 1735, the famous firm of John Rigby & Co. is one of the oldest firearm manufacturers in all of Britain. Today, almost 300 years later, it is still trading under the same name. During all this time, Rigby was responsible for many innovative firearm-related developments, including some of particular historical significance.

Undoubtedly one of Rigby's most significant developments was the .450 3¼" Nitro Express cartridge (initially called the ".450 Special"), which he introduced to the shooting world in 1898. Based on the earlier .450 3¼" BPE (Black Powder Express) brass case, but now loaded with 70 grains of cordite, it propelled a 480-grain bullet of .458" diameter to a muzzle velocity of 2 200 fps and a muzzle energy approaching 5 000 ft-lbs. The .450 NE quickly became the "go-to" dangerous-game elephant cartridge, immediately rendering all previous Black Powder Express rifles and the old 12-, 10-, 8- and 4-bore rifles obsolete.

TOP: Early (1906) Rigby in calibre .400/.350 NE, built on a slanted-magazine-box Magnum action with step-down receiver ring. BOTTOM: Late (1947) Rigby .350 Magnum built on a normal Magnum action.

Very early .400/.350 round head-stamped "Rigby's 350 Nitro". The emblem at the bottom is that of Georg Roth, a sporting ammunition manufacturer from Vienna in Austria. It is not commonly known that Roth made .400/.350 NE ammunition for Rigby.

With the .450 3¼" Nitro-Express, Rigby had a very fine "large-bore" cartridge for use in double rifles and single-shot falling-block rifles. On the other end of the scale, he had been selling Mauser-supplied bolt-action magazine rifles in calibre 7x57mm (later called the .275 Rigby) since before 1898, giving him an outstanding "small-bore". Obviously lacking from his line-up was a good "medium-bore". Around 1898, there were no suitable medium-bore cartridges propelled by the new nitro powders, so Rigby set about designing his own.

THE .400/.350 NITRO EXPRESS

Introduced by John Rigby in 1899, the .400/.350 Nitro Express was based on the old .400 black powder case, necked down to .35" calibre, with a case length of 2¾", and now loaded with cordite. The result was a large, rimmed (flanged) cartridge with a slow, straight taper and a long neck for securely gripping the bullets. Propelled by 43 grains of an early version of cordite, the very long, parallel-sided bullet of 310-grain weight and .358" calibre achieved a muzzle velocity of 2 150 fps. Due to the large-volume case, the chamber pressure was only 16 tons – an important consideration for early cordite. The long bullet gave it an astounding sectional density of .346, which of course ensured reliable penetration on thick-skinned African game. Penetration was further enhanced by Rigby's bullets which were made with very thick steel jackets. The overall length of the loaded .400/.350 cartridge was 3.68", which was, in fact, longer than the .375 H&H Magnum cartridge. This would become an issue when Rigby wanted to use the .400/.350 in magazine rifles, as we shall see later.

Immediately upon its release, the .400/.350 NE cartridge was used in double and single-shot rifles. Already in 1899, Rigby himself submitted a double rifle in this calibre to *The Field* for testing. By February 1900, the first Farquharson-actioned Rigby single-shot rifle was supplied in calibre .400/.350 Nitro. Interestingly, it was referred to in the records as a ".350 Special". Other makers, such as W.J. Jeffery, also supplied many Farquharson falling-block rifles, with the .400/.350 as a popular medium-bore chambering.

When inspecting old records, keep in mind that the rimmed .400/.350 was initially simply referred to as the ".350 Rigby" or ".350 Nitro". In Rigby's own ledgers, such rifles were recorded as just ".350". Of course, this led to great confusion once the rimless .350 Rigby Magnum and the rimmed .350 Rigby No. 2 cartridges were introduced in 1908 (as we will come to later). To avoid confusion, the .400/.350 was commonly referred to as the ".400/.350 Nitro Express" after 1908.

Shortly after launching the .400/.350 NE in 1899, it must have occurred to John Rigby that the cartridge could be the basis for an excellent medium-bore magazine rifle. Since no bolt actions were available at that time that could handle the long and rimmed .400/.350 »

» cartridge, Rigby approached Mauser with the request to develop such an action. Of course, it helped that at that time Rigby was the sole distributor for Mauser bolt actions and Mauser sporting rifles in Britain, that he had an excellent business relationship with the Mauser firm, and that most of his bolt-action rifles were actually supplied by Mauser in barrelled action form. We do not know exactly how long it took Mauser to develop the Magnum action, but a good guess would be two to three years. The current Rigby company has kindly confirmed that the very first Rigby magazine rifle in calibre .400/.350 was delivered in August 1904, using the slanted-magazine-box Magnum Mauser bolt action. This rifle had Rigby number 2345 and Mauser action number 207. (The slanted magazine box was needed to ensure reliable feeding of the rimmed .400/.350 cartridge.)

LEFT TO RIGHT: .400/.350 NE with 310-grain solid, .400/.350 NE with 310-grain soft-nose split bullet, .350 Magnum with 225-grain solid, .350 Magnum with 225-grain copper-capped hollow-point, .350 Magnum with 225-grain semi-spitzer soft-nose, .350 No. 2 with 225-grain solid, and .375 H&H Magnum for scale.

It is thus correct to say that the .400/.350 cartridge was actually responsible for the development of the famous big Mauser Magnum bolt action, as the action was specifically developed for the cartridge by Mauser upon Rigby's request. This was an important development as the availability of the Mauser Magnum action from around 1904 immediately allowed many other manufacturers to offer dangerous-game magazine rifles in large-bore calibres, such as the .404 Jeffery, .416 Rigby and .505 Gibbs, thereby ending the dominance of double rifles in the large-bore calibres. This was very fortunate timing for dangerous-game magazine rifle gunmakers, as 1904 also pretty much marked the end of the falling-block single-shot rifle era.

In the years following its introduction, the .400/.350 was the most popular and most widely used medium-bore cartridge in Africa. John Taylor sings its praises in his book and declares that he would "happily finish the remainder of my career with a .400/.350 as my only medium bore" and "I killed more lions with this rifle (a .400/.350) than any other…". In fact, for approximately ten years between 1899 and 1908, the .400/.350 stood unchallenged as *the* premier medium-bore nitro cartridge. Holland & Holland's .375 Flanged 2½" Nitro Express, also introduced in 1899 and also available in bolt-action rifles, never offered any serious competition as it always lagged behind the Rigby .400/.350 by at least 200 fps with similar bullet weights. It was only in 1908 with the introduction of the .333 Jeffery, and 1909 when the .318 Westley Richards was introduced, that the .400/.350 faced serious competition from other British medium bores. Not surprisingly, when the .375 H&H Magnum was released in 1912, it captured the title of best all-round medium bore, effectively terminating all three of these medium-bore cartridges.

THE .350 RIGBY MAGNUM

Rigby was practically forced to introduce the rimless .350 Magnum due to the market demand in the early 1900s for higher velocity and a flatter trajectory. His response was to sacrifice some bullet weight and increase case capacity to gain velocity. Introduced in 1908, the .350 Magnum fired a 225-grain bullet at an advertised 2 600 fps. Being entirely Rigby's own design, the case for the .350 Magnum was not based on any other cartridge case in existence at the time. This means the case dimensions are somewhat unique, with a base diameter of .519" and a rim diameter of .525", placing it somewhere between the "fat" case of the .404 Jeffery and the "normal" 8x57mm Mauser case size. The cordite loading for the .350 Magnum increased to 55 grains from the 43 grains used in the .400/.350 NE. Bullets loaded in the .350 Magnum included a steel-jacketed round-nosed solid, a copper-capped hollow-point and a semi-spitzer soft-nose, all of 225-grain weight.

Although the .350 Magnum was an excellent cartridge in its own right, many of the "old-timers" swore that the older .400/.350 NE was actually better because of its heavier bullet and superior penetration (Taylor himself was of similar opinion). Reducing the bullet weight to 225 grains lowered the sectional density significantly. This made the .350 Magnum more of a "medium-bore cartridge" than an "all-round cartridge". By this, I mean that with a .400/.350, you could easily take on the occasional elephant using the excellent 310-grain solid, whereas taking on elephant with the 225-grain solid of the .350 Magnum became quite a bit more risky.

THE .350 NO. 2

Once the .350 Magnum with its 225-grain bullets had been released, Rigby decided to offer the same "high-velocity" loading (225-grain bullet at 2 600 fps) in the rimmed case of the .400/.350 for use in double and single-shot rifles. This then became known as the .350 No. 2 and was also available from 1908. So, the .350 No. 2 is actually just a different loading of the old .400/.350 cartridge and is not, in fact, a separate cartridge.

Predictably, this led to some confusion, but fortunately, as the old .400/.350 NE faded

Rigby 350s examined for this article. TOP TO BOTTOM: Rifle 2692 (from 1906), Rifle 2924 (from 1908), Rifle 3540 (from 1910) and Rifle 5754 (from 1947). Notice how, over time, the barrel length decreased from 26" to 24", and the slim forend became progressively longer and bulkier.

from the scene, things settled down. Obviously, the .350 No. 2 cartridge can be used in rifles originally chambered for the .400/.350 NE (including bolt-action magazine rifles), but the lighter bullet will most likely shoot to a different point of impact and the sights will have to be readjusted. Incidentally, this is exactly what happened to the very first Rigby bolt-action rifle in .350 calibre – serial number 2345, as mentioned earlier. Initially chambered for the .400/.350, it was resighted by Rigby in August 1910 for the .350 No. 2 load and is so recorded in the ledger.

RIFLE NO. 1: RIGBY 2692

This rifle was completed in 1906 by Rigby, using a Mauser single square-bridge Magnum action with step-down receiver ring and a slanted magazine box, and is chambered for the rimmed .400/.350 cartridge. The Mauser action itself has serial number 351, which is from a very early special Mauser serial number range used only for these slanted actions and is difficult to date. Even though the barrel is 26" long, the stock is very trim, resulting in an unloaded weight of only 7.5 lbs for the complete rifle.

The walnut stock with a length of 14⅝" has a steel buttplate with a built-in trap. Inletting of the stock around the action bottom is very tricky due to the slanted magazine box but was superbly done on this rifle. An express rear sight with a 100 yd fixed leaf and 200 yd and 300 yd folding leaves is mounted on the barrel, and up front is the characteristic Rigby ramped front sight with a silver bead. Notice the very early Rigby peep sight without the rotary adjustment disc, referred to in the Rigby ledger only as a "peep", fitted to the cocking piece at the rear of the bolt.

Round sling eyes on the barrel band and the stock are for the use of a classic leather sling with hook swivels. The engraving on top of the barrel reads "John Rigby & Co. 72 St. James's St. London", and on the action left wall "Waffenfabrik Mauser Oberndorf A/N". Proof marks on the barrel include Mauser's "BU" marks, as well as "Cordite 43-310max" and "350EX". The extractor is of a very special shape, specifically designed for the rimmed .400/.350 cartridge. As per usual for Mauser sporting rifles, the magazine holds five rounds – this is the case for all four rifles featured in this article.

Take note of the step-down receiver ring, the purpose of which is not exactly known. Since the double square-bridge action was not yet available from Mauser at the time that this rifle was built, Rigby created his own "front square bridge" by machining a small, flat surface on top of the barrel's chamber, as can be seen in the photo. This was used, in combination with the action's rear square bridge, for mounting Rigby telescopes. Interestingly, the receiver ring bears no Rigby or calibre markings at all, in contrast with rifles 3 and 4. »

Rifle no. 1 action with slanted magazine box and step-down receiver ring. Rigby number 2692 and Mauser number 351.

18+

WHAT IS
AVAXHOME?

AVAXHOME -

the biggest Internet portal, providing you various content: brand new books, trending movies, fresh magazines, hot games, recent software, latest music releases.

Unlimited satisfaction one low price
Cheap constant access to piping hot media
Protect your downloadings from Big brother
Safer, than torrent-trackers

18 years of seamless operation and our users' satisfaction

All languages
Brand new content
One site

AVXLIVE.ICU

AvaxHome - Your End Place

We have everything for all of your needs. Just open https://avxlive.icu

» **RIFLE NO. 2: RIGBY 2924**

Listed as a "Mauser Sporting Best" in the Rigby records, Rigby completed this rifle in 1908 using a Mauser single square-bridge Magnum action with a step-down receiver ring and a slanted magazine box; it was also chambered for the rimmed .400/350 cartridge. On this rifle, the serial number of the action itself is 14407, which was within Mauser's "normal" serial number range and could be dated to 1906. The rifle once belonged to the famous American priest and African big-game hunter, Dr. W.S. Rainsford. The barrel length remains at 26" and the very trim stock contributes to keeping the unloaded weight to only 7.8 lbs for the complete rifle (without telescope).

Except for the telescope, this rifle is in fact identical to rifle no. 1. The very early telescope is mounted in Rigby's own quick-release mounts, which attach to the rear square bridge and the front "square bridge" created by the flat on the barrel's chamber, as can be seen in the photo. Engraved on the tube of the telescope is "John Rigby & Co. 72 St. James's St. London", together with the rifle's serial number. Other markings on the barrel and action, as well as the proof marks, are identical to those of rifle no. 1.

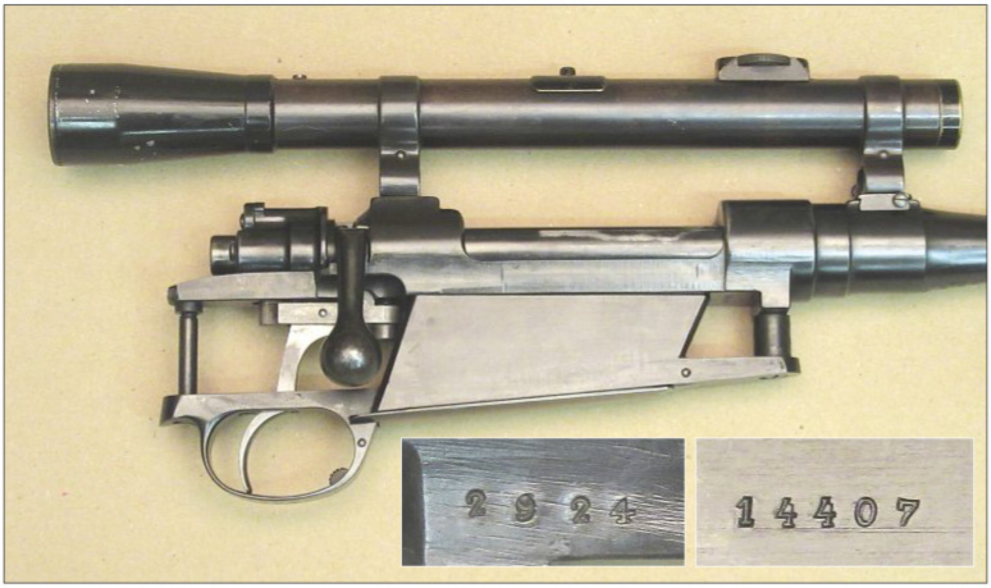

Rifle no. 2 action with slanted magazine box and step-down receiver ring. Rigby number 2924 and Mauser number 14407. Original Rigby telescope in factory quick-release mounts with front locking lever.

RIFLE NO. 3: RIGBY 3540

One of the first .350 Magnums, this rifle was completed in 1910 by Rigby, but it is actually a transitional model since it still uses the slanted-magazine-box Mauser single square-bridge Magnum action developed for the rimmed .400/.350 cartridge. Some early .350 Magnums were built on the slanted action, but all later models used a normal Magnum action (as for rifle no. 4). The action itself has serial number 28290, which dates to 1909. Even though chambered for the rimless .350 Magnum, the rimmed extractor was retained as it works perfectly well with the rimless case.

On the .350 Magnums, the barrel length was reduced to 24", but because of a slightly heavier barrel profile, bulkier stock and longer forend, the overall weight of the unloaded rifle increased slightly to 8.3 lbs. Some other interesting changes on this rifle compared to rifles 1 and 2 include the following: The buttplate is no longer steel but a solid rubber Silvers pad, the front square bridge on the top of the chamber has been lengthened, and the rear sight now has a 100 yd fixed leaf and folding leaves for 300 yd and 400 yd (presumably because the .350 Magnum was considered a longer-range cartridge than the .400/.350).

Rigby had moved to his new shop in 1908, and thus the barrel is now marked "John Rigby & Co. 43 Sackville St. London W.". The "Waffenfabrik Mauser Oberndorf A/N" markings are still on the receiver's left sidewall. The Mauser proof marks "BU", as well as "Cordite 55-225max" and "350EX" appear on the bottom of the barrel. The receiver ring is boldly marked ".350 MAGNUM RIGBY-MAUSER" on top. Note that the Rigby peep sight mounted on the cocking piece now has a rotary adjustment disc, referred to as the "new peep" in the Rigby ledger. An interesting fact about this rifle is that it feeds the slickest of all four rifles featured because of the combination of the rimless case and the slanted magazine box.

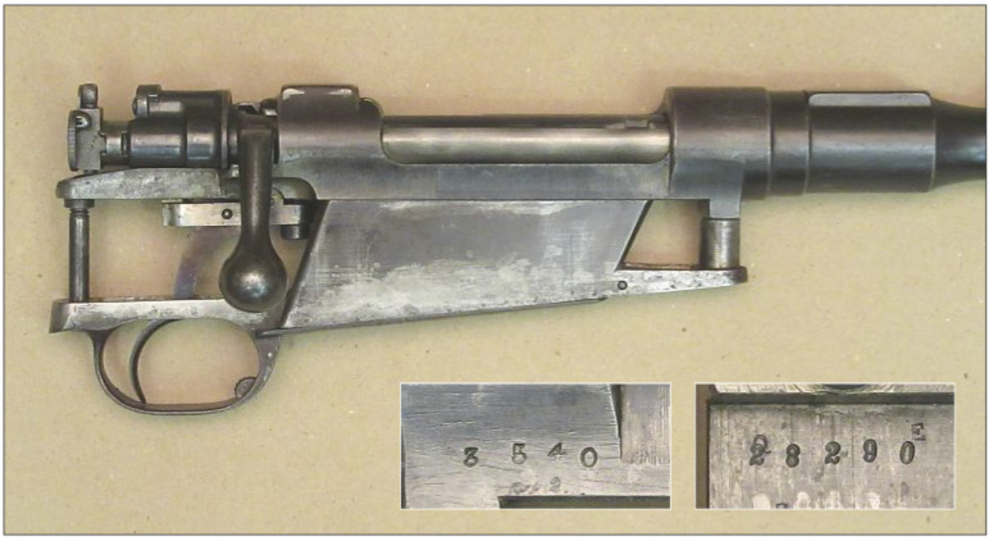

Rifle no. 3 action with slanted magazine box and step-down receiver ring. Rigby number 3540 and Mauser number 28290.

RIFLE NO. 4: RIGBY 5754

Completed in 1947 by Rigby on a Mauser Magnum action, this .350 Magnum rifle was produced towards the end of .350 Magnum production (the last such rifle being built in 1957). The action has Mauser number 54457 and dates to 1912, which means that Rigby probably had this barrelled action in inventory for a long time before the rifle was actually assembled in 1947. Bear in mind that the Mauser factory no longer existed in 1947.

This rifle is very similar to rifle no. 3 discussed above, so we will concentrate only on the differences. The action is no longer slanted but rather the normal single square-bridge Magnum action (in fact, the number 17 action). Also, the front "square bridge" on the chamber has been removed. Proof marks on the barrel now read "Cordite 52-225max", which is very interesting. Further investigation has shown that somewhere between 1910 and 1923, the factory load for the .350 Magnum decreased from 55 grains of cordite (as on rifle no. 3) to 52 grains. On the bottom of the barrel, the cartridge is marked "350 2¾" and not "350 EX" as on rifles 1 to 3.

What is most obvious on this rifle is that it has been sanitised of all "Mauser" markings. The "Waffenfabrik Mauser" markings on the receiver and the Mauser proof marks have been carefully removed. On the receiver ring, it is now marked only "RIGBY .350 MAGNUM". Whereas on rifles 1 to 3, it is obvious that Rigby was proud of their association with Mauser, on rifle no. 4 this is no longer the case. One can only speculate that in the immediate aftermath of WWII in 1947, it was not advisable to be associated with Mauser, one of Germany's biggest WWII arms producers.

Rifle no. 4 is a perfect example of the "Model No. 4" rifle as advertised in Rigby's famed 1924 catalogue. Notice the straight trigger in the photo, compared to the swept-back triggers of rifles 1 to 3.

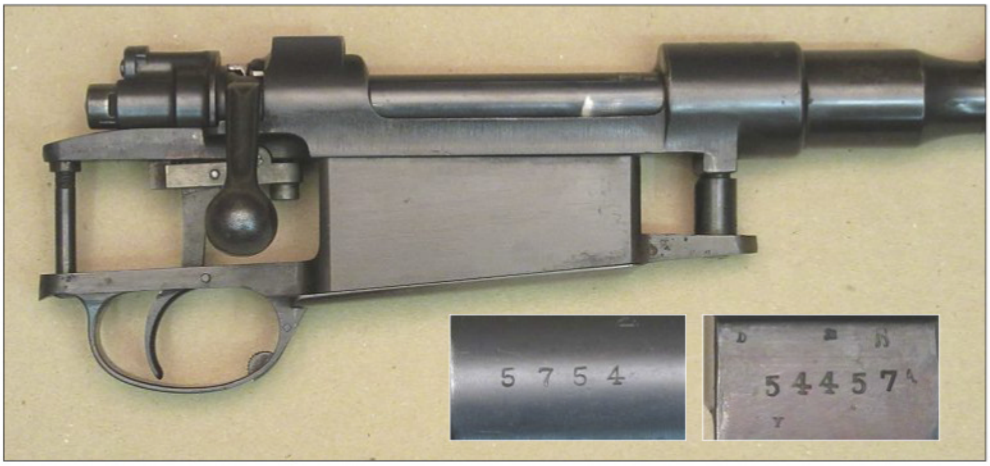

Rifle No. 4 Magnum action with normal magazine box and receiver ring. Rigby number 5754 and Mauser number 54457.

Bottom view showing the difference between a slanted-magazine-box Magnum action (top) and a normal Magnum action (bottom). Both floorplates are of the straddle type and the slanted magazine box is significantly tapered to its front to accommodate the .400/.350 NE cartridge.

Today, the .350 Magnum is a relic of the past, which is a pity as it could do almost anything the famous .375 H&H Magnum can do – but with less recoil. Ironically, having been at least partly responsible for the development of the .375 H&H, it was also rendered obsolete by the .375 H&H. There is, however, a lingering thought that the more modern .350 Magnum was not actually better than the older .400/.350 NE. In this case, perhaps the saying "older is better" rings true?

The old .400/.350 NE cartridge, even more of a relic, is almost completely unknown by today's generation of riflemen. Referring specifically to rifle no. 2 featured in this article, W.S. Rainsford wrote the following in 1908 whilst on safari in British East Africa: "H. and I carried our rifles, he a double .450, I the gun I always use – my .350 Mauser repeater" and "One, or two at most, well-placed softnose 350's would ... take the fight out of any lion". As a final tribute to the .400/.350 NE, a fine cartridge of which he was very fond, John Taylor wrote: "Having established his name with the .450, Rigby boosted his reputation throughout Africa by introducing his .350".

Sources and acknowledgements:
1. *African Rifles and Cartridges* by John Taylor.
2. *The Land of the Lion* by W.S. Rainsford.
3. Rifle no. 5754, courtesy of Theo Scheepers collection.

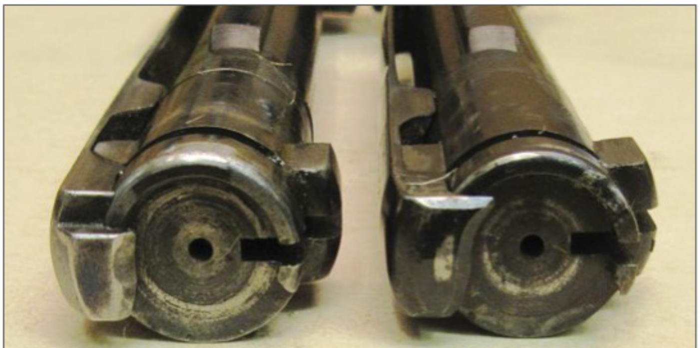
Bolt face for rimmed .400/.350 NE (left) and rimless .350 Magnum (right). Note the difference in the extractor hooks.

Deur THINUS STEYN

DIE VERMISTE FRANSMAN

'n Fransman, 'n bottel KWV en 'n kampvuurkuier in vreemde tale sorg vir 'n interessante jag.

Een van my grootste tekortkominge as beroepsjagter, voel ek, is my gebrek aan die vermoë om vreemde tale te praat. Ek praat Afrikaans en Engels vlot, het 'n beperkte woordeskat in isiXhosa en Sesotho en probeer om elke keer wanneer ek 'n anderstalige persoon ontmoet, te leer groet en dankie sê in sý taal. Dit is verbasend hoe ver 'n mens kan kom met "hallo" en "dankie", maar dit is nie altyd voldoende nie, soos my ervaring met 'n Franse jagter in die vroeë 2000's duidelik illustreer.

Die Fransman en die eienaar van die plaas waar ek jag, sit woordeloos langs 'n soetdoringvuur na mekaar en staar wanneer ek laatmiddag by die jaghuis aankom. Ek het my vorige jagter, 'n Amerikaner, vroegoggend op die lughawe afgelaai en daarna die nodige inkopies vir dié jag gedoen. 'n Vriendelike toergids het ons Franse jagter kom aflaai en aan die eienaar, wat ook die jagondernemer is, verduidelik wat op die Fransman se wenslys is. 'n Bosbok, 'n koedoe en 'n groot damhert. Hoekom iemand al die pad van Europa na Afrika sal reis om 'n takbok te jag, gaan my verstand te bowe en ek besluit om op die bosbok en die koedoe te fokus.

My vrou dra versnaperinge aan en ek probeer 'n gesprek met die Fransman aanknoop. Dit is gou duidelik dat sy Engels en my Frans op dieselfde vlak is en ná die eerste "*bonjour*", "*merci*" en "*oui*" het ons nie veel vir mekaar te sê nie. Onder ons loop die rivier deur 'n digte strook bos en skielik kry ek 'n onverwagte aanval van inspirasie. Ek beduie na die natuurprag onder ons, grawe diep in my geheue en sê-vra: "*Magnifique, non*?" Ons Europese gas knik entoesiasties "*Oui,*

Die Fransman het deur die verkeerde hek gestap...

Die skrywer in sy jonger dae met 'n pragtige takbokram, soortgelyk aan die Fransman s'n.

oui," en só leer die eienaar van hierdie pragtige plaas sy eerste Franse woorde. Hy oefen dit 'n paar keer – "*wee, wee*" – en kry die uitspraak perfek reg. "Klink of die man 'n nood het," spot hy.

Ek skep kole uit die vuurput in die braaiplek en die baas van die plaas dra drinkgoed aan. Dan maak ek 'n welverdiende koue bier oop en die gasheer gooi vir hom en ons gas elkeen 'n sterk dop vyf jaar oue KWV met hande vol ys en 'n knertsie Coke. Die Fransman betrag die vreemde drankie met agterdog, maar neem darem so nou en dan 'n slukkie. Dit neem my 'n tydjie om die skilpadjies, boerewors en lamtjoppies te braai en teen die tyd dat daar opgeskep word, het die atmosfeer om die kuiervuur 'n positiewe wending geneem. Gas en gasheer praat gemoedelik met mekaar, elkeen in sy eie taal met behulp van handgebare. Elke nou en dan oefen die gasheer sy nuutgeleerde Franse woordeskat. Soos die vlak van die KWV-bottel daal, word daar al meer gereeld ge-"*oui, oui*".

Wanneer ek besluit om te gaan inkruip, is die twee nuwe beste vriende reeds diep in die bottel KWV in. Ek groet, tik met my voorvinger op my horlosie en hou vyf vingers in die lug. Die Fransman knik entoesiasties en met 'n koor van "*oui, oui's*" om die vuur en kommer in my gemoed gaan ek bed toe.

My oggend begin nie op 'n goeie noot nie. My wekker raas my vieruur wakker en ek strompel stort toe. Die stort in dié ou plaashuis is 'n lang, maer vertrek, amper soos 'n kort gang. Ek stoot die deur agter my toe, gooi my handdoek op 'n stoeltjie en kry amper 'n hartaanval. Tussen my en die stort maak 'n groot geelslang vir my bakkop. Op pad uit klap ek die badkamerdeur agter my toe, want ek wil nie hê die slang moet die huis binneseil nie. Ek is nie een van daardie mense wat glo dat die enigste goeie slang 'n dooie slang is nie, maar in dié spesifieke geval voel ek dat dodelike geweld geregverdig is.

Die eerste keuse vir die beheer van gevaarlike slange is tradisioneel 'n haelgeweer met donshael, maar selfs in my geskokte toestand besef ek dat, gegewe die plek en tyd van die dag, dit op daardie oomblik dalk nie die beste keuse is nie.

Keuse nommer twee is 'n hark en ek spoor een langs die donkie by die agterdeur op. Gewapen en helder wakker maak ek versigtig die deur van die stortvertrek oop, gereed om met die kobra af te reken. Daar is egter geen teken van die slang nie. Het ek my verbeel? Het ek dalk gedroom? Versigtig deursoek ek die stortvertrek. Daar is nie veel wegkruipplek nie en ek kom huiwerig tot die gevolgtrekking dat die slang by die oop venster uit is. Met die venster toe en my oë wawyd oop stort ek so vinnig moontlik.

Ek klop aan die Franse jagter se deur tot sy gesnork ophou en gaan sit 'n ketel water op die stoof. Dan begin ek my voorbereiding vir die dag. Met die koelboks gepak en die skietstokke, my kamera en verkyker in die ou dieselbakkie wat onder die afdak staan en luier, stap ek die huis in om my geweer te gaan haal en 'n tweede koppie koffie te geniet. Daar is nog geen teken van die Fransman nie en ek sit rustig op die agterstoep met 'n beker boeretroos en beplan die dag se jag. Halfses is daar steeds geen teken van die jagter nie en Panien, my spoorsnyer, is ook nog nie daar nie. Ek besluit om eers na Panien te gaan soek en dan die Fransman aan die gang te probeer kry. Gegewe sy brandewyninname van die vorige aand, vermoed ek dat ons dalk later in die veld gaan kom as wat ek beplan het.

Panien en ek kom gelyk by die bakkie aan en ek vertel hom van my ondervinding met die geelslang. Hy lag tot sy oë traan. Ek stel voor dat hy gaan kyk of hy die slang kan opspoor terwyl ons vir ons kliënt wag, maar hy merk skielik op dat die bakkie se een wiel effens papperig lyk en dat dit onmiddellik gepomp moet word.

Die Fransman is nie in sy kamer nie, maar ek sien dat die geweerkluis in sy kamer oopstaan. Sy geweer is weg en die Fransman is nêrens in of om die huis nie. Miskien het hy en sy nuwe beste vriend gisteraand alternatiewe reëlings getref nadat ek gaan slaap het. Panien is weg met die bakkie, vermoedelik om die probleem van die dreigende pap wiel aan te spreek, en ek stap die halwe kilometer na die plaashuis toe en klop aan die voordeur. Die eienaar se vrou maak ná 'n tydjie die deur oop. Sy het nog haar nagkabaai aan en daar is slaap in haar oë. Het haar man dalk vanmôre met ons kliënt gaan jag?

Sy weet nie waar die Fransman is nie, maar haar man is nog in die bed. Sy maag is vanmôre nie lekker nie; seker die vetterige skaaptjoppies en die skilpadjies? Ek knik instemmend. Almal weet tog hoe gevaarlik vetterige vleis vir die spysverteringstelsel is, veral wanneer dit in brandewyn gemarineer is.

Daar is sekere dinge wat onaanvaarbaar is in die beroepsjagbedryf. Redelik hoog op dié lys, saam met oneerlikheid en onetiese jagpraktyke, is om jou kliënt te verloor. Ek het beplan om vanmôre 'n bosbokram te jag, maar nou lyk dit of ons na 'n vermiste Franse jagter gaan soek. Ek gaan maak weer seker dat ons kliënt nie in die jaghuis is nie en my vrou help my soek.»

» ’n Halfuur later is ons seker dat hy nie in die huis, tuin of direkte omgewing is nie. Panien en ek begin spoor soek en ná nog ’n halfuur kry ons ’n vars voetspoor in ’n grondpad wat na die buurplaas lei.

Ons volg die spoor tot by die buurman se hek. Daar is geen twyfel dat die Fransman deur die hek is nie. Ek vloek saggies. Daar heers ’n ongemaklike verhouding tussen die buurman en die jagondernemer. Ons jag wel soms op die buurman se plaas, maar daar word altyd éérs onderhandel oor tye, pryse en spesies wat gejag mag word. Dié onderhandelinge is nooit eenvoudig of gemoedelik nie.

Panien bly op die spoor terwyl ek die bakkie gaan haal. Ek vra my vrou om die eienaar te laat weet wat aangaan. Met Panien wat op die bakkie se enjinkap sit terwyl ek bestuur, volg ons die spoor redelik vinnig. Ons verloor dit twee keer, maar vind dit elke keer weer. Dan verlaat die spoor die pad en skielik word dit baie moeilik om dit te volg. Die terrein langs die pad is klipperig en dig bebos. Ná 20 minute is ons weer terug in die pad. Ek stap terug om die bakkie te kry terwyl Panien op die spoor bly.

Wanneer ek by Panien stilhou, vra hy of ek die skoot gehoor het. Ek word koud. “Waar?” vra ek. Panien beduie in ’n rigting en my moed sak in my skoene. Ons ry stadig in die pad af. ’n Kilometer verder, naby ’n kloof wat na regs uitswaai, tik Panien op die dak. Hy het weer ’n skoot gehoor, dié keer in die kloof. Ek vat ’n rugsak met ’n waterbottel en ’n noodhulpsak en ons los die bakkie in die pad. Die jagter se spore lê duidelik in ’n sandsloot wat in die kloof op loop. Aanvanklik vorder ons vinnig, maar die kloof raak al ruier en die spoor word moeiliker om te volg. Links van ons teen die rant rol klippe en ons stop om beter te luister. Dan dawer ’n skoot sommer hier langs ons. Ek koes agter ’n groot rots in. “*Don’t shoot, we come in peace!*” skree Panien iewers agter my.

Die stilte in die kloof is oorverdowend. Ek loer versigtig agter die rots uit en probeer aan die gepaste woorde in Frans dink, maar dit is ’n mors van tyd. Ek probeer Engels: “*Alain, it’s me!*” Stilte... Ek wonder of dit ooit ons kliënt is. Miskien is dit die buurman. Ek wonder wat nóg fout kan gaan. “*Alain, it’s me!*” probeer ek weer. Bo ons teen die rant rol ’n klip, dan maak iemand keel skoon: “*Come kweek, I shoot.*” Ek verlaat my rotsskuiling en klouter versigtig teen die rant op. Agter my mompel Panien iets van ’n moontlike loopbaanverandering.

Panien met ’n rooiribbokooi tydens ’n minder stresvolle jag. Hy het vanaf 2000 tot 2005 saam met my gewerk en gejag. Hy is ’n uitstekende jagter, spoornyer en gids en ’n ywerige motorwerktuigkundige.

Ek stoei deur ’n spekboom tot by die rots en val amper oor die dooie takbokram. “*I shoot him!*” kondig my kliënt trots aan.

Die Fransman staan op ’n plat rots, sy gesig rooi van uitputting, sonbrand en opgewondenheid. Dit lyk asof iemand hom deur ’n doringbos gesleep het. Daar is krapmerke en bloedstrepe op sy arms, sy hemp is geskeur en sy een knie is nerfaf, maar daar is ’n groot glimlag op sy natgeswete gesig. Hy beduie opgewonde na iets wat aan die voet van die rots lê. Ek stoei deur ’n spekboom tot by die rots en val amper oor die dooie takbokram. “*I shoot him!*” kondig my kliënt trots aan.

“Is julle #$%%&@ mal?” wil die jagondernemer weet. Sy gesig, oomblikke gelede nog vaal van die vetterige vleis en ander vergrype van die vorige aand, is nou bloedrooi en dit lyk of sy oë uit sy kop wil peul.

Ek kan nie aan enige logiese rede dink om met hom te verskil nie, maar die Fransman, besig om dehidrasie te beveg met ’n yskoue Castle in sy hand, antwoord vrolik: “*Oui! Oui!*”

My vrou, wat altyd goed onder druk funksioneer, bedink ’n oplossing vir die kommunikasieprobleem. ’n Paar oproepe na die universiteit in Port Elizabeth later, het ons ’n jong Franssprekende dame op die lyn. Nadat ek die situasie verduidelik het, gee ek die gehoorstuk vir my kliënt. Die Fransman, kennelik gelukkig om in sy huistaal te kan kommunikeer, praat land en sand met die meisie op die foon. Ná ’n lang, opgewonde relaas bly hy lank genoeg stil dat sy hom ’n paar vrae kan vra. Dan oorhandig die Fransman die foon aan my. Die tolk sê vir my dat Alain die jag tog só geniet het. Hy is veral dankbaar dat die plaaseienaar hom toestemming gegee het om alleen te kan jag. Ek vra ’n bietjie uit en sy verduidelik.

Die plaaseienaar sit met sy kop in sy hande by die eetkamertafel. “Het die Fransman jou gisteraand gevra of hy alleen kan gaan jag?” vra ek. Hy kyk verbaas op. “Hy het my baie goed gevra,” antwoord hy. “En wat sê jy toe?” wil ek weet. Hy dink lank en antwoord dan teensinnig: “*Oui! Oui!*”

NEW FROM Howa
SUPERLITE
ACCURATE, LIGHTWEIGHT & AFFORDABLE
STOCK & BARREL WEIGHT FROM 2KG EXCLUDING ATTACHMENTS
AVAILABLE IN
6.5 CREEDMOOR
.308 WINCHESTER
Short Action with 20" Blued Threaded Barrel
Howa CARBON FIBER SERIES
From 2KG
Stock & Barrel
Excluding Attachments
M1500 BARREL & ACTION
NEW Reduced
Short Action
H.A.C.T TWO-STAGE TRIGGER
Two-Stage
Match Trigger
Stocky's America's Gunstock Specialist!
Carbon
Fibre Stock
KRYPTEK BATTLEFIELD TO BACKCOUNTRY
Altitude Camo
Stock Finish
LIMBSAVER BY SVL SIMS VIBRATION LABORATO
Accublock®
Half-Inch-Thick
Recoil Pad
Howa Precision Rifles & Barreled Actions
Howa 1960 63 YEARS 2023 BARREL & ACTION
SUB-MOA GUARANTEE
MADE IN JAPAN 日本製
Howa LIFETIME WARRANTY
PROUDLY DISTRIBUTED BY AFRICAN OUTDOOR SPORTS
WWW.AOSPORTS.CO.ZA
AOS AFRICAN OUTDOOR SPORTS
PLEASE NOTE: The advertisement for products may contain images that differ from the actual product. African Hunting Supplies (Pty) Ltd. T/A African Outdoor Sports is a licensed,register firearms distributor that only supplies goods to retailers and wholesalers. NOT TO THE PUBLIC. For more information related to the product, please contact your local licensed gun dealer.

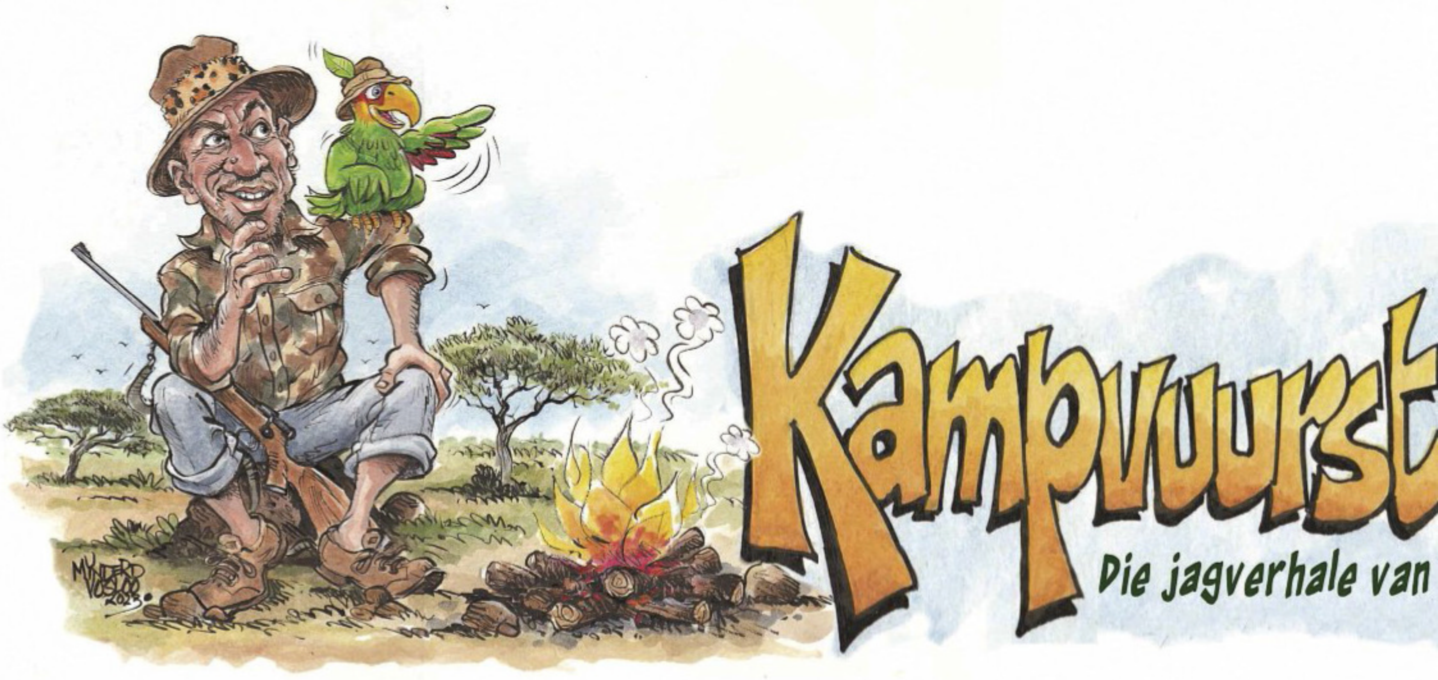

KRUIWA SKITTER OP TWITTER

"Wakker word!" roep ek toe ek verby Kruiwa stap waar hy nog knus in sy Grondpad Vellie lê en lang papegaaidrome droom. "Kom, kom, kom, vroeg uit die vere met jou!" Vandag kom 'n Amerikaanse pa en seun by ons jag en alles moet perfek in plek wees. Hulle kom vir die "te voet met Krisjan en Kruiwa"-jagervaring en ons moet dit die beste dag van hul lewe maak. "Allamapstieks, Kruiwa, klap die droom uit jou kop en vee die slaap uit jou oë!" Kruiwa het tot laataand met die nonnetjiesuile geklets en wanneer ek met my mensoor inluister, klink dit of die uile net spookstories vertel.

So van spookstories gepraat. Ek was pas skaars klaar met skool toe kry ek werk op 'n wildplaas. Die plaas was tussen niks en nêrens en daardie dae was daar nie GPS'e of Google Maps nie. Ek het net 'n padkaart gehad en moes kort-kort stop en aanwysings vra. So tussen grondpaaie en plaashekke kan jy bitter vinnig aan verdwaal se deur klop. Die skemer het soos 'n luiperd nadergesluip en ek was gou poer in my doer, wie weet waar in die donker.

Toe ek 'n plaashuisliggie sien brand, het my hart geklop-skop van blydskap. Ek het daar ingery en aan die ou plaashuis se buitedeur geklop. Die deur het op 'n skrefie oopgekraak en 'n stokou boeretannie het verskyn.

"Naand, seuna. Wat bring jou hierheen?" het sy hees gevra.

"Goeienaand, tannie. My naam is Krisjan. My bakkie se diesel is op sy laaste en ek is op soek na die Du Preez-plaas."

Sy het die deur groter oopgemaak. "Genade, kind, jy is ver van die Du Preez-plaas af. Ons het vir jou diesel, maar die oom is eers more vroeg terug van die dorp, dan kan hy jou help. Kom in, ek sit die ketel aan." Die tannie was vriendelik, maar iets was vreemd. Ek kon net nie my vinger daarop plaas nie.

"Dankie vir die lekker koffie en beskuit, tannie. Ek gaan sommer daar in my bakkie inkruip."

"Nee, seuna. Ons het 'n plekkie waar jy warm kan slaap. Daar was lanklaas iemand in daai kamer..."

Die tannie het nog iets gemompel soos ons met die lang gang afstap terwyl die houtvloer onder my skoene kraak. Teen die gangmuur het ou swart-en-wit foto's gehang wat my nekhare laat rys het... Toe die tannie die deur oopstoot, kon ek sommer ruik die kamer was lanklaas gebruik. "Die kragopwekker se diesel gaan amper leegloop. Daar is 'n kers langs jou bed. Lekker slaap, seuna."

Ek was skaars in die bed toe ek die kragopwekker se laaste paar snikke hoor. Die stikdonkerte het swaar om my gevou. Net voor ek insluimer, het iets aan my kombers gepluk – eers liggies maar toe met mening! Daarna het verskriklike geluide opgeklink: "Kkkgggrrr! Ooo, ooo..." Daar was weer 'n geruk aan die kombers, gevolg deur dieselfde angswekkende geluide.

My hart wou by my keel uitspring en ek het besef ek moet so gou moontlik hier wegkom. Die stappe het in my kop afgespeel: Ek moet blitsig opspring, my sleutels gryp, die deur oop-

> Ai, nou het ek darem lank en ver afgedwaal. "A nee a, Kruiwa! Vat 'n groot sluk van my moerkoffie. Dalk stryk dit jou vere uit."

pluk, met die gang af hardloop deur die kombuis en by die agterdeur uit, in my bakkie spring en laat waai. Ek sou tot drie tel en dan laat spaander. Een... twee... Weer 'n pluk aan die kombers. Dis nou of nooit – drie!

Ek het die kombers afgegooi, my sleutels gegryp en die kamerdeur oopgepluk. En daar staan sy reg voor die deur met 'n flikkerende kers in die hand wat haar geplooide gesig en grys hare spookagtig laat vertoon.

"Waarheen is jy op pad?" wil sy weet.

"Ehh, ek kon nie slaap nie, tannie. Iets ruk aan my kombers en ek hoor nare geluide," het ek bewerig verduidelik.

Sy het saggies gelag. "Ek het juis vir Buks, ons Jack Russell, kom soek. Die klein karnallie sal jou kombers steel, ja. Daardie "kkkgggrrr" is die sinkplaatdak wat uitsit tydens die hitte bedags en snags in die koue weer krimp en die "ooo" is 'n uil wat in die boom net buite die kamer bly."

"Ek was nie bang nie, tannie, net versigtig. Lekker slaap."

Ai, nou het ek darem lank en ver afgedwaal. "A nee a, Kruiwa! Vat 'n groot sluk van my moerkoffie. Dalk stryk dit jou vere uit." Die kliënte kan enige oomblik hier aankom, dan moet ons regstaan. Ek moet boonop nog my Ingels oefen: *"Good morning, gentlemen. Welcome to my farm. I am Krisjan and this is my parrot, Kruiwa. We are happy that you are here! I am not bilingual, so please excuse my English."*

Net toe hou die mense daar stil, maar Kruiwa se oë bly toeval soos hy teen die slaap baklei. Ek het Red Bull in die yskas. Dit kan nie te gesond vir 'n papegaai wees nie, maar my opsies, planne en tyd is op! "Dè, Kruiwa, sluk hierdie doepa vir woema." Hy vat 'n behoorlike sluk en gaan sitlê dan op my skouer.

Die manne klim uit en ek groet, maar die senuwees keil my Ingels op: *"Good morning, gentlewomen. Welcome to my charm. I am Krisjan and this is my carrot, Kruiwa. We are crappy that you are here. I am not a bicycle, so please refuse my liquorice."*

Die pa en seun kyk verward na mekaar en dan weer na my.

Ek probeer die ongemaklikheid verbreek: *"Let's go. We walk, we hunt, we consummate."* Vandag weet ek daardie laaste woord moes eintlik *"celebrate"* gewees het.

Ons is skaars 'n ent die veld in of die kaffeïen/suiker-drankie tref vir Kruiwa tussen die oë! Hy skiet soos 'n vuurpyl in die lug op, swenk na links en roep: "Paddastoel, paddastoel!" Dan wapper hy laag oor ons koppe na regs en skree: "Pikkewyn, pikkewyn!" Daarna sirkel hy om ons en roep dan uit soos 'n masjiengeweer: "Meerkat, miskruier, muishond, tarentaal, likkewaan, bobbejaan!" Skielik verstar hy in die lug en val aarde toe, kadoef, uit soos 'n kers!

Die Amerikaners is glad nie gelukkig nie. Ek verstaan nie alles wat hulle sê nie, maar wel die woorde *"ridiculous circus story"*. Ek probeer die situasie red en verduidelik: *"Remember, every story always has two virgins."* Weer eens weet ek vandag die regte woord was eintlik *"versions"*. Dit het die manne ongelukkig net verder omgekrap en hulle begin vererg wegstap.

Ek hou Kruiwa in my twee hande vas. Hy lig sy kop, maak sy oë oop en knipoog vir my. Ek sien sommer dadelik hierdie is die Kruiwa wat ek ken – hy's terug!

"Stop, stop, give us another dance!" roep ek. Ek het seker iets snaaks gesê, want die manne draai glimlaggend om en kyk hoe Kruiwa sy vlerke sprei en deur die blou lug sny.

Kruiwa beweeg 'n vlerkie en toe sy stertjie en roep uit volle verebors: "Koedoe!" Ons trap suutjies nader tot amper op die koedoebul se stert. Die jongman lê aan en dan klap die skoot. "Kolskoot!" skree Kruiwa en maak 'n paar swierige draaie deur die lug. Die Amerikaners neem kiekies en video's saam met my en Kruiwa.

Kruiwa poseer soos 'n ware jagter vir die foto's en ek voel soos 'n trotse pa!

Dan begin Kruiwa oornag veldbrandvoete kry op Twitter en wie weet waar nog. Hy is 'n sosialemedia-sensasie! Ek besef een ding baie duidelik – ek sal beter Ingels moet leer praat!

Die Amerikaners is skaars weg of ek kry 'n Facebook-kennisgewing van 'n foto waarop ek ook verskyn. Kyk nou net hoe belaglik lyk ek in hierdie volkleur-kiekie! Dan onthou ek my oupa altyd gesê: "As jy 'n beter foto soek, kry vir jou 'n beter gevreet."

TROTSE BORG VAN KAMPVUURSTORIES

TOP AND BOTTOM: Johan converted the Mauser .22 LR into a take-down rifle – a copy of the owner's .275 Rigby rifle. The result is a creation that will stand tall among custom rifles from around the world.

By **PIERRE VAN DER WALT**

FROM AN UGLY DUCKLING TO A SWAN

Some nifty gunmaking transforms an "ugly duckling" Mauser rimfire into an elegant little rifle with finesse.

Rifles chambered for the .22 LR are hardly ever particularly good-looking or of high quality. Over the past century, even the highest-quality and best-looking rimfires such as the Anschutz, Brno and mini-Mausers still looked more like utilities better suited to bakkie cabins than to display cabinets. The only possible exception was the original Kimber of Oregon Model '82 SuperAmerica – a short-lived rifle designed and made to visually and functionally compete with bespoke centerfire rifles. Alas, it is no more.

I grew up around the three abovementioned European rimfires and acquired my first American Kimber shortly after Kimber of Oregon introduced them in 1982. Each of these rifles sported features that had endeared them to me: the Anschutz for its incredible precision, the Brno for its rugged simplicity and the Kimber for its looks and class. The Mauser Es and Ms models will, however, always remain my favourites. Having originated from a training concept for Hitler's *Wehrmacht*, these little Mausers look like and have all the attributes of a big-bore centerfire Mauser rifle.

The concept of a rimfire looking like a big bore was something Johan Morkel of Morkel & Crouse Gunmakers in the Western Cape cottoned on to many years ago. He used a Brno to build a replica of a dangerous-game big-bore rifle for his son, but it was chambered for the venerable .22 LR cartridge. It was a marvellous success – that little rimfire must surely rank as one of the most exquisite rimfire rifles ever built. In Perpignan, France gunmakers Dorleac & Dorleac also turn .22s into heirlooms, especially Mauser Mm-410Bs.

Let us return to South Africa. Johan Morkel has not limited

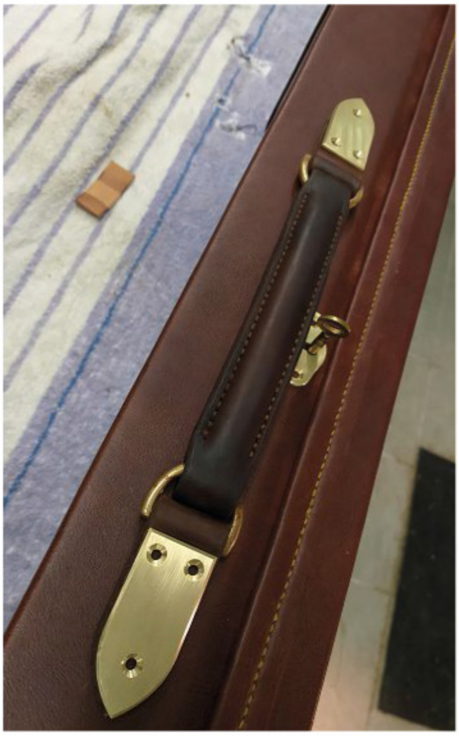

TOP LEFT TO RIGHT AND BOTTOM: Johan also had to craft every aspect of the gun case. Hannes actively participated in the project by sourcing the case materials. Cases for small rifles are not available in South Africa. Johan had to make every component of the entire case from scratch, including the lock and key – a three-month project that had to be completed after hours. The wood is selected oak, and the lining is so-called doeskin woven from 100% merino skin and imported from the UK. The vegetable-tanned calf leather was specially selected at Woodheads in Cape Town. Johan had to cover the case, stain the leather and make the straps, handles and buckles himself.

rimfire conversions to turning his son's Brno .22 into a big-bore look-alike. Over the years, he has transformed a number of "ugly duckling" rimfires into "elegant swans". As far as I know, his latest project was the sculpturing of a Mauser Mm-410B into a cased, take-down heirloom.

Converting a typical rimfire into a big bore look-alike is no easy task. It involves the design and manufacture of a new trigger guard, floorplate and magazine box assembly from the ground up. These custom assemblies fit underneath the removable magazine of the rimfire, hide it and hold it in place. It requires a rattle-free fit, so the angles and tolerances of all surfaces are critical to ensure proper magazine support and achieve reliable feeding. Making such a trigger guard assembly is a custom job that starts from a block of metal. Proportions are all-important, otherwise the trigger guard will look awkward. Johan did a sterling job on the trigger guard and floorplate assembly, as is evident from the accompanying photos. A detail that may be overlooked is that the floorplate is in the stirrup style, with two fingers that wrap around the front edge of the trigger guard. »

Johan Morkel's son firing one of the first "big-bore rimfires" his father ever built. Johan senior built this one on a Brno action as an heirloom for his son, the first project of its kind for Johan.

» Anybody acquainted with the Mauser rimfire trigger will immediately notice that Johan had performed some reshaping of the trigger bar or lever. It ended up as an elegant curve in the back of the trigger guard that reminds me of a swan's neck – graceful in the extreme. The bolt stop and release mechanism on the Mauser rimfires are quite large. To improve the elegance and overall impression of a scaled-down dangerous-game rifle, Johan also applied his magic to this part. It was shortened and marginally reconfigured for visual appeal.

Retaining precision while providing take-down as a feature is another unique challenge perfectly executed on the little rimfire in question. The threads in both the receiver ring and the barrel rear must be specially mated and kept to tight tolerances for exact assembly and disassembly. The forend must be fitted to the barrel in such a manner that it does not affect precision yet show no gaps. The contact and lock point between the barrel with forend and the action with butt section interface through face plates had to be made one hundred percent square to the barrel and receiver axis, and to each other. This required some nifty gunmaking!

A latch mechanism is needed to lock the barrel and forend assembly in place. Due to the fine thread and scaled-down size of the little Mauser, Johan had to create an elegant, miniaturised latch from scratch. The solution he opted for was to use a spring-loaded plunger system that pushes a plunger into the female hole on the opposite side of the alignment point.

The mini-Mauser rimfire bolt offers two additional challenges – a bent bolt handle that rotates through 90° and requires either modification to a straight, low-profile bolt handle, or awkwardly high mounting of optics. Although Johan fancified the bolt handle, it was not turned into a low-profile, scope-compatible affair, but it will still clear a period-appropriate style, mounted scope of small diameter.

The second challenge was the perpendicular flag safety on original Mauser K-98 rifles, which was also incorporated into the Es-340 and Mm-410B Mauser rimfire designs. If a riflescope is mounted at an elegant height on a Mauser with an unmodified safety and bolt sleeve assembly, the ocular bell of the scope will prevent engagement of the safety, which requires 180° of rotation. In this instance, Johan trimmed and beautified the flag safety so it could actually be used with a period-correct Zielklein riflescope mounted. It is an elegant solution. The Ziel-

Hannes Pickard (left) commissioned Johan Morkel to build the rimfire big-game rifle look-alike featured in this article on Mauser Mm-410B metalwork.

Since everything related to the project was on a miniaturised scale, Johan even had to make the small oil bottle by hand. The "Pickard mini-Mauser project" required a much wider range of skills than is normally required of a gunmaker, even a master gunmaker like Johan.

kleins are of a lesser diameter than modern riflescopes, which helped direct the solution. Any other approach would have added many thousands of rands to an already costly project but may have spoiled the concept.

An excellent rear-sight assembly was made and fitted because the little beauty will obviously be used without a scope quite often – as a rimfire should. The rear sight saddle is a thing of beauty. The one standing and two folding blades are fitted on a British express-style saddle or base with concave nose and tail contours that simply scream "dangerous-game rifle"! The sight blades, calibrated for 50, 100 and 150 yards, sport shallow V-notches as befits a dangerous-game look-alike rimfire. Vertical notch centerlines in gold were provided.

The front sight is also custom-made in the British style, with a concave saddle tail. It is longitudinally dovetailed for the front sight proper. Elevation can therefore be changed by installing front sights of different heights or changing the depth of the rear-sight notches. Simple, rugged, reliable and very good-looking. There is a twist to the front sight, though – in real express rifle style, it has a pop-up sight for poor light use. Exquisite!

The rifle barrel in question follows the Knox and concave sporting contour form originally used on the Mm-410B version of the miniature Mausers, but with a stunning twist. Johan fitted a C-shaped barrel band to it, meaning the barrel band does not fit like a ring around the barrel but is open-topped. This small detail adds incredible finesse to the little rifle.

The stock is made of specially selected, high-grade Turkish walnut (*Juglans regia*) with a nice colour, figure and pattern, and follows the classic English express style. It reminds me of a Rigby stock with a rounded Prince of Wales-style pistol grip. It was indeed based on the lines of a .275 Rigby of its owner. The rounded bottom of the pistol grip was a feature of the mini-Mauser rimfires. It is a nice touch that the owner retained that – it just seems historically appropriate. None of the original Mauser rimfires sported contrasting forend tips, and neither does this little masterpiece. Checkering is in the flat-top style. The owner's initials are inletted into the stock in 8 mm size letters. That must have been an extremely complicated and delicate exercise.

The butts of original Mauser rimfires were equipped with a plastic buttplate with checkering and the Mauser logo. Such a buttplate would be out of place on a high-end custom rifle, but so would a rubber recoil pad, even a Silvers. Therefore, a curved metal buttplate was used, providing a slim and tasteful finish to that part of the stock. I simply drool over it. A feature not visible on the accompanying photographs is that engraver Armin Winkler adorned it with an extract from Rudyard Kipling's poem "If" on the buttplate for reasons sentimental to the owner. It obviously was a particularly meaningful and symbolic project.

Another aspect of the stock I really adore because it just adds to the visual impact of this rifle is its deep belly contour as it flows over the trigger guard to the rear of the magazine well. That is what a dangerous-game rifle must look like! »

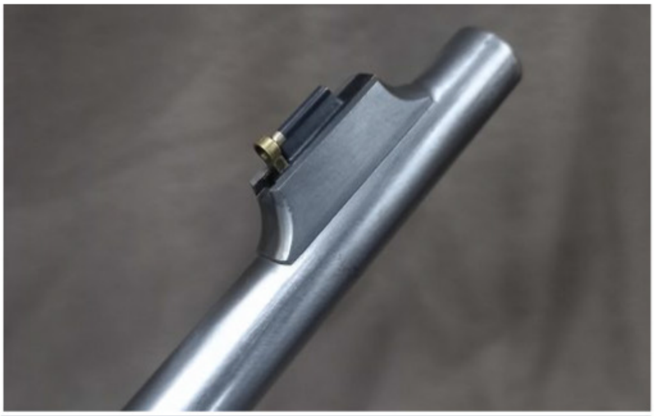

TOP: The front sight and (BOTTOM) rear sight.

The final products are masterpieces to be proud of. As one would expect, the stock is of exhibition-grade Turkish walnut. The owner insisted on extra fine, 24-lines-per-inch, flat-top checkering, and Johan contained it all within borders in the British Hollow style. Armin Winkler did the engraving in the English Rose Bouquet Fine Scroll, and Johan used the Niedner rust blue process to finish the metalwork.

»The case is, of course, the pièce de résistance. Johan created a light oak case with a blue velvet lining for his masterpiece. A case adds to the overall impact a rifle projects and makes an unambiguous statement about quality and value. It simply elevates a rifle to another level and sets it apart as a work of art. Johan had to build the case from scratch. The blue material he used is actually Rigby's original signature material and was specially imported from the United Kingdom for this project. Johan even had to manufacture a miniaturised version of a British-style oil bottle to fit the case!

I have seen custom rimfire rifles from international gunmakers such as Dorleac & Dorleac – truly works of art to behold. They are exceptional pieces, but I firmly believe that custom rimfires built in South Africa by our top local artists, including Johan Morkel, are right up there with the world's best, if not *the* best. We can be proud of our select group of master gunmakers – they are incredible, as this project has proven.

With one kiss, Johan had turned an ugly duckling into a beautiful swan, and what a swan! "One kiss" is perhaps misleading because the project took over 18 months to complete. Building a bespoke rifle requires skill, taste, patience and dedication. South Africa's top gunmakers are, like this rifle, a breed apart.

RITON
SEE THE DIFFERENCE

Lifetime Warranty
- Limited Lifetime Warranty For Traditional Variable Optics
- Two-year Limited Warranty On Electronic, Non-variable Power Optics

GUNS & BOWS
www.gunsbows.co.za

RUSTENBURG ARMS & AMMUNITION

TEL: 014 592 0623 | ADDRESS: 1 1ST AVE, RUSTENBURG, 0300

PRICES VALID 14 JULY 2023 UNTIL 14 AUGUST 2023 ONLY. WHILE STOCKS LAST.

BOSBUL SUBLIMATED CAMO HUNTING JACKET - MEN

HJAC-SIZE

R1 199

BOSBUL SUBLIMATED CAMO HUNTING JACKET - LADIES

HJAB-SIZE

R1 199

TAURUS PTG2C 9MM 12-ROUND PISTOL CYAN STAINLESS STEEL

10020702

R6 599

BERETTA BRX1 SYNTHETIC .30-06 SPRG

A3213213111111

R32 999

SIG SAUER 9MM PARA SIG P320 X-FIVE LEGION TXG GRIP PISTOL

M10911241014sig

R27 999

SIG SAUER CROSS RIFLE .308 WIN

M20301115sig

R44 999

CZ 457 AMERICAN BEECH STOCK 17 HMR RIFLE

Cz45717am

R12 499

RUGER LCP II .380 ACP HANDGUN

Ru3758

R11 799

TAURUS PTG2C 9MM 12-ROUND PISTOL LIGHT PURPLE

10020698

R6 599

BROWNING X-BOLT HELL'S CANYON LONG RANGE .300 WIN

BRO-035499229

R26 999

Prices valid from 14 July 2023 until 14 August 2023 at Rustenburg Arms & Ammunition only. Unless we state a specific limitation, Rustenburg Arms & Ammunition will attempt to have sufficient advertised stock available to meet consumers' anticipated needs. Should we still run out of stock, we will attempt to obtain the stock or we will offer you a reasonable alternative. At Rustenburg Arms & Ammunition we take special care to ensure that the adverts placed are correct. If a mistake occurs or incomplete information is printed, we will display a notice in-store with all the correct details. Prices include VAT of 15%. CASH OR CREDIT CARDS ONLY.

DISCOUNT MIDAS
014 592 0623

Die gemmer-en-swart vark wat Tikka agter die bultjie gekry het ná Karl se tweede skoot.

OP DIE KRUKKELYS

'n Knieoperasie is soms nét die ding om 'n man weer in die jagveld te kry.

Vir jare het daar 'n beeldjie op my pa se lessenaar gestaan met die inskripsie "Gewond maar nie Oorwonne". As kaalvoetseun het ek baie gewonder wat dit eintlik beteken, wetende dat dit eendag baie relevant in my jagervaringe sou wees.

Lank gelede, op 'n koue Dinsdagaand, ry ek tussen Bronkhorstspruit en Witbank teen 'n Suid-Afrikaanse Brouerye-trok vas. Ek het sleg seergekry en onder andere my knieskyf vergruis. Dertig jaar later keil die knie my behoorlik op en die Nieu-Seelandse Gesondheidsraad besluit om my te help.

Ek moes sommer geweet het dinge sou goed gaan toe ek my ortopediese chirurg in Taupo ontmoet en sy naam Francois van der Westhuizen is. 'n Mens voel mos sommer veiliger in die bekwame hande van een van jou eie mense hier in die vreemde. Boonop vat dit ook nie lank nie of dr. Francois vertel my van sy .25-06 en .375. 'n Suid-Afrikaanse dokter wat in Nieu-Seeland jag – wat 'n wenkombinasie!

Ná die operasie is ek onder streng opdrag om vir 'n paar weke nie gewig op my been te plaas nie. Gelukkig het ek nie gips nie, maar 'n stewige dog verstelbare harnas. Ek kry myself vreeslik jammer om so by die huis te moet sit. 'n Man kan net soveel episodes van *Vikings* kyk en jagvideo's raak ook maar vervelig ná 'n ruk. My gewere is naderhand soveel keer skoongemaak dat hulle wegkruip as ek net kluis se kant toe beweeg. Al my leë doppe is noukeurig gelaai, asook dié van my buurman en sommer nog 'n paar ander pelle.

Tydens my opvolgbesoek sien Francois sommer met die intrapslag dat ek erge ontrekkingsimptome het aan die reuk van gebrande kruit. Hy gee die groen lig dat ek mag begin bestuur en entjies loop. Ek hop met die spreekwoordelike lied in my hart en met behulp van my twee krukke na my bakkie toe. Ek is vas oortuig die arme Mazda BT 50 het al heeltemal vergeet hy is eintlik 'n 4x4 as gevolg van onbruik die laaste paar weke.

My eerste uitstappie is saam met my ou maat John in sy boot. Dit gaan maar moeilik om met die krukke in die boot te kom. Wat die hele oefening verder bemoeilik, is dat ons moet vlieghengel in die area waar ons visvang. Wat 'n gespook om met jou gewig op een been regop te kom in 'n boot wat maar lekker in die golfies ronddans. Wel, dit

Die eerste jong bul wat Tikka oorspronklik aangedui het net voor donker, was 'n penkop.

Tikka by die tweede jong edelhertbul vir die middag. Die bul het ses punte in sy horings gehad. Die krukke is daar vir eendag se onthou op die ouetehuis se stoep.

is probleem een; nommer twee is om nou 'n goeie gooi in te kry met die vliegtegniek. Naderhand laat vaar ek maar my pogings om my vliegie ver te probeer werp en teiken areas naby die boot waar daar watergras in die meer groei. Gelukkig is daar heelwat sulke areas binne 10 meter aan weerskante van die boot. John vang 'n paar reënboogforelle en ek 'n kleintjie wat ons moet teruggooi. My arm is al behoorlik seer gegooi en my knie begin my aanmaan om liewer halt te roep.

Met 'n moeë arm probeer ek so 'n halfmas gooi reg agter die boot vanuit 'n sittende posisie. Dan begin ek stadig die lyn deur my vingers terugwerk boot toe. Skielik pluk 'n vis die lyn amper uit my hand! Ewe rats spring ek op om spanning op die lyn te kry, my seer knie en arm heel vergete! My forel spring drie keer uit die water en laat die katrol behoorlik sing as hy herhaaldelik wegpyl van die boot af. Agt minute later skep John 'n pragtige 5 lb-bruinforel uit die meer. Wat 'n heerlike dag, om nie eens te praat van hoe goed die forel daardie aand gesmaak het nie.

Ná 'n volle vier dae tref die onttrekkingsimptome my weer erg; die vlieghengel se adrenalien het seker uitgewerk. Ek en John gaan kyk een middag gou ietsie by my vriendin Karen op die plaas. Die kykery is natuurlik deur 'n verkyker en teleskoop. Ek sukkel vreeslik om te loop. Arme ou John moet heeltyd vir my wag, maar hy maak of dit niks is nie. Diep ordentlike Kiwi, dié John. Met my twee krukke, gespalkte been en roer oor die rug piekel ek agter John aan teen 'n bult op. Ongelukkig het koeie diep spore in die sagte grond getrap en my krukke sak sowat 15 cm in die grond weg. Boonop bly ek struikel oor die ongelyke sooie waar die beeste gewei het. Ek is gedaan, letterlik pootuit, en my arms lam toe ons bo kom.

Met my twee krukke, gespalkte been en roer oor die rug piekel ek agter John aan teen 'n bult op.

Tikka begin op sy agterpote staan en draf dan so tien tree vorentoe. Daar staar hy intens na iets in die kamp onder ons. John beduie my nader en help my gereedmaak voor ons oor die rand loer. 'n Hele span varke grawe met oorgawe Karen se gras hier op 80 tree voor ons uit. Ek gaan sit met een lang been in die gras en vat dooierus oor my verlengde tweepoot. My asemhaling is glad nie onder beheer nie en die Sako 7mm Rem »

» Mag spring rukkerig rond op een van die groter varke se blad.

Dan klap die skoot en my A-Max slaan in die swart turf vas. Die varke kan nie mooi uitmaak waar die gevaar vandaan kom nie en maal 'n paar oomblikke rond. Een gemmer-en-swart vark steek net lank genoeg vas vir 'n tweede skoot. Dié keer sit ek gemakliker en die 162 grein-projektiel klap teen die sog. Die hele trop verdwyn oor 'n bult met Tikka kort agter hulle. Ek voel nie gemaklik oor die skoot nie, maar toe Tikka agter die bult begin blaf, weet ek my eerste jag op die krukkelys was suksesvol.

'n Week later besef ek dis definitief weer tyd om met my hondjie te gaan stap. Om dinge regverdig te hou, vat ek maar my 7mm saam. Die bestuurdery gaan nou darem al makliker, maar ai, om op twee krukke te loop met 'n redelike swaar geweer en rugsak oor jou skouer is 'n gestoei van die eerste water. Ek loop stadig met die paadjie langs en moet kort-kort stop om die geweer weer reg op my skouer te kry. Sommer vinnig brand my arms in die kruk se handvatsels en ek struikel 'n slag of wat gevaarlik. Die swaar waterstewels waarmee ek jag, help ook nie juis nie.

Ek beplan om 'n hinderlaag op 'n klipperige koppie te gaan opstel vir enige vark of bok wat dit sou oorweeg om teen laaste lig aandete in Karen se agterste weikamp te kom geniet. Om op die paadjie te loop was moeilik, maar om teen die koppie uit te klim is 'n stryd. Bene, arms, krukke, alles wat ek het, word gebruik om teen die skuinste uit te worstel. Bo gekom, is ek sopnat gesweet en my asem jaag soos 'n windhond wat pas 'n jakkals gevang het.

Ek maak my gemaklik tussen die klippe en gras op só 'n manier dat ek nie 'n silhoeët vorm op die kruin van die koppie nie. Die wind kom effe van voor en teen my linkerwang. Nie lank nie of drie jong varke kruip onder die draad deur tot in die kamp. Ek oorweeg dit om een te skiet, maar dit was darem te veel moeite om tot hier te kom en my kanse te verspeel deur 'n varkie plat te trek. Eintlik sit ek heeltemal te lekker in die agtermiddagson om enigsins te skuif.

'n Uur later, en dus kort voor sononder, begin Tikka aandui dat daar iets in die bos voor ons is. Hy snuif die bries diep in en fokus op die bosse links van ons. Ek trek my Sako tot hier teen my dat ek dit net kan optel en skiet. Die brakkie begin saggies grom en toe ek kyk wat pla, sien ek 'n edelhert het vir aandete opgedaag. My Leica-afstandmeter bepaal dat die bok 250 tree van my af is. Ongelukkig steek net sy kop en nek agter die bult uit. Plat op my maag en met die roer gemaklik oor sy tweepoot, druk ek die Zeiss se kruishaar teen die jong bul se nek vas. My A-Max klap duidelik en dan verdwyn die bok.

Oomblikke later galop hy verward om die bult, maar steek vas toe hy vir Tikka gewaar wat reeds halfpad onderweg is na waar hy veronderstel was om te lê. Ek stoot dadelik nog 'n 162 grein A-Max in die loop. Gelukkig is die jong bul en Tikka so besig om mekaar vas in die oë te kyk, soos wat 'n kelpie se manier is, dat hy nie my geskarrel op die koppie opmerk nie. Dié keer is daar nie kans vir platlê en nekskote nie. Ek skiet oor my verlengde tweepoot na die bok se blad op sowat 200 tree. Hy swenk na regs en vorder 20 tree voor hy finaal inmekaarsak.

Tikka is sommer gou by die bul en begin luidrugtig blaf en hom karnuffel om my te vertel waar ons bok is. Wel, hoe sal ek dit nou stel – dit het mý effe langer geneem om by die bok te kom. Koppie-op was moeilik, koppie-af nóg moeiliker, want dis asof ek net nie my balans kon behou nie en die grootste deel van die afdraande het ek op my boude afgeskuifel.

'n Lieflike bruinforel wat Karl in die Otamangakau-meer aan die voet van Tongariroberg gevang het. Die forel het 5 lb geweeg.

By die bok aangeland, begin ek oor my eerste skoot wonder. Die skoot het darem goed gevoel en in die teleskoop het ek my bok sien val. Tikka word die bultjie oor gestuur met 'n "soek-soek" en sowaar, daar blaf hy kort agter die bultjie weer. Ek doen my bes teen die hoogte uit en daar sit die brakkie langs nog 'n morsdooie bul. Ek voel goed oor die 7mm-gaatjie so 4" onder die bul se ken.

My opwinding maak ongelukkig sommer gou plek vir 'n effense bekommernis. Ek kan skaars loop. Die donker is op my en hier het ek twee edelhertbulle 'n stuk of 30 tree van mekaar af. Gelukkig het ek sein en ontbied sommer net daar my ou maat Pottie om te kom help. Hy verstaan dadelik die situasie en gebruik my penarie om hom van 'n funksie in die dorp te verskoon waar hy nie rêrig wou wees nie.

Net toe ek beide die pense uitgehaal het en my vinger geniepsig raakgesny het, sien ek ligte van die dorp se kant af kom. Tien minute later staan Pottie langs my. Hy kon tot redelik naby aan albei bulle ry met my Isuzu, maar selfs vir 'n groot, sterk man soos hy het dit moeilik gegaan om die bulle op te laai. Maar soos die Ingilse sê: *"A friend in need is a friend indeed!"*

Vir my laaste jag op die krukkelys het dr. Francois sommer self kom kyk of ek regkom met my horrelbeentjie so in die veld. Net daar in die veld, langs die vark wat hy platgetrek het, was die bevinding dat jag uitstekende rehabilitasie ná 'n knieoperasie is.

Alhoewel hy my redelik swaar verwond het op die operasietafel, was sy bevinding dat my jaglus glad nog nie oorwonne is nie.

Naam & Van: ______________________ Tel no: ______________

E-pos: ______________________________________

Wat is die Rowland Ward-vereistes vir 'n buffel? ______________________

DIE .270 WINCHESTER – GESKIK VIR DIE BOSVELD?

Die bosveldjagter kan met ’n geruste hart daardie groothoringkoedoe met die .270 Winchester gaan aandurf.

My seun Martin was aan die grootword en ek het besluit om ’n .270 Winchester aan te skaf en hom geleidelik aan die geweer bloot te stel. Tot op daardie stadium het hy onder my toesig rooibokke met ’n .243 geskiet. Kort nadat ek die .270 gekoop het (’n Ruger No. 1B Standard met ’n valblokaksie), het ’n slaghuis my genader om vir hulle drie koedoes, drie blouwildebeeste en drie rooibokke te skiet.

Dit was redelik diep in die jagseisoen, maar ná vele navrae het ek op ’n jagplaas in die Alldays-omgewing plek gekry en besluit om met die .270 te gaan jag. Ek moes die Sondag teen 11:00 daar wees, maar weer teen die komende Woensdagoggend uit wees vir ’n jaggroep met ’n bespreking tot die volgende naweek. Die persoon wat die jag op die plaas hanteer, het gemeen ek hap te groot om in die toelaatbare tyd soveel wild te wil skiet. Ek was egter goed voorbereid en het twee pakkies 180 grein Barnes Original-koeëls saam met die .270 gekoop. Baie medejagters was verbaas dat ’n mens ’n 180 greinkoeël vir hierdie geweer kry. Ek het hulle voor 43 grein S365 gelaai vir ’n spoed van 2 482 vps. Die .270 het akkuraat met hierdie lading geskiet en is op 100 m daarmee ingestel. Hierdie koeël het ’n hoë seksionele digtheid van .335.

Ek het Sondag op die plaas aangekom en moes dadelik my geweer gaan inskiet. Die .270 was in die kol en ek het gereël dat die gids om 5:45 by die kamp moes wees en dat ons te voet die veld sou ingaan. Daardie Maandagoggend het ek en die gids vir 15 minute met ’n

Die .270 in die artikel met Martin, my seun en eienaar van die geweer, se patroonhouer en 180 grein Barnes-koeëls. Ruger No. 1-modelle is uiters gesog en bekend vir hul puik vakmanskap en sterk aksies.

Ek en my seun Martin by 'n blouwildebeeskoei wat hy met die .270 gejag het. Die skoot is reg op die blad geplaas en sy het net daar geval. Ek het vroeër die oggend ook 'n blouwildebees met my .30-06 Ruger gejag. Beide het so 105 kg aan die haak gehang.

Een van die min Barnes-koeëls wat ek kon herwin. Hierdie is 'n 150 greinkoeël uit 'n koedoebul wat 200 kg uitgeslag het. Die loopsnelheid was 2 490 vps. Die bul is op 35 meter net agter die blad getref en hy het in sy spore neergeslaan. Drie van die vier "blaartjies" se punte het afgebreek, maar die grootste gedeelte van die drie blare is steeds oor. Die koeël is onder die vel van die teenoorgestelde blad herwin en het 134 grein, oftewel 90.6% geweeg – uitstekende terminale prestasie.

tweespoorpad langs in 'n suidelike rigting gestap. Waar dit skerp in 'n westelike rigting wegdraai, het ons die pad verlaat en het in 'n suidoostelike rigting koers gekies die bos in. Dit was koud en nog betreklik donker. Toe ons 'n taamlike oop veld binnegaan, het ek 'n beweging gewaar. Ek het dadelik die gids tot stilstand gerem en deur die teleskooop gekyk. En so wragtie – daar staan 'n rooibokooi! Sonder enige huiwering het ek haar grond toe gebring.

By die ooi aangekom, het die gids gesê ons kan haar nie daar los nie, want daar is baie jakkalse daardie tyd van die oggend. Ek het dus by die bok gebly terwyl die gids die jagvoertuig gaan haal. Nadat ons my rooibok by die slagkamer afgelaai het, het ons in 'n oostelike rigting gery met die oosterkim wat karmosyn verkleur. Op 'n goeie afstand van die plaasgeboue af het die gids die voertuig uit die pad onder 'n boom tot stilstand gebring. Die oomblik toe ek uitklim, het ek die horings van 'n koedoebul gesien wat waarskynlik die pad sou kruis waarmee ons gery het. Ek het vir die gids beduie om doodstil te wees en nie sy deur toe te maak nie. Ek het my deur ook laat oopstaan en is haastig pad toe. Nes ek verwag het, het die koedoebul in die pad gaan staan. Hy het my egter te laat gewaar en die 180 grein Barnes het hom perfek agter die blad getref, waarna hy op die plek inmekaargesak het. My gids het onmiddellik na die plaaswerkers se huise gery om hulp met die laaiproses te vra. Hulle het skaars opgestaan en moes eers aantrek. 'n Ruk later het hy met die span helpers opgedaag. Nadat die bok gelaai is, het ons verder gestap.

'n Hele ruk later het ek 'n koedoekoei geskiet en die gids het sy baadjie as merker daar gelos. Ons moes nou met 'n draai loop om meer skuins teen die oggendlig uit die ooste te beweeg. Die geluk was aan ons kant en ek het 'n rooibokram, wat doodstil in die son staan en bak, geskiet. Ongeveer 20 minute later het ons op 'n trop rooibokke afgekom en kon ek daarin slaag om nog 'n ram te laat val. Gegewe die aantal bokke wat die oggend geskiet is, het ek eers halt geroep en gereël dat ons weer om 14:00 verder sou jag.

So gesê, so gedaan. Ek en die gids het daardie middag na 'n ander deel van die plaas gery. Tydens die rit het ons koedoes teengekom en gevolg. Hulle was skynbaar onbewus van ons en ná 'n goeie bekruippoging het ek 'n groot koei geskiet. My fokus was nou op die blouwildebeeste wat blykbaar volop in daardie deel voorkom, maar die gids het gesê hy is kapot en wou eers rus.

Ná die welkome blaaskans is ons verder, maar nou in 'n tweespoorpad soos dit tipies op bosveldplase aangetref word. Ons het sommer gou op 'n trop blouwildebeeste afgekom wat rustig onder die koeltebome lê, salig onbewus van ons. Toe 'n mooi uitgegroeide bul opstaan en dwars draai, het my skoot geklap. Ek het besluit dis genoeg vir een dag, want my gids was regtig pootuit.

Vroeg die volgende oggend het ek en die gids koers gekies na waar ons die vorige dag die wildebeeste gekry het. Teen 10:00, ná 'n geswoeg en sweet, het ek 'n blouwildebeeskoei platgetrek en teen 14:00 het 'n tweede blouwildebeeskoei voor die .270 geswig. Nadat ons die laaste blouwildebees gelaai het, het my gids met sy rug teen 'n boom gaan staan, stadig afgesak grond toe en gaan sit. Hy het my op en af gekyk en gesê: "Meneer, ek is bly jy is nie vir 'n week hier nie!"

Dit was my enigste jag met die .270. Toe my seun 14 was, was hy al heel gemaklik met die geweer en het ons twee in die Ellisras-omgewing, nou bekend as Lephalale, gaan jag. Ons gids was al aan die ou kant en het dié oggend met 'n groot verkyker om sy nek by ons opgedaag. Ons is te voet die veld in en 'n ruk later het ek sowat 150 meter van ons af 'n beweging tussen die bome gewaar. Ek het almal dadelik tot stilstand gebring en seker gemaak dat ons goed verskuil is. Toe 'n koedoekoei haar opwagting maak, het ek my seun beveel om oor my skouer dooierus te vat en te skiet. Ek»

» het afgebuk sodat hy die geweer oor my skouer kon laat lê. Die gids wou die stuipe kry en het gesê dit is nie koedoes nie, maar elande. My seun het gehuiwer, maar ek het gesê hy moet skiet. Met die knal van die skoot het die bok grond toe gevou. Die gids was erg omgekrap en het beduie daar is nou groot moeilikheid, want ons mag nie elande op hierdie plaas jag nie. By die "eland" gekom, het ek vir die gids gewys dat 'n elandkoei nie horings het en nie dieselfde ore as 'n koedoe nie, asook dat die nek en lyfprofiel van 'n eland en koedoe verskil. Dit verstom my dat die gids, verkyker en al, nie kon sien dit is 'n koedoekoei nie. Ná my lesing het ek die gids gevra om die verkyker te los, want die ding is getoor! Ek wou nog 'n blouwildebees skiet en nou net sien hy die wildebees vir 'n buffel aan! My woorde moes inslag gevind het, want die volgende oggend het hy sonder sy verkyker opgedaag.

Vanweë die beskikbaarheid van Barnes se monolitiese koeëls, het my seun daarmee begin herlaai. Met 50 grein S365 agter 'n 130 grein Barnes, was die spoed 2 960 vps – ideaal vir langer afstande, maar nie vir bosveldjag nie. Wat toe die nommerpas skoen geword het, was 45 grein S365 agter 'n 150 grein Barnes monolitiese koeël. Dit lewer 'n spoed van 2 640 vps en is baie akkuraat. Dit is effe te vinnig na my sin, maar as 'n ding werk, karring jy nie daaraan nie.

Een jaar het ek en my seun in Dwaalboom se wêreld in 'n baie digte kamp gejag. Die jag het skaars begin, toe skiet ek 'n rooibokooi. Tien minute later het nog 'n rooibokooi geval. Die gids het 'n drahout met sy handbyl gekap en só het ons die twee ooie een vir een uit die kamp gedra. Omdat my seun die oggend met leë hande teruggekeer het, het ons besluit dat hy weer daardie middag in die digte kamp sou gaan jag. Teen 15:00 was hy terug in die kamp nadat hy 'n koedoebul geskiet het wat skaars 35 meter van hom af gestaan het. Die koeël was laag agter die linkerblad in en het in die teenoorgestelde blad onder die vel vasgesteek. Ons kon dit dus herwin. Al die Barnes se "kroonblare" behalwe een het afgebreek. Die kort vlugafstand en hoë spoed was selfs vir die Barnes monolitiese koeël te veel. Volgens my ondervinding kan 'n Barnes se kroonblare binne die eerste 2" van penetrasie afbreek, sou die spoed te hoog wees.

Ek is al 75 en ek en my seun jag al vir jare saam. Só het hy sy koedoes, blouwildebeeste en rooibokke met sy .270 geskiet. Waar ons tans jag, wissel die afstande van 80 tot maksimum 140 meter en al die .270-koeëls is regdeur die bokke wat op die dwarste geskiet is. Die koeël waarmee my seun die koedoe geskiet het, soos reeds beskryf, is die enigste van die .270 wat ooit herwin is. Die enkele keer wat ek met die .270 gejag het, het ook geen herwinde koeël opgelewer nie. My opinie is dat die .270 geskik is om in die bosveld mee te jag. Volgens my behoort die 180 grein Barnes Original-koeël teen sowat 2 430 vps geskiet te word, maar ek sal nie 'n eland daarmee jag nie. Wat ek wel nie oor twyfel nie, is dat 'n Barnes monolitiese koeël wel 'n eland in die slagkamer kan laat beland, maar daar is 'n paar voorwaardes. Sou dit nie 'n kopskoot wees wat met presisie uitgevoer is nie, sal die bok dwars moet staan. Jy sal vertikaal en horisontaal korrek moet skiet om daardie 150 grein Barnes tussen die tweede en derde, of derde en vierde ribbes deur te kry sodat die hart/longarea beskadig word. Wanneer daardie koeël se spoed effens "afgekoel" het na ongeveer 2 380 vps, gaan jy verstom wees oor die penetrasie daarvan.

JAGTER
SUID-AFRIKAANSE • SOUTH AFRICAN
HUNTER

TEKEN NOU IN!

SUID-AFRIKA SE GROOTSTE JAG- EN SKIETTYDSKRIF!

OOK BESKIKBAAR BY ALLE GROOT KETTINGWINKELS

TEKEN IN

E-pos: *SAHunter@onthedot.co.za*

WhatsApp: 087-353-1292

VIR DIGITALE INTEKENAARS

Besoek Zinio of Magzter
en soek SA JAGTER/HUNTER

Waar kan jy ons vind?

NUUSBRIEF

Besoek ons webblad *www.sajagterhunter.com* en teken in op ons nuusbrief wat die eerste Donderdag van elke maand uitgaan.

FACEBOOK

SA JAGTER/HUNTER magazine (@sajagtertydskrif) of sluit aan by ons Facebook-groep by SA JAGTER/HUNTER-Tydskrif/Magazine

WEBBLAD

Om gratis artikels uit die jongste uitgawe te lees en lekker pryse te wen, besoek SA JAGTER/HUNTER-tydskrif *www.sajagterhunter.com*

Kom kuier saam in

KARLA SE KOMBUIS

REGS BO: Die perfekte bak wintertrooskos.

HOOFFOTO: Sit die bobotie voor met geelrys, piesangs in mayonnaise en jogurt, kweperblatjang en 'n tamatie-en-uie-sambal.

RESEPTE EN STILERING: Karla Janse van Vuuren

FOTO'S: Gerrie Janse van Vuuren

Smul heerlik aan 'n WILDSBOBOTIE

'n Eg Suid-Afrikaanse gereg met 'n wilde kinkel.

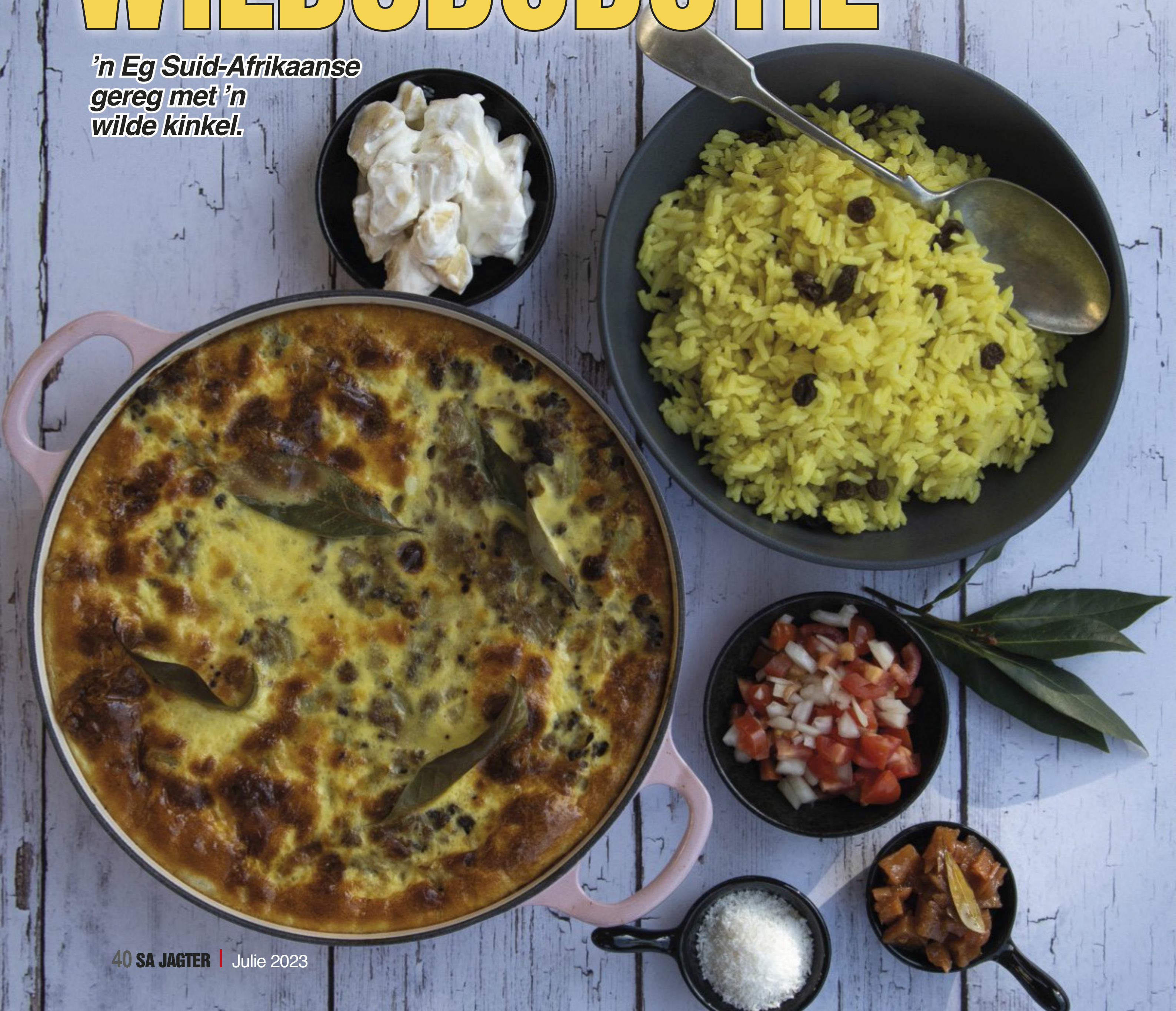

As iemand my vra om een ikoniese Suid-Afrikaanse gereg uit te sonder, sal ek sonder twyfel sê bobotie. Hierdie geurige gereg met sy smullekker kombinasie van speserye, vleis en die soetheid van rosyne en blatjang is al vir dekades 'n gunsteling op ons tafels. Boonop is dit so veelsydig en kan 'n mens bobotie met alles van vis tot volstruis maak. Ek het by die koskenner Errieda du Toit gaan aanklop vir 'n bietjie bobotie-wysheid.

"Bobotie se oorsprong is vol misterie, kinkels en afdraaie. Die invloede kom uit verskillende windrigtings en eras – uit die Ooste en van die antieke Romeine. Dit dra die spore van Kaaps-Maleise voorouers en wys ook familietrekke van boerekos. Dat bobotie in die ou Kaapse kombuise ontstaan het en op die vindingrykheid van slawekokke dui, blyk duidelik uit die heerlike aroma van speserye. Die vla-bolaag, 'n unieke karaktertrek waarsonder dit eenvoudig nie bobotie genoem kan word nie, strek so ver terug as antieke Romeinse tye. Die antieke geskrifte van Apicius vertel van 'n vleisgereg met 'n eiervla-bolaag. Dié gereg het egter dennepitte ingehad, waar ons vandag steeds amandels gebruik," vertel sy.

Bobotie, sê Errieda, het in die Kaap ontstaan as 'n gereg wat van gaar oorskietvleis gemaak is, meer waarskynlik van skaapvleis en selfs vis en skulpvis – wat ook al destyds beskikbaar was. Dit het eers in die 20ste eeu die gebruik geword om rou maalvleis ook te gebruik.

"Oor die oorsprong van die naam word gegis: sommige geskiedskrywers reken dit kom van *bobotok* of *bobotu*, 'n woord vir 'lekkerny' in die Filippynse dialek verwant aan Maleis. Die oorspronklike Kaapse naam vir bobotie het in die vergetelheid versink en vermoedelik het elke huisvrou of kok hul eie naam vir die gereg gehad. Wat ook al die denkrigting oor die ontstaan van bobotie – die gereg staan as 'n simbool van die diepte en diversiteit van ons land se koserfenis. Bobotie kan gekinkel word, aangepas word om in die aksent van elke streek te praat. Dit kan gemoderniseer word, versny word met ander lande se kultuurkos en steeds sal dit onmiskenbaar Suid-Afrikaans bly."

Voordat ek die blesbokmaalvleis wat ek in my vrieskas gehad het, in bobotie omtower het, wou ek eers by Errieda hoor wat sy dink van wildsvleis in dié gereg. "Wildsvleis is baie geskik vir bobotie. Die maer vleis word gekomplementeer deur die byvoegings soos die melk, broodkrummels, speserye en die eiervla bo-op. Omdat wildsvleis maer is, beveel ek egter aan dat jy oorweeg om bietjie skaapvet by te sit, of selfs die wildsvleis te meng met 'n derde beesmaalvleis met 'n hoër vetinhoud. Dieselfde geld as jy volstruismaalvleis gebruik wat 'n maerder vleis is." »

TROTSE BORG VAN HIERDIE RESEP

KINGS MEAT DELI
CASTLE WALK | LYNNWOOD BRIDGE

Wildsvleiswenk van die maand

Deur Eloff du Toit (mede-eienaar)

BILTONGWENKE DEEL 4: DROOGPROSES

Die korrekte droogproses vir biltong en droëwors is uiters belangrik. As jy nie die nodige aandag aan hierdie proses gee nie, kan jy maklik die beste voorbereide produk met die lekkerste resep heeltemal bederf. Die doelwit is om van die vog ontslae te raak sodat die produk onder gunstige toestande kan uitdroog.

Dun droëwors moet binne drie dae droog word, anders is die toestande nie reg nie. Dit veroorsaak dat die droëwors suur en galsterig raak en 'n bitter smaak kan ontwikkel. In uiterste gevalle kan dit selfs muf.

Biltong is effe minder sensitief, maar kan wel muf en vrot as die vog nie beheer word nie. Afhangende van die dikte wat biltong gesny is, moet dit binne vyf tot sewe dae droog wees.

'n Sterk genoeg waaier is noodsaaklik sodat dit die vog kan wegwaai. Voldoende spasie tussen die biltongstukke is net so belangrik sodat die vog kan wegbeweeg. 'n Vertrek wat toe staan en keer dat vog ontsnap, sal verhoed dat die biltong of wors reg droog. Vog is die vyand, so maak seker daar is genoegsame lugvloei uit die vertrek of kas waarin die biltong of wors gedroog word. Indien daar vogtige omstandighede heers, is dit noodsaaklik om 'n verwarmer in die vertrek te plaas om die lug te help uitdroog.

Die ander uitdaging is vlieë, veral waar stukke biltong oor mekaar vou of teen mekaar hang. Dit moet ten alle koste vermy word. Hang ook liewer droëwors oor 'n houtstok *(dowel)*, pyp of iets soortgelyks eerder as aan 'n plastiekhakie of draadjie wat kan veroorsaak dat die stuk droëwors daaroor dubbelvou en die twee stukke wors dan aan mekaar raak. Dit vertraag die droogproses en skep klam, gunstige dele vir peste en bakterieë wat die produk gaan bederf.

As jy jou biltong in 'n kamer of kas hang wat nie gaas voor enige openinge het nie, is dit die beste om dit laatmiddag te hang sodat dit oornag kan winddroog raak in die afwesigheid van vlieë.

Ek hou daarvan om my biltong en droëwors in pakke te vakuumverpak en te vries. Só het ek altyd vars voorraad wat ek in 'n vlekvryestaalkas hang. Dit is bestand teen vlieë en ek droog my biltong en wors wanneer die weerstoestande gunstig is. Ek kan dit boonop meer of minder uitdroog volgens elkeen se persoonlike smaak.

CASTLEWALK

Cnr Lois & Nossob Str, Erasmuskloof 0048, PRETORIA,
TEL: 012-347-0115|012-347-0245 EMAIL: *biltong@kingsmeatdeli.co.za*

LYNNWOOD BRIDGE

Lynnwood Bridge, cnr Daventry & Lynnwood Rd, Lynnwood, PRETORIA, TEL NO: 012-348-2189|012-348-0387
EMAIL: *biltong2@kingsmeatdeli.co.za*

the deli for the connoisseur

WILDSBOBOTIE-BYKOSSE

» **Errieda gee die volgende raad oor wat om saam met jou bobotie te bedien:**

- Bykosse wat tradisioneel goed saam met wildspastei gaan, soos geelrys, gestoofde perskes en kweperjellie, pas bobotie ook soos 'n handskoen. Ek bedien bobotie behoorlik met al die ander tooisels ook soos blatjang, die eenvoudige tamatie-en-uieslaaitjie (met net 'n drupsel asyn, sout en peper oor), piesangskyfies deurgemeng met 'n bietjie mayonnaise en natuurlike jogurt, en klapper. Dis ook baie feestelik met poppadums by. Die rys kan ook met roti's vervang word.
- Bobotie en blatjang gaan natuurlik hand aan hand. Die soet, suur en speserynote van blatjang maak dit so ideaal saam met hierdie gereg. Enigiets van kweper- tot jalapeno-blatjang kan werk – bobotjie is juis 'n gereg van vele invloede.
- Nog 'n lekker bykos is kweperskywe. Stowe eers die kwepers net vurksag en braai dan die skywe in botter tot goudbruin. Die aangename soetsuur van kwepers pas baie goed by wildsvleis.
- In die somer maak die winter se gestoofde perskes plek vir nektarien- of geelperskes. Sny die perskes in die helfte, druk dit in bruinsuiker en braai in botter tot goudbruin of karamelliseer dit in 'n riffelpan. Ryp appelkose só gaargemaak sal ook lekker wees saam met wildsbobotie.

WIE IS ERRIEDA DU TOIT?

Errieda is die skrywer van tien kookboeke, en in die 15 jaar wat sy *Huiskok Glanskok* op RSG aangebied het, het sy 'n bekende stem vir Suid-Afrikaanse huiskos geword. As inhoudsvervaardiger vir TV-produksies soos *Kokkedoor*, die nuwe *Kokkedoor Vuur en Vlam*, asook *MasterChef*, lewer sy 'n groot bydrae om 'n nuwe geslag kokke en sjefs trots te maak op ons Suid-Afrikaanse koserfenis en dit te vernuwe. Sy het die Food XX-toekenning ontvang as Suid-Afrika se kos-ikoon en haar nuutste boek *SHARE (SAAM)* het die *World Gourmand Cookbook*-toekenning ontvang as die beste koserfenis-boek in Afrika. Sy bieg sy kan egter nie hekel, brei of tuinmaak nie. Haar honde, Poerring en Tjoklit, verklap haar liefde vir soetgoed.

WAT MAAK BOBOTIE SO SPESIAAL?

Volgens Errieda is die smaak van bobotie onmiskenbaar Suid-Afrikaans. "Ek skryf dit toe aan die heerlike balans tussen soet, sout, suur en aromatiese speserye, een van ons erfenis-geurprofiele. Dink aan ons sosatie of sagte Kaapse kerrie wat baie dieselfde 'familietrekke' het. Dis ook so tipies Suid-Afrikaans om vleis en droëvrugte saam te eet (dis een van die eienskappe van bobotie; as jy egter nie hou van rosyne nie, gebruik sultanas). Die vla-laag verleen ekstra weelderigheid aan wat tradisioneel 'n gereg van oorskietvleis was. Dis vir my een van die heilige gebooie van bobotie – dit moet die eiervla bo-op hê, anders is dit net kerriemaalvleis.

"Bobotie is ook vir my een van die mooiste erfenisgeregte denkbaar met sy lieflike eiervla-bo-laag (hier en daar verbruin deur die oond se hitte) en suurlemoenblare wat hier en daar uitloer. Die bykosse gee ook 'n feestelikheid daaraan. As ek dit voorsit, haal ek altyd my erfgoed-breekgoed en -messegoed uit. Ek maak dit ook altyd in 'n erdebak waarin my ma haar bobotie gemaak het. Bobotie is ook so aanpasbaar – hoewel Kaaps van oorsprong, kan dit maklik Kalahari-, Bosveld- of Vrystaat-smake bykry. Dit is ewe lekker gemaak met wildsvleis as met mossels, of met volstruis as met oorskiet-skaapboud. Dit smaak weelderig, maar kan met ekonomiese beesmaalvleis gemaak word. Selfs vegetariërs hoef nie uitgesluit te voel nie, want lensie-bobotie is ewe lekker. Of jy dit oor die vuur, in 'n vuurherd of koolstoof, in 'n lugbraaier of selfs in 'n Instant Pot gaarmaak, dit bly voortleef as 'n erfenisgereg."

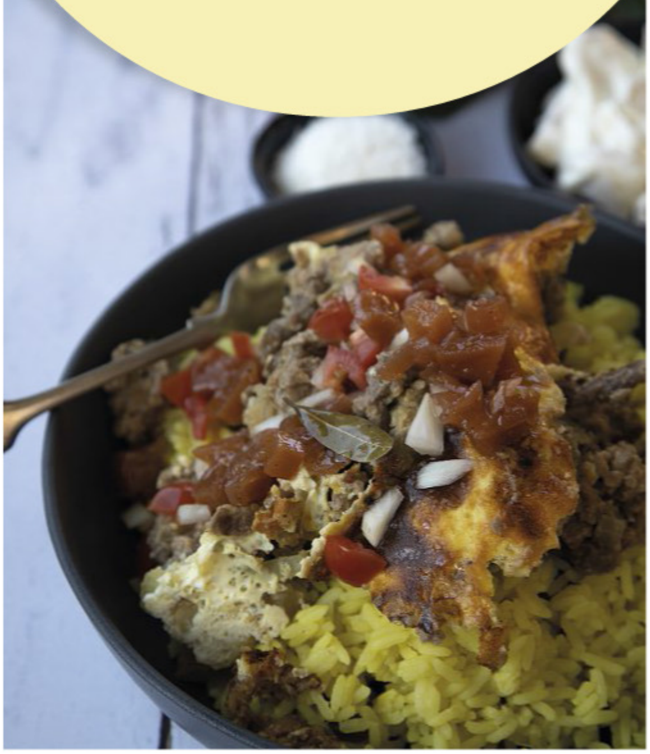

BLESBOKBOBOTIE MET SAMBALS EN GEELRYS

JY BENODIG:

- olyfolie vir braai
- 2 uie, fyngekap
- 25 ml kerriepoeier
- 5 ml borrie
- 500 g wildsmaalvleis plus 250 g bees- of varkmaalvleis *
- 2 snye witbrood
- 1 eier vir die vleisvulsel
- 10 ml suiker
- 15 ml sout
- 2,5 ml peper
- 30 ml asyn of die sap van 1 suurlemoen
- 6 amandels, grofgekap
- 90 ml ontpitte rosyne of sultanas
- 1 brandrissie, fyngekap (opsioneel)
- 45 ml blatjang
- 4 suurlemoen- of lourierblare of gerasperde skil van 1 suurlemoen

VIR DIE VLA-BOLAAG:

- 180 ml melk
- 3 eiers
- knippie sout en peper
- varsgerasperde neutmuskaat

Om mee voor te sit: geelrys, tamatie-en-uieslaai, blatjang of kweperjellie, piesangskyfies gemeng met helfte-helfte mayonnaise en jogurt, klapper.

SÓ MAAK 'N MENS:

1. Voorverhit die oond tot 180 °C. Verhit olyfolie in 'n groot swaarboomkastrol oor matige hitte. Kap uie fyn en braai effens bruin in die warm olie. Voeg die borrie en kerrie by en roer deur tot die speserye geurig is, maar nie brand nie.
2. Voeg die vleis by en roerbraai tot gaar. Oppas dat dit nie aanbrand nie. Verwyder die kastrol van die hitte sodra die vleis gaar is.
3. Week die brood in water vir 5 minute en druk dan die water uit. Maak die brood fyn.
4. Voeg nou die fyngedrukte brood, 1 eier, suiker, sout, peper, asyn (of suurlemoensap), gekapte amandels, rosyne, brandrissie (opsioneel) en blatjang by die uie-en-vleismengsel.

BO EN ONDER LINKS NA REGS: Braai die uie in bietjie olyfolie tot sag. Roer die speserye by en braai tot geurig. Voeg die maalvleis by en braai tot gaar. Roer die res van die bestanddele by en braai tot deurgaar en geurig.

BO: Skep die vleis in die gesmeerde bak en maak gelyk bo-op.
ONDER: Gooi die eiervla versigtig bo-oor en druk die lourierblare in.

5. Plaas in 'n gesmeerde, vuurvaste bakskottel. Rol die suurlemoen- of lourierblare op en steek hulle in die mengsel sodat hulle regop staan.
6. Klits die eiers, melk, neutmuskaat, sout en peper saam vir die eiervla. Giet versigtig oor die vleis en bak tot die eiervla gestol is en plek-plek verbruin, sowat 25 tot 30 minute.
7. Sit die bobotie saam met die bykosse voor.

*Wenk: Jy kan ook 750 g wildsvleis, wat van die been afgekook, gerafel en gekap is, in die bobotie gebruik. Dis 'n lekker manier om oorskietvleis op te gebruik. As jy net gemaalde wildsvleis wil gebruik, voeg 'n bietjie gemaalde skaap- of varkvet by om die vleis meer sappig te maak. Braai dit liggies saam met die uie. Jy kan ook die vleis rou by die ander bestanddele voeg sonder om dit eers te braai, maar dan moet die bobotie altesaam ongeveer 90 minute bak.

SA Jagters- en Wildbewaringsvereniging
SA Hunters and Game Conservation Association

KONTAKINLIGTING/CONTACT INFORMATION: SAJWV - Inyathipark | SAHGCA - Inyathi Park
ADRES/ADDRESS: Plot 3, Mountain Drive 7, Derdepoort, Suid-Afrika/South Africa
TELEFOON/TELEPHONE: (Suid-Afrika/South Africa) 0861 SAHUNT (724 868) | Internasionaal/ International: +27 (0) 12 808-9300
E-POS/E-MAIL: *admin@sahunt.co.za* | WEBTUISTE/ WEBSITE: *www.sahunters.co.za*

JAG EN BEWARING – KEN DIE FEITE

Jag in al sy fasette is toenemend onder druk. Elke verantwoordelike jagter kan 'n bydrae lewer om die feite rondom die waarde van jag te ken en te kommunikeer, of dit nou langs die braaivleisvuur is saam met vriende, by 'n sportbyeenkoms, of op sosiale media.

Ekstreme diereregte-organisasies, oningeligte regeringsamptenare en politici dryf persoonlike en politieke agendas sonder sinvolle bewaringsbeginsels wat die voortbestaan van jag bedreig. Daarmee saam raak die algemene publiek al meer uit voeling met die natuur en vervaag die realiteit dat 'n dier doodgaan sodat ons kan lewe. Dit geld ook vir vegetariërs wat dikwels die impak van hul leefwyse op die oorlewing van diere ignoreer, soos die vernietiging van habitat vir die aanplant van "groen kos" wat aan iemand anders uitgekontrakteur word.

WAT WORD MET DIE WOORD "JAG" BEDOEL?

Jag is wanneer 'n jagter haar/sy vernuf en kennis van die natuur en prooi aanwend om 'n wilde dier en/of voël wat aangepas is by hul omgewing, te soek, te agtervolg en op 'n verantwoordelike en wettige wyse dood te maak. Die doodmaak van die dier is nie 'n uitgemaakte saak nie, aangesien die jagter nie altyd suksesvol is nie omdat die prooi die jagter kan ontglip of uitoorlê, of die omstandighede nie gunstig is vir 'n eenskootdoodskoot nie.

Oes verwys na die georganiseerde uitskiet van diere wat nie noodwendig 'n regverdige kans het om weg te kom nie, soos byvoorbeeld die skiet van 'n trop wild in die nag met ligte as deel van wildbestuur. Die doel is om diere so vinnig en effektief moontlik met die minste stres van kant te maak.

MOET ONS NA "TROFEEJAG" VERWYS?

Die woord "trofeejag" kan 'n wanindruk skep oor die redes hoekom mense jag. Die algemene persepsie onder onkundiges is dat die doel van trofeejag net is om 'n trofee teen 'n muur te kan hang en dat die vleis nie benut word nie. Die wanopvatting oor die term "trofeejag" word verder deur ekstreme diereregtegroepe gebruik om jag en jagters in 'n baie slegte lig te stel as mense wat hul ego's moet streel deur onskuldige diere te dood bloot om hul trofee teen 'n muur op te hang. Navorsing bevestig egter dat mense om verskeie redes jag en dat die redes op verskillende maniere uitdrukking vind gedurende elke jagervaring. Jagters gaan dikwels uit met die doel om in die natuur te wees en gesonde proteïne vir die gesin te bekom, maar hou ook die bok se horings as 'n aandenking van die jagervaring, terwyl die vleis van 'n dier met trofeehorings ook benut word, al is dit nie deur die jagter self nie. Die lyn tussen trofee- en verbruiksjag is dus in baie gevalle vaag. Dit is hoog tyd om die term "trofeejag" te vervang en eerder te verwys na plaaslike jagters, internasionale jagters en beroepsjagters. Dit is ook in lyn met internasionale tendense.

IMPAK VAN JAGTERS (1845-1878)

- **1845:** Uitvoer van wildleweprodukte – 'n kwart van alle uitvoere van Natal
- **1846:** William Cotton Oswell skiet 89 renosters
- **1850:** Charles Anderson skiet 60 renosters (8 in 5 ure)
- **1855:** Uitvoer van ±90 000 kg ivoor van Transvaal, die ekwivalent van 2 500 olifante
- **1860:** Prins Alfred en jaggeselskap skiet 6 000 stuks wild op een dag
- **1866:** Uitvoer van 152 000 blesbok- en wildebeesvelle
- **1878:** Van Zyl en jaggeselskap skiet 104 olifante op een dag

IS JAG BEWARING?

Oordeelkundige jag dra by tot bewaring. Dit is onoordeelkundige benutting van wild (jag en oes) wat wildgetalle in die natuur drasties kan verminder en spesies kan uitwis. Plaaslike en internasionale jagters se onoordeelkundige jagpraktyke vroeg in die 19de eeu het wild op groot skaal uitgeroei.

Met die stigting van Sabi- en Shingwedzi-reservate tussen 1898 en 1903, wat later die Nasionale Krugerwildtuin geword het, was slegs vyf kameelperde, vyf tsessebes, agt buffels, 12 swartwitpense, 15 seekoeie, 35 koedoes, 40 blouwildebeeste en 100 waterbokke aangeteken.

HET JAGTERS AL DIE WILD UITGEROEI?

Beslis nie. Vanweë beperkte kennis rakende die beheer van veesiektes, het die owerheid alle jagbeperkings opgeskort toe runderpes in 1896 grootskaalse vrektes onder vee veroorsaak het. Wild is voor die voet geskiet. Tussen 1916 en 1929 is daar ook goedkeuring gegee om wild uit te roei omdat dié diere verkeerdelik as draers van tsetsevlieë beskou is. In Zululand alleen is 138 000 diere van kant gemaak.

Gedurende die oorloë in Suidelike Afrika in die laat 19de en vroeë 20ste eeu, is duisende kilometer lemmetjiesdraad gespan wat die beweging van wildpopulasies beperk het en tot baie diere se dood gelei het. Wild is ook as rantsoene geskiet vir ongeveer 56 000 soldate en landelike gemeenskappe. Dieselfde gebeur in hedendaagse konfliktgeteisterde gebiede in Afrika.

DRA JAG TANS TOT UITWISSING VAN WILDSPESIES BY?

Ons grondwet maak voorsiening vir die volhoubare en verantwoordelike benutting van ons biodiversiteit. Dit is jagters se verantwoordelikheid om oordeelkundig te jag sodat dit nie spesies se voortbestaan benadeel nie.

Internasionale konvensies soos die Konvensie oor Internasionale Handel in Bedreigde Spesies (CITES) het wetenskaplike prosesse wat die impak van bestuurspraktyke en benutting, waaronder jag, op die oorlewing van bedreigde spesies bepaal. Volgens die Suid-Afrikaanse Nasionale Biodiversiteitsinstituut (SANBI) word geen bedreigde spesie in Suid-Afrika deur wettige, gereguleerde jagpraktyke benadeel nie. Volgens die Internasionale Unie vir Natuurbewaring (IUCN) se Rooidatalys van Bedreigde Spesies (die wêreldbekende gesag oor die bewaringstatus van die wêreld se wilde spesies), hou jag ook nie 'n internasionale bedreiging vir enige spesie in nie.

Die impak van jag moet deurlopend gemonitor word om te verseker dat die benutting van wild verantwoordelik en volhoubaar is en nie 'n negatiewe impak op die voortbestaan van enige spesies het nie.

Kan jag 'n positiewe bydrae tot bewaring lewer?

Daar is voldoende bewyse dat verantwoordelike jag direk en indirek tot bewaring bydra.

Finansier habitatbewaring

Volhoubare jag, waar jagters betaal om te jag op 'n plaas wat volgens goeie ekologiese beginsels bestuur word, verseker 'n volhoubare inkomste vir die bewaring van vrylopende wildbevolkings en hul natuurlike habitatte. Tussen 40 en 60% van die koste van 'n jag gaan direk vir die dier wat gejag word en dien dus as aansporing vir die bewaring van die populasie, asook die behoud van ander spesies wat in die gebied voorkom wat nie noodwendig inkomste kan genereer nie. Navorsing bevestig verder dat jag 'n belangrike inkomstestroom is vir ongeveer 50% van die sowat 17 miljoen hektaar private wildlewegebiede, waarvan 30% hoofsaaklik afhanklik is van die inkomste uit jagpraktyke. Tydens die Covid-pandemie was dit te danke aan plaaslike jagters dat verskeie wildlewegebiede kon oorleef.

Jag en jagters dra dus grootliks by tot die bewaring van vrylopende wildbevolkings en hul habitatte wat privaat of deur gemeenskappe bestuur word. Hierdie areas beslaan meer as dubbel die oppervlakte van alle staatsbeheerde reservate en parke in die land. Nuwe navorsing bevestig dat 'n groot persentasie van hierdie staatsreservate ondoeltreffend bestuur word en dat hulpbronne uiters beperk is. As dit nie was vir privaat bestuurde wildlewegebiede se bydrae tot bewaring nie, sou verskeie spesies, waaronder renosters, baie slegter daaraan toe gewees het.

In sub-Sahara-Afrika beslaan jagbestemmings minstens 1 394 000 km^2, wat meer natuurlike habitat bewaar as al die nasionale parke in dieselfde gebied. Groot dele van hierdie jagbestemmings in Afrika is ongeskik vir alternatiewe natuurlewe-gebaseerde grondgebruike.

Gee waarde aan wild

Devaluasie van die natuurlewe is die grootste bedreiging vir wild. Ons moet die benutting van wild en verwante aktiwiteite sodanig rasionaliseer dat dit die ekonomiese potensiaal van wild verbeter en bewaring aanmoedig. Bewaring en wildlewebestuur moet as lewensvatbare grondgebruike kan meeding, anders sal die grond gebruik word vir iets anders wat meer lewensvatbaar is vir die grondeienaar of waaraan hy/sy meer waarde heg.

Dit word duidelik gedemonstreer deur 'n onlangse studie in Kenia wat aandui dat wildgetalle tussen 1977 en 2016 met gemiddeld 68% afgeneem het. Afgesien van fotografie-toerisme, word wild in Kenia nie benut nie. Net soos wild, het die beesgetalle afgeneem (25,2%), terwyl die aantal skape en bokke (76,3%), kamele (13,1%) en donkies (6,7%) in dieselfde periode toegeneem het. In 2011-2013 was die veebiomassa 8,1 keer groter as dié van wild vergeleke met 3,5 keer in 1977-1980. Beeste word vir kulturele redes nie deur die Masai vir vleis benut nie. Die ander spesies waarvan die getalle toegeneem het, word egter benut en gevolglik word meer waarde aan hulle geheg, wat tot die afname in wild gelei het. »

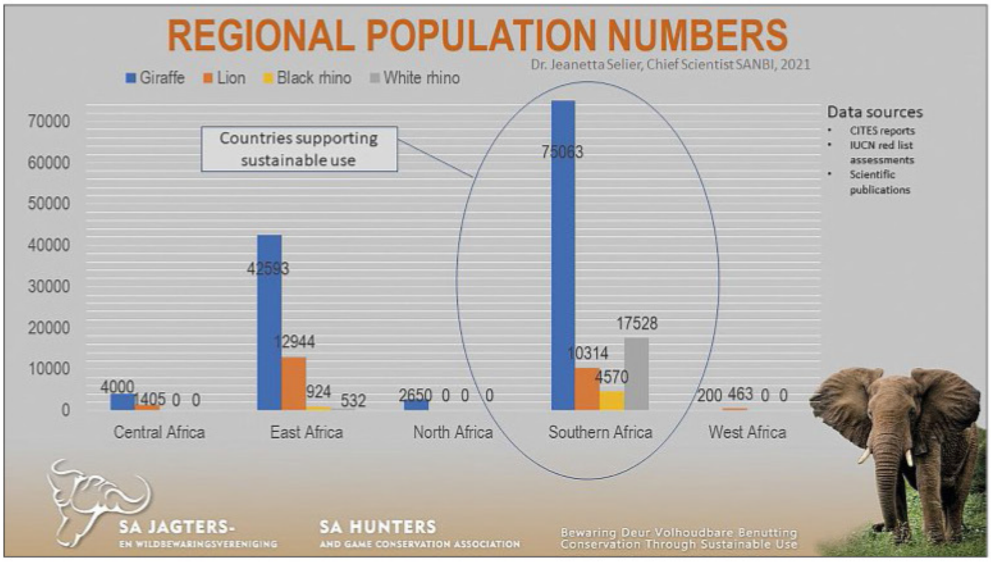

» In Suidelike Afrika is wildgetalle gesonder omdat wild waarde het en volhoubare benutting ondersteun word (sien grafiek "*Regional Population Numbers*" op vorige bladsy).

Jag kan voordelig wees vir die bestuur van bedreigde spesies

Die oordeelkundige jag van 'n klein aantal spesifieke manlike diere verbeter die bevolkingsdemografie van populasies, bevorder die uitbreiding van verspreidingsareas en finansier sosio-ekonomiese ontwikkeling wat bewaring kan bevorder. 'n Gevallestudie onder swart- en witrenosters in Suid-Afrika, waar stryd om dominansie tussen manlike diere soms tot die dood van manlike en vroulike diere lei, bevestig bogenoemde. Lees meer hieroor by *https://www.researchgate.net/publication/358980880*

Bestuursinstrument

Tesame met oes- en vang-en-verskuif-operasies, is jag 'n bestuurstrategie wat wildgetalle kan help beheer en bydra tot grondbewaring omdat dit benutting bestuur.

Bevorder verdraagsaamheid teenoor roofdiere en probleemdiere

Landelike bevolkings in gebiede wat aan wildtuine en reservate grens, is veral kwesbaar vir die impak van wilde diere wat vee vang of ander skade aanrig. Dit geld egter ook vir spesies soos luiperds wat vrylopend in die natuur voorkom en skade vir onder andere veeboere kan veroorsaak.

Daar is talle voorbeelde in Afrika waar gasheergemeenskappe inkomste genereer uit ekotoerisme of die jag van roof- en probleemdiere op volhoubare wyse. Dit help met vergoeding vir die skade wat gely word en verhoog sodoende gasheergemeenskappe se verdraagsaamheid teenoor probleemdiere, wat tot hul bewaring op lang termyn bydra. Swak bestuurde jagpraktyke kan egter die potensiële bydrae tot bewaring ondermyn.

Bekamp stroping

Stropers wat diere- en plantlewe onbeheersd plunder, rig groot skade aan. As die waarde van wild egter verstaan word, dra grondeienaars en gemeenskappe by om stropery te bekamp. 'n Gestroopte buffel is kos vir 'n paar dae, maar as deel van die wildlewe-ekonomie kan die potensiële waarde van 'n buffel wat vir vleis (R10 000) of as 'n trofee (R350 000) gejag word, as aansporing dien om die diere oordeelkundig en volhoubaar te bestuur en te benut.

KAN FOTOGRAFIE-TOERISME DIE INKOMSTE UIT JAG VERVANG?

Meestal nie. Fotografie-safari's vereis gewoonlik ongerepte gebiede met uitsonderlike besienswaardighede en lae veiligheids- en gesondheidsrisiko's. Die meeste jagbestemmings voldoen nie hieraan nie, soos byvoorbeeld struikmopanieveld of 'n tsetsevlieg-gebied, of areas waar die koste vir die oprigting van infrastruktuur vir lewensvatbare fotografie-toerisme eenvoudig net te duur is. Een studie bevestig dat slegs 5% van wildplase fotografie-toerisme as 'n lonende inkomstestroom bedryf.

Diereregte-aktiviste se argumente dat fotografie-toerisme 'n kleiner impak op die omgewing het as jag, het geen feitelike grondslag nie. Beide fotografie en jag het 'n invloed op natuurlike hulpbronne. In 2016 het 46 jagters 61% van die inkomste vir Timbavati gegenereer, terwyl 24 000 fotografie-toeriste slegs 17% van die inkomste ingebring het. Die omgewingsvoetspoor van 24 000 toeriste is aansienlik groter as dié van 46 jagters ten opsigte van waterverbruik, koolstofemissie, rommel en habitatvernietiging, byvoorbeeld padinfrastruktuur. In 2018 het beter bestuursmeganismes die wanbalans in die impak tussen jag en fotografie-toerisme verbeter. Beide benuttingsopsies kan individueel of gesamentlik inkomste genereer mits dit volhoubaar en verantwoordelik bestuur word. Die omgewing en bestuursdoelwitte bepaal wat die mees geskikte opsie behoort te wees.

SLOTSOM

Ondermyning van die waarde en lewensvatbaarheid van die jagbedryf bemoeilik regerings, grondeienaars en plaaslike gemeenskappe se pogings om lewensvatbare wildlewe-ondernemings te bestuur wat groot gebiede natuurlike habitat beskerm en 'n wesenlike bydrae tot die bewaring van Suid-Afrika se biodiversiteit kan maak. Hierdie areas en die waardekettings wat met die wildlewe-ekonomie geassosieer word, dra ook by tot volhoubare landelike ontwikkeling, die verligting van armoede en voedselsekuriteit. Sonder verantwoordelike jag as 'n integrale deel van die wildlewe-ekonomie, sal hierdie bydrae nie moontlik wees nie.

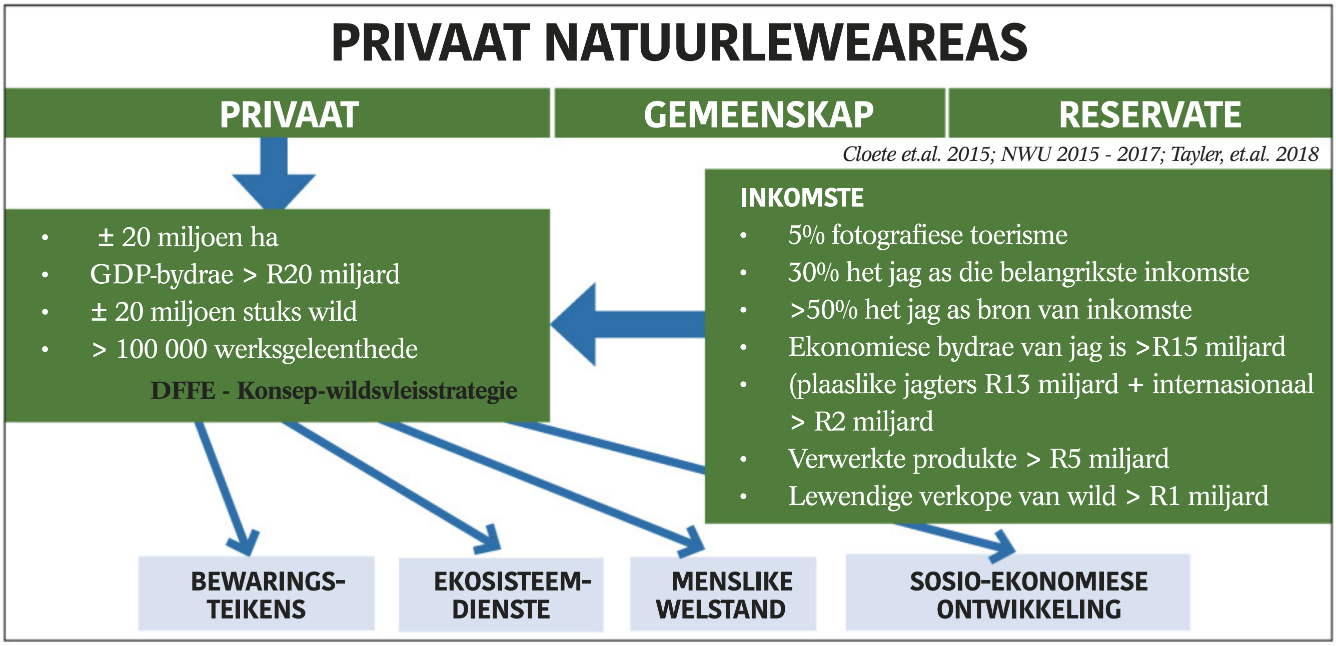

BARNES®
BULLETS & AMMO

MADE IN UTAH

NOW AVAILABLE

VOR-TX RIFLE / VOR-TX HANDGUN / TAC-XPD HANDGUN

DIVERSE CALIBER RANGE

BARNES®
MADE IN UTAH USA

PROUDLY DISTRIBUTED BY DELTA FIREARMS
WWW.DELTAFIREARMS.CO.ZA

DELTA FIREARMS

PLEASE NOTE: The advertisement for products may contain images that differ from the actual product. Delta Firearms (Pty) Ltd. is a licensed, registered firearms distributor that only supplies goods to retailers and wholesalers. For more information related to the product, please contact your local licensed gun dealer.

BOKSPOG

Stuur jou jagfoto's na: bokspog@sahunter.org

WENPRYS

GEBORG DEUR:

Stevenson Hamilton

Die wenner van hierdie maand se Bokspog, Jaco Pretorius, wen 'n produk beskikbaar op Stevenson Hamilton se webtuiste *www.stevenson-hamilton.co.za* ter waarde van R800. Baie geluk, Jaco! Om jou prys te eis, stuur 'n e-pos na: *admin@promark.co.za*

ANDRÉ POTGIETER, Newcastle, KwaZulu-Natal. Blesbok, Remington, 6.5 Creedmoor, 140 grein Lapua, 276 meter.

WENFOTO

JACO PRETORIUS Alldays, Limpopo. Waterbok, Vektor, .30-06 Sprg, 178 grein Hornady ELD-X, 180 meter.

TOMMIE VELDMAN, Steynsburg, Oos-Kaap. Rooiribbokram, Weatherby, .25-06 Remington, 110 grein Hornady InterBond, 210 meter.

JAMES YOUNG, Brits, Noordwes. Sebra, Musgrave, .30-06 Sprg, 165 grein Norma, 90 meter.

MATTHYS LE ROUX, Pongola, KwaZulu-Natal. Blouwildebees, Steyr Mannlicher, 6,5x54, 160 grein Hornady InterLock, 100 meter.

BRANDON JERLING, Leeupoort, Limpopo. Rooibok, .375 H&H, 300 grein Barnes TSX ,100 meter.

CHRIS VAN DER HEEVER, Mookgophong, Limpopo. Blouwildebees, Winchester, .375 H&H, 300 grein PMP, 120 meter.

FRANK SCHEEPERS, Schweizer-Reneke, Noordwes. Gemsbok, Truvelo, .270 Win, 130 grein Nosler Ballistic Tip, 200 meter.

JOHN MATOLLA, Willowmore, Oos-Kaap. Blouwildebees, Musgrave, .30-06 Sprg, 165 grein Sierra GameKing, 190 meter.

ANDRÉ VAN WYK, Brits, Noordwes. Kameelperd, Hoyt Nitrum Turbo, 74 pond, 845-grein pylgewig, 300 grein VPA Penetrator-pylpunt, 25 meter.

VEREISTES VIR BOKSPOG-FOTO'S

SA JAGTER/HUNTER publiseer geen foto's van die volgende nie:

- **Kinders jonger as 10 jaar oud.**
- **Oormatige bloed op bokke of op die grond.**
- **Jagters met bloedbesmeerde gesigte.**
- **Jagters wat bo-op 'n gejagte dier sit of handgebare toon – dis oneerbiedig teenoor die dier.**
- **Foto's met "plakkate" waarop die jagafstand verskyn.**
- **Foto's waarop drank verskyn.**
- **Foto's waarvan die resolusie/kwaliteit onvoldoende is. Foto's moet verkieslik 1 MB groot wees. (Stel jou kamera op die hoogste resolusie/fotogrootte.)**
- **Enige foto wat jag in die oë van die algemene publiek in 'n swak lig sal stel.**

Jou foto moet vergesel word van die volgende inligting in hierdie spesifieke volgorde: Jagter se naam en van; naaste dorp/stad; provinsie; spesie gejag; geweerfabrikaat; geweerkaliber; koeëlgewig in grein; koeël se maak; jagafstand. Uit die aard van die saak ontvang ons maandeliks baie meer inskrywings as waarvoor ons spasie het. Wees dus asseblief geduldig indien jou foto nie dadelik geplaas word nie. Stuur jou jagfoto's na: *bokspog@sahunter.org*

LINKS: Ek en my leeuwyfie. Ek sou nooit kon dink dat ek eendag 'n leeu met 'n Martini-Henry sou jag nie! REGS: Kobus met sy leeu.

LEEUJAG MET 'N MARTINI-HENRY

Cloete en sy spoorsnyer op my wyfie se spoor.

Om 'n leeuwyfie met 'n Martini-Henry aan te durf sit nie in enige man se pype nie.

Sowat 25 jaar gelede het my vriend Kobus de Villiers my gekontak en gesê hy hoor ek wil graag 'n vlakvark skiet. Hy het my net daar vir 'n vlakvarkjag genooi. Natuurlik was ek opgewonde, maar die kinkel in die kabel was dat ek die vark met een van Kobus se Martini-Henry-gewere moes skiet. Dit is hier waar ek die eerste keer met die Martini-Henry en die reuk van swartkruit kennis gemaak het.

My eerste ervaring met die .450 Martini-Henry was besonders en ek het gou vir my ook een aangeskaf. Wat ek die meeste geniet, is dat elke patroon afsonderlik met die hand voorberei word. Eerstens, die voorbereiding van die doppe, vervanging van die slagdoppie, giet van die koeëls en afmeet van die kruit. Daarna word alles bymekaargevoeg vir 'n perfekte patroon. Wanneer jy klaar geskiet het, moet die geweer met die nodige sorg skoongemaak en geolie word sodat die swartkruitresidu nie die loop beskadig nie.

Met daardie eerste jag het ek darem 'n skoot op 'n vark gewaag, maar die oomblik was te groot en ek kon so deur die rook sien hoe ek die hele vark mis. Die spreekwoordelike koeël was egter reeds deur die kerk en ek het sommer geweet met dié geweer gaan ek nog lekker jag. Waar ek oor die jare gewoond geraak het daaraan om op redelike afstande met 'n teleskoop wild voor te sit (vlaktejag), moes ek weer leer loop-en-bekruip om naby aan my bok te kom. Soos in my kinderdae, was ek weer terug in die veld met my oopvisiergeweer. Hier het ek weer die veld herontdek, die klein dingetjies waargeneem en ook geleer om weer 'n slag lekker te ontspan.

Só het dit gekom dat ons jaarliks vir drie dae in die veld gaan tent opslaan het. Almal was welkom om saam te jag, solank jy met 'n swartkruitgeweer daar opdaag, hetsy 'n Martini of 'n voorlaaier. Gedurende dié tydperk het ek twee springbokke, 'n gemsbok en 'n vlakvark met my Martini geskiet.

In 2017 het Kobus my een aand langs 'n braaivleisvuur gevra of ons nie moet gaan leeus jag nie. My onmiddellike reaksie was NEE! Ek het al so baie gedroom 'n leeu jaag my, maar het gelukkig nog elke keer betyds wakker geskrik. Omdat Kobus 'n ervare jagter is en my goed ken, het hy geweet die saadjie is geplant. Met die volgende kuier wou hy weer weet of ek al oor die saak gedink het. Hy het my ook laat verstaan dat dit nie so gevaarlik is as wat ek dink nie. Soos die gesprek vorder, het ek begin dink dit sou lekker wees. Daar vra ek toe vir hom sekerlik die domste vraag onder die son: "Dink jy die .270 sal die ding doen?" Hy het net glimlaggend na my gekyk en gesê: "Nee, 'n .450 sal die ding doen – ons noem hom 'n Martini-Henry!" Ek kon nie glo hy was ernstig nie, maar sy oë het 'n ander storie vertel. Ek moes mooi hieroor besin, want om met 'n oopvisiergeweer te voet 'n gedierte in te loop, was nog nooit deel van my verwysingsraamwerk nie. Ek wil ook noem dat ek geen twyfel aan die geweer se vermoë gehad het nie, maar eerder aan my eie vermoë. Die saadjie wat geplant is, het gegroei en ek het al hoe gemakliker met die idee geraak. En toe is die besluit uiteindelik geneem: Ons gaan elkeen 'n leeuwyfie met die Martini-Henry jag!

Begin Augustus 2020 het ek 'n WhatsApp van Kobus ontvang met 'n advertensie vir 'n leeujag in Vorstershoop bo in Noordwesprovinsie. Die oomblik van waarheid het aangebreek en daar was geen omdraaikans nie – dit was nou of nooit. Ek het Kobus gebel en ons het 'n datum vasgemaak.

Ons het duim vasgehou dat die Covid-grendeltyd teen einde Augustus opgehef sou word, want ons jagtog sou van 31 Augustus tot 2 September duur.

Die voorbereiding vir hierdie jag was in volle gang. Ons het koeëls gegiet, doppies skoongemaak, slagdoppies ingesit en patrone gemaak. Daarna was dit skietbaan toe waar die nodige verstellings aan die korrel en visier gemaak is, want ek het lanklaas met die ou Martini geskiet. Ek het op 80, 50 en 30 meter geoefen. Die proses van nuwe patrone maak, is herhaal en daarna is ek weer skietbaan toe. Ek het die geweer deeglik skoongemaak, veral die loop, want swartkruit is nie 'n man se maat as jy dit in die loop los nie. Daarna het ek alles sommer lekker geolie.»

Ons gewere.

Ek giet koeëls ter voorbereiding vir die jag.

» Met die opheffing van die grendeltyd het ek Vrydag 28 Augustus uit Jeffreysbaai vertrek en die lang pad na die Noorde aangedurf. Vrydagaand het ek by my vriend Kobus op die plaas in Petrusville aangekom. Saterdag het ons fluks nuwe koeëls gegiet, doppe skoongemaak en weer slagdoppies ingesit vir nuwe patrone waarmee ons daardie oggend ons finale inoefening sou doen. Ons het op 'n leeuteiken geskiet om seker te maak ons tref die regte area vir die doodskoot. Die gewere is weer mooi skoongemaak en alles is geolie. Daarna is alles netjies ingepak vir ons reis na die Noorde.

Sondagoggend is die bakkie gepak vir die lang tog. Ons het nie ons vroue gegroet nie, want hulle sou saamgaan! Almal was lank genoeg ingehok weens die coronavirus en het daarna gesmag om 'n slag weg te breek. Ons roete sou ons neem deur Kimberley, Jan Kempdorp, Taung en Vryburg, waar ons 'n smaaklike middagete geniet het. Op die volgende dorp, Vorstershoop, het ons die bakkie se neus na Afri-Sun gedraai, ons eindbestemming.

Met ons aankoms laatmiddag by Afri-Sun het die professionele jagter Cloete Hepburn en sy vrou Stienie ons hartlik verwelkom. Ons het aandagtig sit en luister wat van ons verwag word en hoe die volgende paar dae sou verloop. Ek kon duidelik voel hoe die adrenalien, tesame met die senuwees, begin opbou! Ons kon darem die aand geniet om 'n hardekool-kampvuur met 'n lekker staanribbetjie. Hoe later dit geraak het, hoe stiller het ons geword. Wat 'n voorreg om weer in die natuur na die hemel met al sy sterre te kon kyk sonder enige geraas.

Maandag was D-dag. Daar is vroegoggend reeds gewerskaf om koffie te maak en al die gewere en patrone na te gaan om te verseker alles is nog in orde. Toe Cloete en Stienie opdaag, was ons slaggereed vir die dag wat voorlê. Ons is eers skietbaan toe om te bewys dat ons

Ons eerste aand om die kampvuur by Afri-Sun.

oor die nodige skietvernuf beskik. Groot was hul verbasing toe hulle ons gewere sien. Hulle was nog nooit op 'n jagtog waar Martini-Henry-gewere gebruik word nie, veral nie op leeus nie! Nadat hulle die gewere met groot belangstelling bekyk het en 'n paar vrae gevra het, het ons die toets geslaag deur die kol mooi te tref. Hulle was tevrede dat ons gereed was vir wat voorlê.

Ons het die kamp van 2 500 ha net ná 8:00 binnegery en die soektog na die leeus begin. Sommer gou het ons twee leeuwyfies gewaar wat blitsvinnig buite sig verdwyn het en dadelik die spoor begin volg. Die spoorsnyer het voor geloop, gevolg deur Cloete, dan ek, Kobus en die ander professionele jagter. Ek kon voel hoe die adrenalien sterk deur my are pomp en my senuwees was snaarstyf gespan. Die veld was ruig en die leeuwyfie kon enige plek wees...

Ná 'n goeie uur en 'n half se stap, het die groot oomblik aangebreek. Cloete het beduie dat die leeuwyfie voor ons was. Alles het nou baie vinnig gebeur. Ek moes links van Cloete beweeg en ons het versigtig nader gesluip totdat die leeuwyfie onder die boom, sowat 30 meter van ons af, duidelik sigbaar was vir 'n goeie skoot.

Ek het nie eens die mikstok gebruik nie, maar sommer so uit die vuis my eerste skoot geskiet. Die leeuwyfie het brullend opgespring! Deur die gebrul het ek nog twee skote gevuur. Daarna het alles stil geraak ... Ná 'n paar oomblikke se wag het ons stadig vorentoe gestap en haar aangetref waar sy onder die boom lê. Wat 'n pragtige dier! Ons het foto's geneem en haar toe opgelaai en by die lodge gaan aflaai. Ek was bly dat my vrou die geleentheid saam met my kon geniet, al was sy nie saam veld toe nie.

Nadat ons die innerlike versterk het, is ons weer 12:00 veld toe sodat Kobus sy leeuwyfie kon jag. Ons het leeuspore teengekom, van die bakkie afgeklim en te voet verder spoorgesny.

Ek was heel kalm, want al die druk was nou van my af. Ongeveer twee ure later het ons nog 'n leeuwyfie ingeloop. Kobus het sy kans baie goed benut en teen 15:00 was ons terug by die lodge met ons tweede leeuwyfie.

Hierdie leeujag was werklik 'n ongelooflike ervaring en iets wat vir baie net een keer in 'n leeftyd beskore is.

Dit is voorwaar goeie herinneringe vir eendag se oudag se stoepsit.

Grondpad Vellies

JAGTER SUID-AFRIKAANSE · SOUTH AFRICAN HUNTER

WEN WEN WEN!!!

MET GRONDPAD EN SA JAGTER/HUNTER

SMS "GRONDPAD" MET JOU E-POSADRES NA 31370

en staan 'n kans om Army-vellies, 'n grondpad-mes en kamaste ter waarde van R2 300 te wen!

SMS kos R1,50. Die wenner sal telefonies in kennis gestel word. Volledige bepalings en voorwaardes is beskikbaar op ons webwerf by https://www.sajagterhunter.com/wen/termes_en_voorwaardes

En meer om te wen!

Vyf stelle ekstra kamaste of messe is te wen vir vyf addisonele wenners!

WIN WIN WIN!!!

WITH GRONDPAD AND SA JAGTER/HUNTER

SMS "GRONDPAD" WITH YOUR E-MAIL ADDRESS TO 31370

and stand a chance to win Army vellies, a Grondpad knife and puttees to the value of R2 300!

SMS costs R1,50. The winner will be notified telephonically. Full terms and conditions are available on our website at https://www.sajagterhunter.com/wen/termes_en_voorwaardes

SMS 31370

And more to win!

Five extra knives or ankle puttees are up for grabs for an additional five winners!

I received an email from Piet, based in London, saying the following: "I have been offered three days of stag stalking at Achnacarry in October 2022. It would be wonderful if you could join." To paint the picture, Achnacarry is a 70 000-acre estate situated around Loch Arkaig in the Scottish Highlands. How do you say no to that? You don't – you check your passport validity!

Piet had previously invited me to join them on a hunt at Corrour Estate, and it was a wonderful experience. Due to management practices at Corrour, the stag population was reduced, and Piet had to find another

Wayne, Charles, Sean, Piet, myself and James. As a group, we have hunted together in the past. This was our first hunt together at Achnacarry. It was great to be back together in the Scottish Highlands!

HUNTING THE SCOTTISH HIGHLANDS

An unforgettable stag hunt with a bunch of tough Scotsmen.

The breathtaking view from the top of a mountain. The valleys in which we hunted are pristine natural environments and a testament to the conservation efforts by the estate.

Wayne's stag on the last day. It was a fantastic last-day hunt with him. We finished on a high note, high up in the mountains.

Posing with my magnificent stag. We approached the animal from across the valley. It is deceptively steep and very difficult terrain to hunt in.

Highland stalk. Now, you don't just phone a large estate and book a hunt. These estates have clients who often go back more than 20 years. To get *offered* hunting days in stag season takes effort. Piet was referred to Achnacarry by the head stalker from Corrour. Piet then wrote a letter to Alex, the head stalker at Achnacarry, and was subsequently invited for a hind stalk. During this hind stalk, Piet and his brother Sakkie got to meet Alex and were effectively *interviewed*. This hunt was followed up by another invite for a hind stalk, during which Alex started opening discussions. From these discussions, a three-day stag stalk was offered to Piet.

To provide some history, Achnacarry is the seat of the chiefs of Clan Cameron, and the Achnacarry Estate has been in the Cameron family since 1655. The chief of the clan is known as Cameron of Lochiel. The current chief is Donald Angus Cameron, 27th chief, who is Lord Lieutenant of Invernessshire. In addition to this, Alex is a fifth-generation head stalker at Achnacarry. It is history which is difficult for us South Africans to comprehend.

Back to the hunt… Piet started getting the team together, consisting of Wayne, Charles, Sean, Piet, James and me. Wayne and I are both from South Africa, and Piet and I have had the privilege of hunting on Wayne's farm in Steytlerville. I also had the privilege of hunting with both Sean and Charles in the past and was looking forward to seeing them again. I had not met James before, but Piet mentioned that he was a crack shot with decent gun knowledge.

My wife accompanied me on this trip. We flew to Inverness and stayed in the beautiful town of Pitlochry for a few days. I do need to mention that Pitlochry is very close to the House of Bruar. Now, the attire for a hunt in the Scottish Highlands is not your local camos. For this type of hunting, it is not frowned upon to hunt with a tie and a proper hunting jacket. The House of Bruar is just the place for such upland hunting gear. I managed to get appropriate gear and was ready for the hunt.

After Pitlochry, my wife dropped me off at the estate's hunting cottages. From there, she disappeared into the Highlands for three days of relaxing and reading. When I arrived at the cot-»

Wayne and Charles on the first day. The area on the southern slopes, where they hunted, is extremely isolated and literally "at the end of the road".

TOP: Charles with Ewen and John. Charles had good fortune on the southern slopes on the first day.

RIGHT: Piet with one of his stags. He put in the hard yards over the three days and managed to get two stags on this trip.

» tages, everyone was in high spirits. It was nice to meet James and see the others again.

The next morning, we headed out to meet up with Alex and his team. We decided to split into two groups, one hunting the northern slopes and the other the southern slopes. I was hunting with Piet and Sean. We set off with an Argo – an eight-wheel, all-terrain vehicle without which you cannot hunt in the wet terrain. We scaled the mountains above the cottages and started glassing for stags. After a while, we spotted a nice group of hinds with a decent stag. Sean was up first. It was raining the whole morning, with no end in sight and no place to hide. We got into shooting range and settled in. The stag was lying down, but the conditions were very difficult. Eventually, this turned out to be a missed opportunity. I was up next.

We went back to the Argo and glassed the mountain on the opposite side. There, we saw several groups of hinds accompanied by some stags. We decided to walk down into the valley and slowly stalk up the mountain on the other side. To be brutally honest, Highland stalking is not easy hunting. The terrain is difficult, it is wet, and it is very steep. In addition to the hostile terrain, the stalkers are a tough bunch of Scotsmen who don't mind breaking you in on such a hunt.

We worked our way down the hill and slowly up the other side. When we saw a decent stag higher up, we got ready to approach it. Ewan, our stalker for the day, and I crawled up the hill. We managed to get into a good position and waited. The stag was on the skyline. Ewan called, and the stag started moving downhill. It approached us and stopped about 120 metres away, slightly broadside. I took my time, squeezed the trigger, and heard a thumping sound.

The shot was solid. A couple of seconds later, the stag was down. When we approached it, it was dead – a decent eight-pointer. What a day! We enjoyed the moment with a dram of Scotland's finest and took some beautiful pictures from the mountainside.

Piet and Ewan continued up the mountain. Sean and I worked our way back downhill and eventually back to the cottages. By then, we were soaked and decided to continue our hunt in front of the fireplace. On the other side of the loch, both Wayne and Charles got a stag. Not a bad first day.

The next morning, Wayne and I decided to take a break and enjoy a day of fishing on the loch. It was a beautiful day. The landscape in Scotland is something to behold. You can pretty much take a picture in any direction, and it will be beautiful. We did not catch any fish but had a wonderful day out. Both Sean and James managed to get a stag on the day.

I was teamed up with Wayne on the southern mountains the following day. We were hunting with John and his gillie Ewen. The two of them were very pleasant and Wayne and I had a good laugh.

On our way up the mountain, we spotted a decent stag in front of us, moving over the ridge. John kept a cool head and we continued to the top. From there, we looked down into the valley on the other side and was greeted by various stags basking in the sun below, a beautiful sight. We walked further up the ridge of the mountain. John spotted a decent stag, and he and Wayne proceeded further. A short while later, we heard a solid shot, and the stag was down. Wayne managed to bag his second stag high up in the mountains on a lovely day!

After taking some photo-

Fishing in Loch Arkaig. The lake has Ferox trout, char, brown trout and pike. Brown trout season was closed during our trip, so we targeted pike.

TOP: The view from our cottage. The cottages are well equipped and very comfortable.

BOTTOM: A view of Loch Arkaig from the northern slopes, looking into a southerly direction.

graphs, we settled down and had lunch right up there on top of the mountain. Our view was down a scenic valley, untouched by the human footprint. That lunch was something special. I was in good company, we had good food, a dram or two of the best, and enjoyed a view that very few people ever get to see.

On the other side of the estate, Piet had succeeded in shooting two stags! It turned out to be another fruitful day.

After the hunt, we all gathered in the larder area and enjoyed some refreshments with Alex and his team. It was the end of the stag season, and we all managed to hunt our stags. The pressure was off, and everybody was happy. It was a very nice way to end the hunt.

That evening at the cottages, we cooked a warm meal and relived the hunt. We had a good laugh and Charles kept us entertained till late into the night.

My wife picked me up the following day, and we spent a couple of days on the Isle of Skye. We visited distilleries and enjoyed the scenic views. We also visited some castles and soaked up the history. Scotland is truly a country of immense beauty.

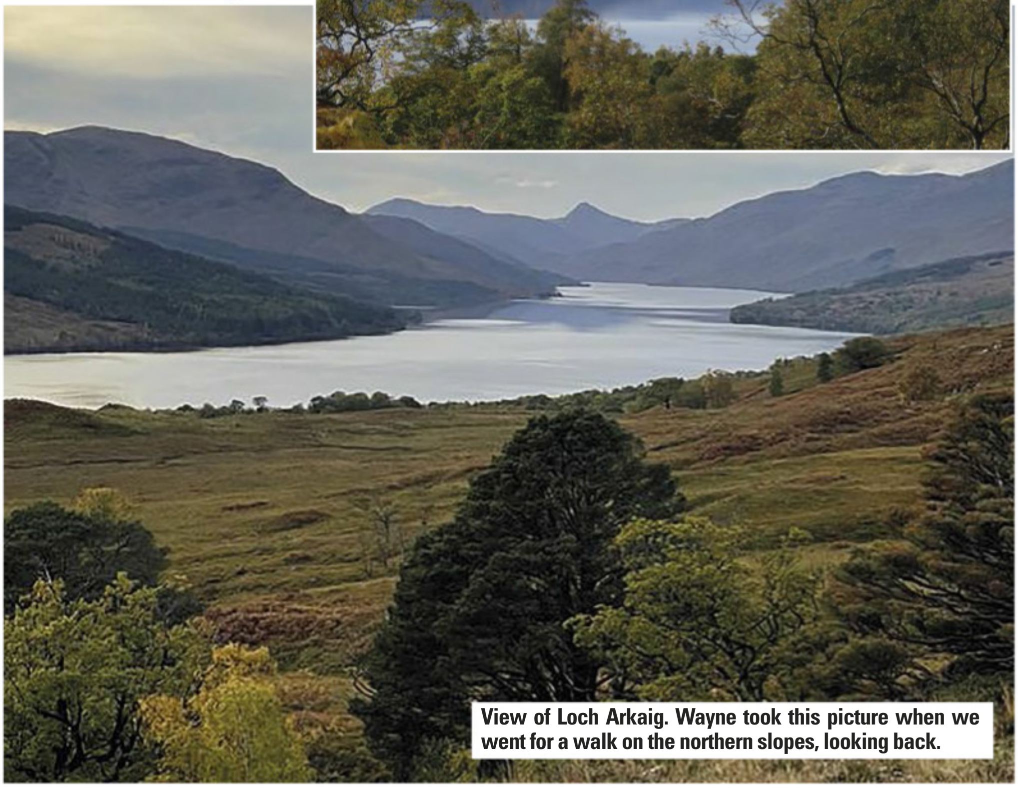

View of Loch Arkaig. Wayne took this picture when we went for a walk on the northern slopes, looking back.

Die okulêre oogklappe van sagte rubber wat vorentoe en agtertoe vou. In die bos verkies ek dit vorentoe en uit die pad uit, maar as jy rustig sit en kyk, werk dit goed om die glans uit jou oë te hou.

STEINER RANGER LRF 10x42 AFSTANDTASTER-VERKYKER

Afstandtaster-verkykers het die afgelope sowat tien jaar met rasse skrede verbeter. Die tegnologiese vooruitgang is eenvoudig ongelooflik en die spoed waarmee gemeet word en algehele gewig van hierdie soort verkykers is soms verstommend. Baie jagters verkies ook eerder 'n effe swaarder afstandtaster-verkykerkombinasie as 'n "gewone" verkyker en addisionele afstandtaster bloot omdat jy dan net een stuk toerusting hoef saam te dra. Dit is ongetwyfeld baie vinniger om jou verkyker te lig, die afstandmetingsknoppie te druk en terselfdertyd die bok se eienskappe, ens. waar te neem as om 'n afstandtaster uit jou sak te haal, die afstand te meet en dan met jou verkyker seker te maak of die bok skietbaar is of nie.

Steiner is 'n hoogs gerespekteerde naam in Suidelike Afrika en bekend vir kwaliteit optiese produkte oor 'n wye spektrum. Inyathi Sporting Supplies, die invoerder, het my 'n paar maande gelede een in die hand gestop en gevra dat ek ons lesers daaraan bekendstel.

Die Steiner Ranger RLF 10x42.

BO: Die Steiner se verstelringe is van harde rubber en grofgeruit – jou vingers vat hulle dus lekker raak.

ONDER: Die afstandfokus-verstelring en batterykompartement.

Die verkyker weeg 1 100 gram en is 210 mm lank en 140 mm wyd. 'n Duursame rubberhuls beskerm die buise en brug tussen die buise. Die buise is redelik uniform in deursnee van voor tot agter en verstel vir tussenoogspasie met die nodige stramheid. Alle verstelringe is ook bedek met 'n harde, grofgeruite rubberhuls wat die knoppe se verstelling baie maklik maak. Die oogklappe het wegvoubare rubberoogklappe wat óf vorentoe vou en uit die pad is, óf oopslaan en om die kant van jou kop en om jou oë vou (meer hieroor later). Volgens Steiner kan die verkyker impakte van 11 G weerstaan. Ek kan dit ongelukkig nie toets nie, so ek aanvaar hulle woord daarvoor.

Die verkyker word deur twee knoppies beheer – een vir afstand meet en een vir die verstellings. Afstande kan gemeet word in jaart of meter tot 'n maksimumafstand van 1 800 meter. Die eenheid word aangedryf deur 'n enkele CR2-batterytjie wat volgens Steiner vir sowat 2 500 lesings hou. Behalwe die standaard-afstandmetingsfunksie is daar ook 'n skandeerfunksie of *scan mode* om verskeie onderwerpe se afstand te bepaal soos wat jy die verkyker in 'n ander rigting hou. Die verkyker se prioriteit kan ook verstel word om te fokus op naby voorwerpe of om sulke voorwerpe te ignoreer, bv. grashalms wat voor jou is. As jy in die berge jag, is die horisontale afstandfunksie uiters handig – die verkyker neem die helling waarteen jy kyk in ag en gee vir jou die werklike horisontale afstand wat jou koeël se trajek gaan beïnvloed in stede van die "siglyn"-afstand tussen jou bo-op of onderaan die berg. Die intensiteit van die syfers en ander aanwysers kan ook verstel word tussen ses verskillende intensiteitsverstellings.

'n Interessante verstelling is die een vir "ongure weer" wat jou toelaat om akkurate lesings te verkry as dit reën of mistig is – duidelik 'n innovasie vir die Europese mark wat gereeld onder sulke omstandighede jag. Dit kan egter ook uiters bruikbaar wees vir ons jagters in die Drakensberge en Oos-Kaap wat gereeld sulke weerstoestande moet verduur. Hierdie funksie bring mee dat die laser wat uitgestuur word, baie sterker is (en dus deur digte mis en reën penetreer), maar gebruik ook aansienlik meer batterykrag, aldus Steiner. Ek kon dit nie toets nie aangesien ek net in mooiweer met die eenheid gejag het.

In die veld het die 42 mm objektiewe lense gesorg vir 'n goeie, wye gesigsveld. Die optiese kwaliteit is van die hoogste gehalte en ek kan nie daarmee fout vind nie. Die okulêre lense se oogstukke draai vir my effe te maklik in en uit in die bos as jy aanhoudend beweeg en ek dink Steiner kan hiermee 'n plan maak in die toekoms. Só 'n soort verkyker is nie bedoel om met vriende en familie gedeel te word nie en ek sou oogstukke verkies wat baie moeiliker draai. Die oogklappe op die okulêre lense werk egter baie lekker as jy op 'n klip op die berg sit en valleie bespied – dit neem die glans wat langs die oogstukke inkom, weg en laat jou toe om op die beeld te fokus. Dit is weereens duidelik 'n ontwerpspesifikasie vir die Europese en Amerikaanse markte, maar werk uitstekend vir iemand soos ek wie se oë maklik moeg raak. Ek het dit nogal waardeer toe ek net stilgesit en bokke in die vallei onder my gesoek het toe ek met die Steiner gejag het. In die bos, terwyl ek loop-en-bekruip het, het ek egter die oogklappe vorentoe geslaan vir 'n fiemiesvrye ondervinding. Twee stewige rubberklappe wat met geweefde materiaallussies aan die buise vasgemaak is, maak die objektiewe lense toe en word maklik laat sak deur bloot jou vingers oor hulle te vryf en terselfdertyd af te druk. Afstandmetings was onmiddellik en ek kon verskeie kere binne sekondes die afstand bepaal op springbokke, blesbokke (beide in lang gras) op afstande tot en met net onder 500 meter – en dit uit die vrye hand. As ek die verkyker oor iets laat rus het, was die voorwerp wat die verste was, 1 710 meter met 'n lekker weerkaatsende oppervlak – meer as genoeg tensy jy 'n skerpskutter vir die spesialismagte is...

Die verkyker kos ongeveer R24 500 en is die moeite werd om te oorweeg as jy in hierdie mark is. Kontak gerus Inyathi Sporting Supplies by 012-808-9911 om 'n handelaar naby jou op te spoor.

Hornady's Match and Precision Hunter ammunition are a great choice for the hunter and shooter who do not reload their own.

HORNADY'S PRECISION HUNTER AND MATCH AMMUNITION

In the June 2023 edition of SA JAGTER/HUNTER, we tested the Savage Model 110 in 6.5 PRC. As mentioned, I used Hornady's Precision Hunter and Match ammunition. This test report looks at how this ammo performed.

MATCH

First up, the Match ammunition in 147 grain. Hornady claims their Match bullets are manufactured to ensure the smallest tolerances in both the processes of making the lead core and the jackets. The Match bullets are classified as ELD (Extremely Low Drag) and, as the name suggests, they are of course intended for target shooting with a secant ogive and Hornady's Heat Shield tip that initiates expansion. These bullets have a G1 BC of 0.697 (G7 of 0.351), and Hornady's packaging claims a muzzle velocity of 2 910 fps. I fired seven rounds over my chronograph and registered muzzle velocities as 2 922, 2 887, 2 894, 2 909, 2 892, 2 891 and 2 920 fps for an average of 2 902 fps – spot on to what Hornady advertises. The SD (Standard Deviation) is 14,62 fps and the ES (Extreme Spread) between velocities 35 fps. My first three-shot group (with a clean barrel) at 100 metres with the rifle measured just over a MOA, but the subsequent group measured a very pleasing 11,65 mm or 0,40 of a MOA, which gets an A+ in my books.

I then did a wetpack test for penetration, using old magazines soaked in water overnight. The magazines were drained of excess water and compacted by placing a 30 kg weight on them, and then tying them up with a string. Although compacted, wet magazines are not animal flesh and bone, and it is a severe test for any bullet – something I have come to believe over 30 years of conducting these tests. This test is extremely hard on any bullet – just punch that wetpack (lightly!) with your fist to feel first-hand how hard it actually is… It is also the only practical way (apart from spe-

Left: A Match bullet recovered from the wetpack. Bear in mind that these bullets are not intended for hunting large-boned animals.

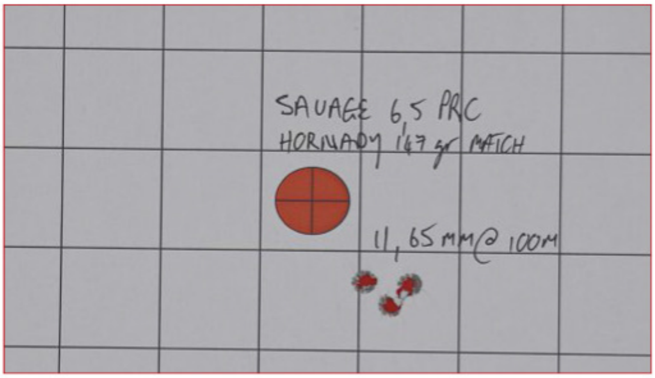

Right: The 11,65 mm three-shot group I shot with the Match ammunition.

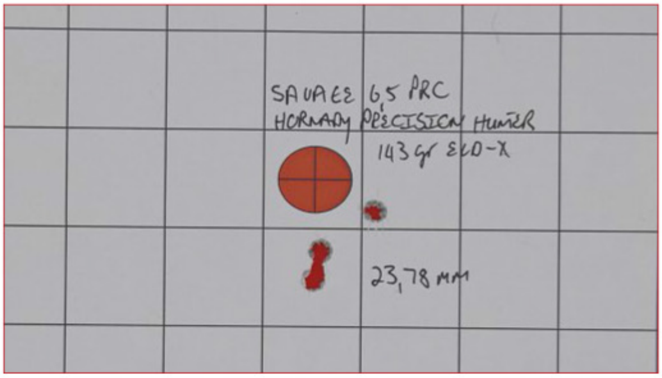

Left: A Precision Hunter bullet recovered from the wetpack. It retained more weight than the Match bullet.

Right: The 23,78 mm three-shot group achieved with the Precision Hunter ammunition.

cialised and expensive ballistic gels) to recover fired bullets, as the chances of bullet recovery are normally slim under most hunting conditions. The three Match bullets I fired penetrated 24, 24 and 25 cm respectively and weighed 58,2 grains, 52,3 grains and 33,4 grains of the original 147 grains. Two fragments were recovered next to one bullet and one of the bullets lost its core. Given the intended "range-use" purpose of the bullets, this is not surprising, taking into account the severity of the test, as they would still be doing almost 2 800 fps at 100 metres. It is a fine plinking and gong bullet, and I would even use them on game up to blesbuck size in this calibre where a premium bonded bullet is not necessary and when shot placement is chosen carefully.

PRECISION HUNTER

The Precision Hunter bullets (loaded with Hornady's ELD-X bullets, of course) in 143 grain were up next. The best three-shot group I could achieve was 23,78 mm or .082 MOA, also fired at 100 metres. (Two other groups measured just under a MOA and just over a MOA.) The velocities for seven shots were 2 928, 2 885, 2 912, 2 910, 2 889, 2 913 and 2 922 fps for an average of 2 909 fps – about 50 fps slower than what Hornady claims, but this is actually irrelevant. The ES was 43 fps and the SD measured 15,97 fps. The Precision Hunter bullets use the same Heat Shield tip as the Match bullets, and Hornady claims weight retention of 50-60% at ranges below 400 yards and 85-90% at ranges above 400 yards. In the same wetpack test, they penetrated 26, 23 and 23 cm and weighed 67,0, 62,1 and 61,9 grains respectively – on average 44.52% weight retention. Given the massive impact speed of a 6.5 PRC at 100 metres mentioned earlier, this is not surprising – it is an extremely harsh test for any bullet.

As you would expect, both bullets are of the non-bonded design and should be used for their intended purpose and within the design and speed (impact velocity) limitations. Put differently, they are not intended for thick-boned animals requiring ultimate weight retention and penetration. For out-of-the-box factory ammunition, you could not ask for better accuracy and velocity consistency.

The Heat Shield tip has an interesting story. When Hornady's engineers developed the Match bullet, they noticed that Doppler Radar readings at various distances did not conform to what was expected from scientific predictions and formulas. It appeared that the bullets had two different BCs at different ranges and suffered severe, unexpected drag shortly after leaving the muzzle. The culprit was the polymer tip they used at the time – it deformed as a result of heat at short distances and affected the aerodynamic characteristics of the bullet, thus upsetting predicted flight paths. Hornady went back to the drawing board and created the Heat Shield tip, maintaining that it has heat-resistant capabilities 2,5 times better than the previous tips used, and that it does not suffer from heat deformation. The Heat Shield tip is also not "pointy" even though it appears to be. Upon closer examination, one can see that it actually has a tiny meplat that avoids deformation of the pointy tip during normal transport and carry – quite clever, methinks… Unfortunately, my photographic skills do not extend so far as to properly photograph it.

Both the Match and Precision Hunter bullets that were tested sell for about R1 300 per box of 20 and are available in various calibres. Should your local dealer not stock it, ask them to call Inyathi Sporting Supplies on 012-808-9911.

The memorial on the site where Livingstone died at Chief Chitambo's village in Northern Rhodesia (now Zambia) in 1873.

MARK THE SPOT

The way we mark our beloved companions' graves is a matter close to the heart.

The leadwood would make a good marker, I thought, as we rolled the heavy boulder over his grave. They grow very slowly and get very old; the books talk of a thousand years plus. Even after death, they can stand like a monument in the veld for many years – almost indestructible, land-clearing bulldozers and veld fires being their biggest threats. Even elephants fail to move them. In game reserves, one often sees giants with mud-stained trunks – evidence of the constant use of leadwoods as scratching posts by Africa's big pachyderms. Leadwood bark is rough and must be ideal for getting rid of those itchy parasites. A roll in the mud and a good scratch against a nearby *hardekool* must be close to heaven for an old Kruger bull.

The little brown cocker was the best companion any man could ever dream of having. We were inseparable. A tough and fearless ball of energy, he followed me everywhere. As a gun dog, he was pretty useless, but that did not matter much because I was pretty useless too… I did not really know any better. But thinking of it, as useless as he was, he still made the best retrieve ever of all my dogs. One day, the guineafowl dropped over a cliff, and we had to walk around to the base from where I lifted him up from ledge to ledge. I watched his nose and eyes, and if he wanted to go up higher, I had to help him along. He eventually found it – scarily high, just before I was about to call it off. One great retrieve in all of his 13 years. That one, and perhaps the gyppo that swam away with him holding onto her wing. That was rather brilliant too. He slowed the goose down enough to give me time to get to them with an old fishing canoe. I loved that dog.

Pompie John, my gardener, had dug the hole. I told him to dig it deep, like the one he dug for the wild mango I planted in my garden. It is mostly blistering hot in Hoedspruit and we were in desperate need of serious shade on our empty property. So, before I left for work that morning, I explained to him that the bigger the hole was, the faster the tree would grow. When I got back home that evening, only his head stuck out. That wild mango broke all the records. Today, its flat crown is like a big umbrella right over the house.

That morning, I told him I didn't want anything to dig my old mate out again. Then I left. He got wrapped up in his favourite quilt and that evening, I helped Pompie roll a big rock over the spot. "Nothing will get to him now," Pompie told me, and I believed him. I could relax.

The tree still stands there today, 35 years after Pavlov got buried there. Unfortunately, the base is now covered with garden rubbish and the boulder is no longer visible.

When the editor's report on their epic Mozambique buffalo hunt appeared in the Jan/Feb edition of SA JAGTER/HUNTER (*"Mosambiek-buffeljagkompetisie – die ondervinding van 'n leeftyd"*), I had just finished reading a biography of David Livingstone. It has been a while since a book gripped me like Tim Jeal's life story of the famous missionary explorer. I am

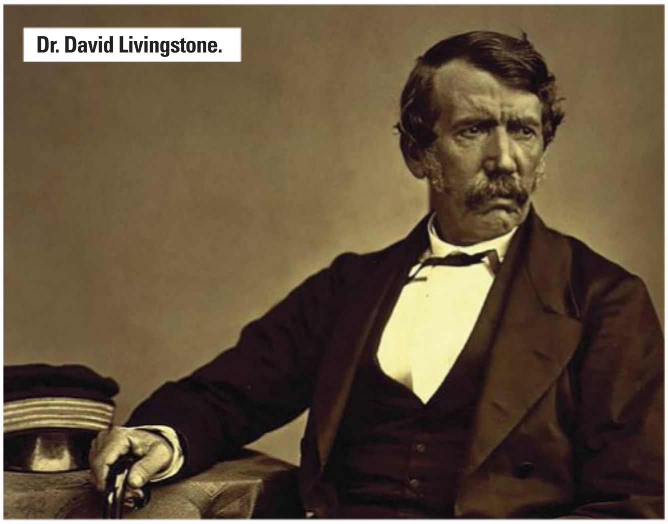

Dr. David Livingstone.

A carving on the mvula tree beneath which Livingstone's heart and other internal organs were buried.

a great Bear Grylls fan, but Livingstone makes him look like an amateur! This man was *the* quintessential tough guy. Before they even knew about the link between mosquitos and malaria, he suffered up to 40 bouts of malarial fever a year. And he walked everywhere – no 4x4s and no roads as this was in the 1840s. Willys Jeeps were only designed a hundred years later, and Land Rovers in 1948. Neither could he use oxen and horses as sleeping sickness quickly knocked them off. They simply slogged along.

Thinking he could use Africa's big rivers for commercial transport, he wanted to see where the Zambezi originated and, in the process, walked all the way to the west coast of Africa. He found it was no good, turned around and walked down the river to Quelimane on the east coast of Mozambique. In doing so, he became the first white man to make this transcontinental journey. Eventually, he undertook three major African expeditions, totalling a phenomenal 29 000 miles – a greater distance than the circumference of the earth! If you want to walk from Luanda to Quelimane today, following roads, Google tells me it would be a mere 3 638 km.

Livingstone married Mary Moffat, daughter of another famous missionary, Robert Moffat. The Scotsman's mission station in Kuruman is still there, now a museum and well worth a visit for any history buff. So, when I saw Francois' photo of Mary's grave, I immediately phoned him and asked what the surrounding terrain looked like. She was buried under a massive baobab, of which one can still »

LEFT: Pavlov's leadwood tree is still there, 35 years later, but the grave has disappeared under a heap of garden rubbish. Richmond Estate near Hoedspruit. (Photo: Johann du Preez) RIGHT: Patrys' grave on Moosrivier Estate, Groblersdal.

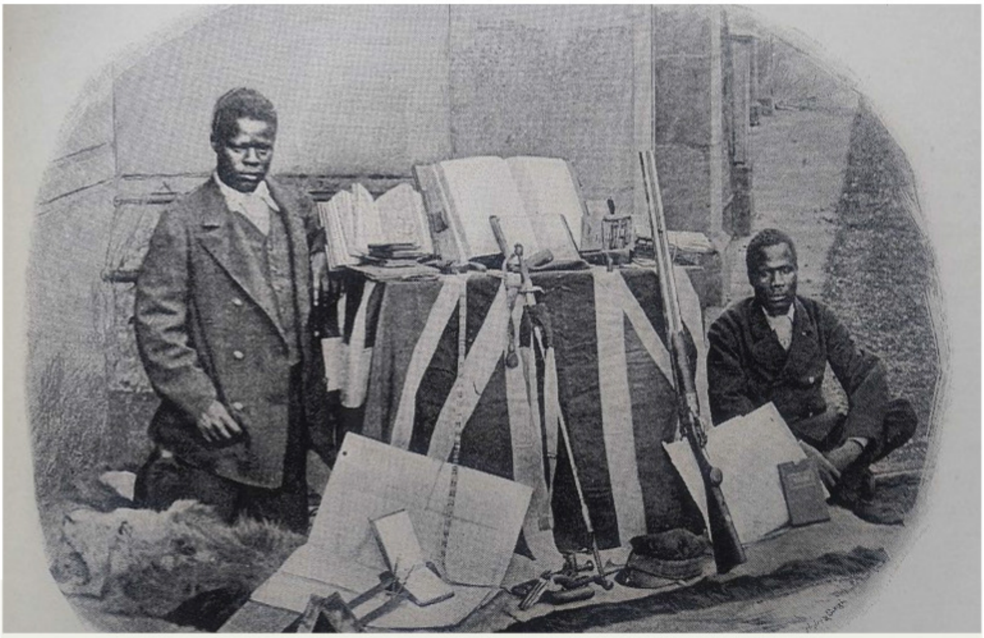

Susi and Chuma, David Livingstone's faithful followers, with a group of articles that used to belong to the famous explorer. Taken from *The Story of Africa and its Explorers* by R Brown, 1895.

» find photographs. Unfortunately, Francois told me, Mary's grave is now part of a walled-in cemetery and the old baobab (a mere 160 years later) is no longer there. So, David Livingstone was unlucky with the choice of his wife's grave marker. Baobabs are impressive trees, some of the biggest and most beautiful in the world. Carbon dating claims they can get a lot older than leadwoods, up to 3 000 years, and they are said to be the oldest living flowering plant (angiosperm). So, what happened to Mary's baobab? Who knows? Perhaps it was already very old when Mary was buried there. Or elephants caused its demise. Elephants can seriously damage the old giants, especially where they are allowed to increase uncontrollably, as is the case in the Kruger National Park. They rip off and eat the juicy bark. In dry years, the baobabs really suffer.

Mary Moffat's grave. The baobab is clearly dead. Taken from *The Story of Africa and its Explorers* by R Brown, 1895.

Livingstone died of malaria and dysentery at Chief Chitambo's village near Lake Bangweulu in Northern Rhodesia (now Zambia) in 1873. He was on his knees next to his bed when they found him. Chuma and Susi, two of his most faithful followers of many years, exhumed his heart and internal organs and salted and sun-dried his body for two weeks before wrapping it up and carrying it to the coast. They reached Bagamoyo in February 1874, a journey that took them almost nine months. When they heard at Zanzibar that Livingstone's corpse was at Bagamoyo, a British warship, the *HMS Vulture*, was dispatched to pick it up and transport the remains to England. Interestingly, the only way they could be sure it was Livingstone was to do an autopsy of his shoulder – the bones of the left humerus had healed crookedly after an altercation with a lion. He was buried in Westminster Abbey.

Livingstone was a man of the great outdoors, so I think his heart and internal organs buried in a tin under a mvula tree (African teak – *Milicia excelsa*) was much more appropriate than the rest of his body sealed under a heavy stone slab in Westminster Abbey. Jacob Wainwright, an educated black man from Stanley's entourage, inscribed the tree, "Livingstone May 4 1873". When they decided to erect a permanent memorial, the tree, showing signs of decay, was cut down, the carving removed and sent to the Royal Geographical Society's Museum in London.

This desire of us human beings to mark the spots of our families and famous people's final resting place is a strange and deeply psychological issue. The old Egyptians, for example, probably reached the pinnacle of this habit. After all, our physical remains are simply dust. It's really the soul we should be worried about. At Sunday school I was taught that animals do not have souls and will therefore not go to heaven. Really? If heaven is better than anything I have experienced here on earth, rest assured, my dogs will all be there.

I buried Patrys in a stand of sweet thorns (*Vachellia karroo*, previously known as *Acacia karroo*), which was probably a bad choice as they are pioneer trees and, compared to baobabs and leadwood trees, they are very short-lived. Fortunately, the stone I had rolled over his grave with the help of a back actor was massive, and my wife made a ceramic plaque with his name on it. It is still there. In spring, when the little yellow balls of the sweet thorns bloom, it is a wonderfully fragrant spot. Drive through the Karoo in spring and you will smell it too. One day, I found a couple of empty 12-bore shells at the base of the rock. My mate Colin was there. He left a few "flowers", he said.

I decided not to bring Polka back home and asked the vet to dispose of the body. I have no idea how they do that or what happened to it. But because I do not know where she is, she is everywhere. She is with me and Simon and Skollie at sundown when we sit next to the dam and wait for the gyppos to come flying in. She alerts me with her tilted head when she sees the spurs swooping past. She is in the deep shadow of the milkwood tree in our back garden, between the clivias where she used to rest in old age. She is with me and Kaspaas on our daily walks.

She is everywhere. She is free.

Waar kan jy ons vind?

JAGTER SUID-AFRIKAANSE · SOUTH AFRICAN HUNTER

NUUSBRIEF

Besoek ons webblad www.sajagterhunter.com en teken in op ons nuusbrief.

SUID-AFRIKA SE GROOTSTE JAG- EN SKIETTYDSKRIF!

WEBBLAD

Om gratis artikels uit die jongste uitgawe te lees en lekker pryse te wen, besoek SA JAGTER/HUNTER-tydskrif www.sajagterhunter.com

FACEBOOK

SA JAGTER/HUNTER magazine (@sajagtertydskrif) of sluit aan by ons Facebook-groep by SA JAGTER/HUNTER-Tydskrif/Magazine

Die Daystate Alpha Wolf met die MTC Optics-teleskoop, monterings en ringe – die beste kombinasie.

DAYSTATE ALPHA WOLF
Die wolf vir wie jy maar bang kan wees

Daystate is 'n bekende vervaardiger van lugdrukwapens en is in Engeland gevestig. Die maatskappy het 'n ryk geskiedenis en 'n uitstekende reputasie vir die vervaardiging van hoëgehalte-lugdrukwapens.

Die vername ontwerper en ingenieur, Staffordshire Tony Belas, was die stigter van Daystate en dit is oorspronklik in die vroeë 1970's tot stand gebring. Sedertdien het hulle 'n groot aantal innoverende ontwerpe en tegnologieë in die lugdrukwapenbedryf ingestel.

Daystate was een van die eerste maatskappye wat elektronika in lugdrukwapens geïntegreer het. Hulle het die elektroniese snelleraksie bekendgestel, wat as die *Electronic Firing System* (EFS) bekend staan. Hierdie stelsel het 'n baie skoon gevoel aan die snelleraksie verleen, wat 'n akkurate en konsekwente skietervaring bevorder het.

'n Ander belangrike ontwikkeling van Daystate was die in gebruik stel van hulle gereguleerde lugdrukstelsels. Hierdie stelsels gebruik 'n reguleerder *(regulator)* om die druk van die lug wat die koeëltjie *(pellet)* aandryf, te stabiliseer en te verseker dat elke skoot konsekwent is. Dit het die akkuraatheid en herhaalbaarheid van hul lugdrukwapens aansienlik verbeter.

Daystate het ook bekendheid verwerf vir hul gebruik van eksklusiewe topgehalte-materiale in die vervaardiging van hul lugdrukwapens. Hulle het net die beste hout- en kunsmateriaal gebruik om pragtige en prestasiegedrewe gewere te skep.

Met verloop van tyd het die maatskappy hul produkreeks uitgebrei en verskeie modelle lugdrukwapens bekendgestel, wat verskillende skietbehoeftes en voorkeure aanspreek.

Vandag word Daystate-lugdrukwapens wêreldwyd erken as produkte van hoogstaande kwaliteit wat waardeer word vir hul akkuraatheid, betroubaarheid en innoverende ontwerpe. Die maatskappy bly 'n toonaangewende figuur in die lugdrukwapenbedryf en streef voortdurend na voortreflikheid in dié veld.

Ek het onlangs die geleent-

Die Alpha Wolf in sy netjiese tas met al sy bykomstighede.

Ná al die tegniese inligting is ons reg met die Daystate Alpha Wolf op die skietbaan.

Die verstelbare sneller is rerig iets besonders.

Die tegnologie in die Alpha Wolf is uitstekend.

heid gehad om met die Alpha Wolf te gaan skiet en 'n bietjie meer oor hierdie hoëgehalte-lugdrukwapen te leer. Dit is 'n gewilde keuse onder lugdrukwapen-entoesiaste en word as 'n uiters gevorderde, doeltreffende skietinstrument beskou. Dit is 'n taktiese styl-lugdrukwapen met 'n sintetiese skouerstuk en moderne ontwerp. Hierdie kompakte geweer het 'n korter looplengte, wat dit maklik hanteerbaar maak, veral in taktiese en jagomstandighede. Die Alpha Wolf beskik oor Daystate se beroemde elektroniese laaistelsel wat as die *Map Compensated Technology* (MCT) bekend staan. Hierdie stelsel gebruik elektronika om die laaisiklus te beheer en te monitor, wat baie vinnige en konsekwente laai verseker. Dit is 'n betroubare, effektiewe meganisme wat die skut in staat stel om vinnig opvolgskote te vuur sonder om die geweer van die skouer af te haal. Die Alpha Wolf is 'n uiters veelsydige lugdrukwapen wat geskik is vir taktiese skiet, jag en kompeterende skietaktiwiteite. Dit is bekend vir sy hoë akkuraatheid, betroubaarheid en innoverende tegnologie.

Nog voordat daar enigsins 'n skoot geskiet is, kon ek dadelik sien dat hierdie nie die normale nekbreek-windbuks is nie. Net om al die tegniese aspekte, asook die waarde van die Alpha Wolf se ontwikkeling en tegnologie in te neem, was 'n uitdaging en openbaring op sigself. Op die skietbaan het ons begin op 50 meter en ek kon dadelik agterkom dat die Alpha Wolf mý skietvernuf gaan toets en ek nie noodwendig syne nie! Ek het ook gou besef dat alles aan my kant reg moet wees – asemhaling, druk van die sneller en navolg van die skoot. Hierdie is nie net 'n lugdrukgeweer nie, maar iets wat ek nog nooit teengekom het nie. Nadat ek tot dié besef gekom het, het ek groeperings op 50 meter begin skiet wat ekself amper nie kon glo nie. Ek het ook spoedig ontdek dat die kleinste foutjie aan my kant die groepering beïnvloed en dat die Alpha Wolf brutaal eerlik gaan wees en al my foute as skut gaan uitwys. 'n Mens kom vinnig agter dat jou asemhaling verkeerd was, of die druk van die sneller nie korrek was nie, of dat selfs die kleinste *flinch* 'n uitwerking op die resultate het. Ek het dit nog nooit in my lewe so deeglik besef soos daardie dag nie!

Ná honderde skote het ek met die een spesifieke groepering vier skote deur omtrent een gaatjie geskiet en die vyfde skoot was onder 1 sentimeter links. Ek kon sonder om eers te gaan kyk erken dat die laaste skoot nie reg was nie. Ons het vinnig sommer na 100 meter beweeg en net so suksesvol geskiet. Die man van Portman Co. Unlimited, die Daystate-agent, het my baie verbaas laat weet dat hy eintlik nie eers die geweer ingestel het nie. Volgens hom »

My groepering op 100 meter. Dit kan natuurlik baie beter wees, maar op die dag het ons nie eers begin met fyn verstellings nie.

Die groepering op 50 meter waarna verwys word in die artikel. Vier koeëls amper in een gat met die vyfde een links, wat ek erken het my fout was.

Die ideale begin punt om kinders te leer skiet .

Die hervul van lug in die geweer kan gedoen word soos normaal, met 'n duiksilinder of met die spesiale kompressor wat hier gebruik word. Dis so maklik soos kinderspeletjies.

Die Alpha Wolf se balans is fantasties. Hier staan dit heeltemal op sy eie.

» het ons nog nie eens die volle waarde en vaardigheid van die tegnologie begin gebruik om die Alpha Wolf nog akkurater en die skote nog meer konsekwent te maak nie. Ek was uit die veld geslaan, want hoe maak 'n mens dit nóg beter? Hy verduidelik toe vir my dat jy maklik kan spring tussen verskillende afstande, gewig van die koeëltjies, en so meer om vinnig by die skiettoestande aan te pas deur middel van die innoverende tegnologie, soos aan die begin van hierdie artikel verduidelik. Jy kan die tegnologie gebruik om tussen koeëltjies van verskillende gewig, afstand en spoed te spring met die druk van 'n voorgestelde stelling wat gestoor word en dan met die druk van 'n knoppie gekies kan word.

Dis alles goed en wel, maar ek moet ook eerlik wees. Toe ek my hand opgesteek het om die toetsartikel te doen, was ek uiters skepties en het dit so half "tong in die kies" aangepak. Die Alpha Wolf is 'n groot kapitale uitleg vir 'n lugdrukgeweer teen so R65 000. Nadat ek egter daarmee geskiet het, het ek dadelik besef dit is soos om geld aan ordentlike herlaaitoerusting te spandeer – dit is iets wat jy een keer koop en wat homself ná 'n ruk self afbetaal. Kom ek verduidelik dit dalk effens beter. Ons het op die toetsdag seker maklik 500 rondtes geskiet tussen 'n paar mense, waaronder kinders. Dis die ideale geweer om kinders van kleintyd af behoorlik mee te leer. Die oefening vir my persoonlik en die brutale eerlikheid van die Alpha Wolf wat my skietvernuf betref, is ook iets wat nie in geld gemeet kan word nie – daardie oefening dra jy deur veld toe. Ek dink jy kan self die som maak van die geld wat jy spaar om skietbaan toe te gaan en 500 rondtes met jou .308 Win te skiet. Die verstelbare snelleraksie op die Alpha Wolf is soos dié van jou jaggeweer. Dit is inteendeel dalk selfs beter, maar stel dit dan dieselfde as jou jaggeweer s'n en oefen daardie snellerbeheer.

Die slotsom is dat die skietervaring met die Daystate Alpha Wolf spreek van uitsonderlike kwaliteit. Dit is 'n lugdrukwapen wat gebou is met gevorderde tegnologie en ontwerp om die skut te voorsien van krag, akkuraatheid, betroubaarheid en doeltreffendheid. Die wapen bied 'n bevredigende gevoel van beheer en lewer konsekwente prestasie. Die sneller is lig en reageer vinnig, wat die skut in staat stel om sy skootplasing presies te beheer. Dit skep 'n uitstekende gevoel van vertroue tydens die skietproses. Die geweer se ontwerp en sintetiese skouerstuk maak dit maklik hanteerbaar. Dit is goed gebalanseerd en lig, wat dit vir die skut moontlik maak om vinnig te beweeg en te mik.

As jy 'n bevredigende, doeltreffende skietervaring soek, sal die Alpha Wolf jou nie teleurstel nie. Doen jouself die guns en gaan kyk na een, en as jy kan, skiet ook met een. Jy sal dan, net soos ek, die waarde van die Alpha Wolf besef en begin werk maak daarvan om ook een in jou kluis te kry!

Besoek gerus www.portmanco.co.za, *skakel hulle by 073-579 3289 of stuur 'n e-pos na* portmanco@outlook.com *vir al jou lugdrukgeweerbenodigdhede. Hulle sal jou natuurlik meer inligting en advies kan gee oor die Daystate.*

MAN
MAGNUM
FOR HUNTERS & SHOOTERS
47 Years of...
Rifles and Hunting
Handguns
Shotguns
Defence Shooting
Informative Test Reports
Collector's Pieces
Recipes
Knives
Gun Dogs
Humour
...and so much more
Available every second month from major magazine retailers or subscribe
MAGNUM
TIKKA
T3x
SUPER VARMINT
TISAS ZIG M1911 .45ACP PISTOL
FOR A PRINT SUBSCRIPTION
Email Magnum@onthedot.co.za or
phone 087-353-1291 | 087-353-1292 (WA)
International Telephone: +27-10-065-0990
FOR A DIGITAL SUBSCRIPTION
Go to Zinio.com or Magzter.com
and search for Man Magnum.

IMR 4350 PROPELLANT

Although more expensive than our local propellants, IMR 4350 produces the goods.

On 1 January 1800, Éleuthère Irénée du Pont set foot upon American soil after fleeing the French Revolution. He was a keen student and chemist, and by July 1802, he was making black powder under the DuPont name with machinery imported from France, supplying the US Army with black powder from 1805. Today, IMR (acquired by Hodgdon in 2003), a division created under the DuPont stable, is still a leader and innovator in all forms of firearm propellants.

While our own line of local Somchem propellant has been serving the needs of hunters and shooters for decades, the imported lines of propellant have opened up new avenues for the reloader. The IMR (Improved Military Rifle) range of propellants and black powder is vast, catering for every conceivable firearm and calibre. IMR 4350 has been a favourite since 1940 and is a single-base, slow/medium burn rate, extruded propellant. The Rheinmetal Denel Munition (Somchem) manual rates it on par with our Somchem's S365 and AR2209, while the 2018 Hodgdon reloading manual lists the following propellants in order from fastest to slowest (out of 150 listed): 114 – Accurate Arms 2700, 115 – IMR 4350, 116 – IMR 4451, 117 – Hodgdon H4350. For a 100-grain SPBT bullet in .243 Win, Somchem gives a maximum load of 36,7 grains of S365 for 2 885 fps. The Hodgdon manual lists a load of 42,0 grains of IMR 4350 for 2 958 fps and 40,0 grains of H4350 for 2 973 fps. There is a substantial difference between 36,7 grains and 42,0 grains, no matter what propellant you are using. If one looks at a 165-grain .30-06 load, the IMR 4350 load is also about 4 grains higher than the comparative S365 load. While most reloading manuals will list comparative loads of IMR 4350 for various calibres, DO NOT assume that it is an equal substitute for our local S365 – *do your homework on your specific calibre, bullet weight, primer, case capacity etc.* and consult various sources before using any new propellant. Also, always apply the basic rules of reloading – start conservatively.

IMR (like almost every other manufacturer) claims that their powders burn more evenly, ensure less copper and nitro fowling and are more stable under extreme temperatures. To conclusively prove most of these claims will require some very expensive and exhaustive testing, but measuring group sizes and temperature sensitivity is a reasonably easy exercise, albeit not fool-proof. After some initial quick testing, I decided to compare my usual load of 54,0-grain S365 behind Hornady's 165-grain InterBonds, a load I have been using for years, with a load of 56,00 grains of IMR 4350, aiming for a muzzle velocity of around 2 750 fps. Cases used were 20-year-old Winchesters that have been fired repeatedly, all weighing within 1,0 grain of each other, CCI200 primers and a COL of 81,56 mm. I used my standard, non-competition dies, and all cases were full-length resized, so no expert reloading techniques were used. I wanted to see if extreme temperatures really influenced group size (of both propellants) and whether or not the IMR powder produced better groups and less speed variation between shots and at different temperatures.

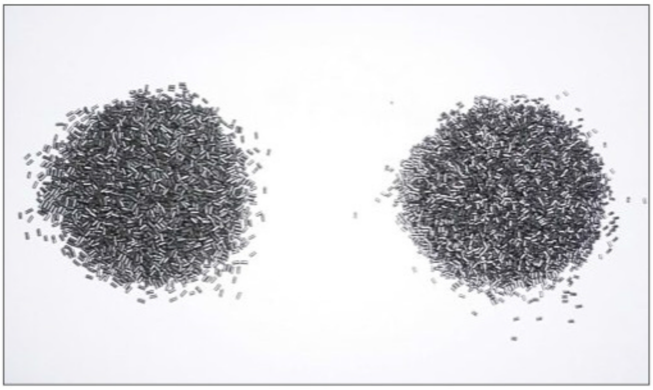

IMR 4350 (left) vs. S365 – note the difference in kernel size. The average weight of an IMR 4350 kernel is 37% more than that of S365. Those who load per volume should take note of this.

I was limited to 26 bullets from the same batch that weighed within 1,0 grain of each other, so I loaded 12 rounds each with S365 and IMR 4350 for a total of 24 shots. For each propellant, four rounds of each load were cooled down to 4 degrees Celsius, four rounds were kept at the ambient temperature on the day – about 26 degrees, and another four were heated up to 45 degrees by leaving them in the sun in an insulated, soft black cooler bag for about 2 hours – enough time to ensure the entire cartridge was at that temperature. I reck-

oned this would be roughly the maximum temperature a cartridge would reach when carried in a rifle magazine under the African sun all day. All temperatures were measured with my very accurate aquatic thermometers. My usual grouping from my trusty old Brno .30-06 is around 18 mm at 100 m for a three-shot group with the Somchem load – sometimes a little smaller, other times a little bigger. Two barrel-fowling shots were fired before I started testing the loads. I then fired the four-shot groups, loading one round at a time and allowing the barrel to cool off for two minutes between shots to ensure consistency, and further cooling off between batches.

The "cold" S365 load produced a four-shot group of 14,18 mm, while the IMR 4350 gave a group of 22,41 mm, with three shots touching each other. The groups printed at the same height, with the IMR loads about ½ an inch to the right. At ambient temperature, the S365 loads produced a group of 21 mm and the IMR 4350 a group of 28,07 mm, but this included one flyer that was called low and left when the shot went off. If omitted, the group size would measure a ragged hole of 8,08 mm for three shots – pretty fine for a 25-year-old rifle that has seen extensive use. The "warm" load printed a group of 36,75 mm with S365 and, tellingly, only 17,69 mm with the IMR. This is something I have noticed over the years – sighting in my rifle in very hot conditions has never produced groups as tight as in colder conditions. All in all, the average group size of the S365 measured 23,98 mm vs. 16,06 mm for the IMR 4350 (if omitting the one flyer mentioned). Bear in mind that no load development was done with the IMR beforehand, while the S365 load has been tried and tested for many years. Obviously, with a bit of tweaking, the IMR load would ostensibly produce even better groups.

All velocities were measured using both a Chrony and a Magnetospeed chronograph, and the average speeds recorded by both chronographs were calculated. The S365 loads recorded average velocities as follows: Cold – 2 682 fps, Ambient – 2 726 fps and Warm – 2 735 fps. Extreme spread (using the average of the batches fired for both chrony measurements) between the cold and warm cartridges was 53 fps for the S365. In comparison, the IMR loads were: Cold 2 767 fps, Ambient – 2 780 fps and Warm – 2 782 fps. That is a difference of only 15 fps between coldest and warmest, and a much smaller variation in speed than with the S365. Based on this test, the obvious conclusion is that the S365 loads are much more sensitive to cold temperatures, while the IMR loads hardly showed any deviation in average velocities recorded with a change in temperature. It is a bit bulkier than S365 – kernels weigh in at .0408 grain per kernel compared to the .0297 grain of my batch of S365.

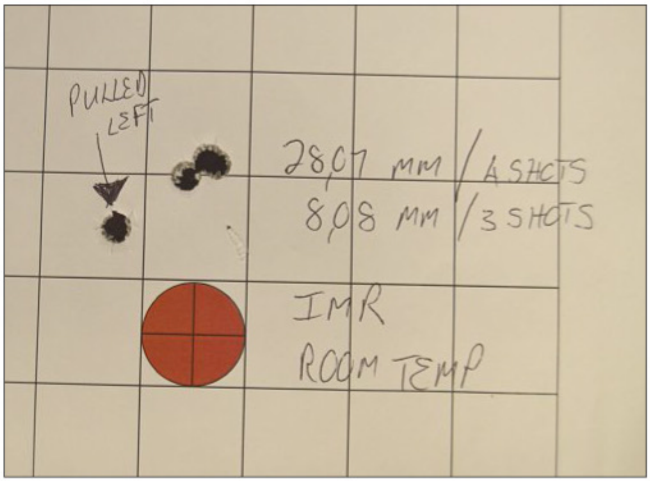

The best group achieved with the IMR 4350 measured 8,08 mm for three shots at 100 m, ambient temperature. The pulled shot was called immediately.

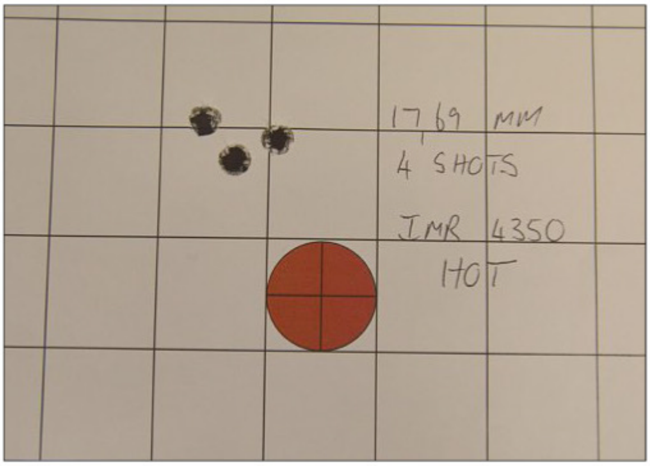

The 17,69 mm group achieved with the warm IMR 4350 propellant.

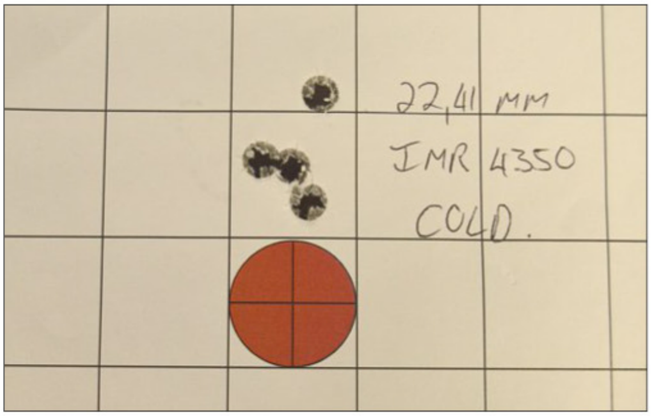

The cold load with IMR 4350 produced a group of 22,41 mm, with three shots touching each other.

Depending on the discipline and distance, serious competition shooters strive for at least less than about 15 fps speed variation between shots. For the hunter taking shots at a maximum of 300 m, a speed variation of up to 50 fps may not be that important, but there are many shooters who demand the absolute best from every component.

IMR sells for around R1 080 per 454 grams (a pound). Serious accuracy fanatics would no doubt not mind paying more (than for our local propellants) if IMR delivers superior performance. It is definitely a propellant that I will test further with some of my other calibres that I do not shoot a lot. Given the current woes with Somchem and the erratic supply of local propellant, it may just be the only long-term solution for many reloaders.

Our thanks to Inyathi Sporting Supplies (tel: 012-808-9911), the importer of IMR propellants, for supplying the IMR 4350, as well as Krokodilspruit Shooting Range (cell: 082-894-6294) for the use of their facilities during testing.

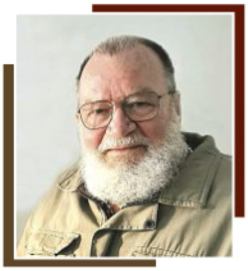

In die HERLAAIKAMER
In the RELOADING ROOM

MET/WITH KASSIE KASSELMAN

PASOP VIR "GOEDKOOP" DOPPIES

Hierdie twee stelle doppe lyk op die oog af identies, maar verskil hemelsbreed. Beide is PMP, maar is jare uitmekaar vervaardig. Moenie dat eksterne voorkoms van doppe jou flous nie.

Miskien moet ek begin deur die titel van hierdie artikel in perspektief te stel. "Goedkoop" verwys nie na monetêre waarde of laegraadse kwaliteit nie. Kom ons kyk 'n bietjie hierna. Ek ervaar dikwels dat 'n kliënt sy geweer vir my bring om 'n lading vir 'n sekere koeël voor te stel. Saam met die geweer versoek ek gewoonlik 25 doppies waarmee ek 'n goeie, konstante lading vir sy patroon moet probeer ontwikkel. So 'n lading moet in 'n aanvaarbare klein spoedverskil vir die koeëls binne 'n sarsie teen 'n konstante, gemiddelde spoed ontwikkel. Die spoed moet voldoende wees om die kliënt se operasionele doel te bevredig en 'n relatief klein genoeg groepering te lewer oor die afstand wat die kliënt die geweer wil aanwend sonder om die doppies se lewensiklus te benadeel. Onthou dat die spoed waarteen 'n koeël die geweer se loop verlaat, direk eweredig is aan die druk agter die koeël. Hierdie druk word onder andere as pond per vierkante duim (psi) uitgedruk. Daar is ander drukeenhede ook, maar ek gebruik die psi-norm wanneer ek na druk verwys. Wanneer ek die doppies voorberei, vind ek dikwels dat hulle van verskillende vervaardigers is. Hierdie gewoonte om doppies of selfs ammunisie "deurmekaar" te gebruik, is die begin van baie gesukkel, onnodige uitgawes deur die aanskaf van ander teleskope, wapensmidwerk aan gewere en die uiteindelike terugval op fabriekspatrone of selfs die koop van 'n ander geweer.

Waarom is dit dan belangrik om nie doppies te meng nie? Onthou dat die konstantheid waarmee druk ontwikkel, onder andere afhang van die konstantheid van die grootte van volume waarin die ontbranding van die dryfmiddel plaasvind. Dit is om hierdie rede dat doppies wat vir akkuraat skiet gebruik word, aan twee seleksiefases onderwerp word: die potensiële graad van konsentrisiteit en die volumetriese konstantheid. Ek het beide hierdie "toetse" in vorige artikels behandel. Vergelyk interessantheidshalwe 'n .30-06 wat 'n 180 grein Hornady SST vuur uit 'n PMP-doppie met 'n gevuurde volume van 68,2 grein water teen 'n druk van 55,080 psi en 2 780 vps, en dieselfde koeël met dieselfde lading uit 'n Norma-doppie met 'n gevuurde volume van 71 grein water vuur teen druk van 50,620 en 2 730 vps – 'n verskil van 4,500 psi en 50 vps. Daar kan vanselfsprekend nie van 'n goeie groepering gepraat word wanneer die twee koeëls in dieselfde sarsie geskiet word nie, veral as die skoot oor langer afstande soos 300 m geneem word. Dit is nie net die wye groepering wat verkry sal word nie, maar die teleskoop of oopvisiere se verstellings moet tussen skote aangepas word om die verskillende koeëls op dieselfde

Beide hierdie PMP .375 H&H-doppe se "*headstamp*" is identies, maar dit is geen aanduiding van uniformiteit nie.

plek te laat tref.

Nog iets wat in aanmerking geneem moet word, is dat ’n lae trompsnelheid op ’n kort afstand (byvoorbeeld 100 m) ’n relatief aanvaarbare groepering mag lewer, maar oor langer afstande (byvoorbeeld 300 m) heeltemal onbevredigend sal presteer. Veral langer koeëls benodig ’n bepaalde rotasiesnelheid *(rotational velocity)* om oor langer afstande te stabiliseer. Hoe groter die snelheidsverskil tussen koeëls in dieselfde sarsie raak, hoe swakker sal die geweer oor langer afstande groepeer. Hierdie probleem kan oorkom word deur lope met ’n korter groefdraai te gebruik, soos die 1:8”-groefdraai wat in die 6.5mm-kaliber gewere gebruik word om die lang 140-grein en swaarder koeëls oor baie lang afstande te stabiliseer. Die ander tegniek wat gebruik kan word, is om die trompsnelheid van die koeëls te verhoog deur die lading tot naby die maksimum druk te verhoog, of om die geweer van ’n langer loop te voorsien. Afhangende van die kaliber, kan ’n mens die spoed verhoog sonder dat die druk verhoog deur ’n langer loop te gebruik. Vir ’n .30-06 kan gewerk word op ongeveer 30 vps per 1” (25 mm) lengte, terwyl ’n .243 Win met ’n 87-grein koeël ongeveer 35 vps sal byvoeg/verminder. Hierdie spoedtoevoeging/verlaging per 1” lengteverskil is egter nie ’n vaste faktor nie. Vir looplengtes tussen 28” en 30” sal die spoedwaardes van 1” lengteverskil van lope byvoorbeeld laer wees as vir looplengtes tussen 18” en 22”.

’n Verdere aangeleentheid wat reg benader moet word, is om doppies wat van fabrieksammunisie verkry word, summier as eenders te beskou. Dit gebeur dikwels dat ’n geweereienaar baie doppies van dieselfde vervaardiger, soos byvoorbeeld PMP, bymekaarmaak en hulle dan begin herlaai. Die enigste ooreenkoms tussen daardie doppies is dat hulle almal in die geweer se kamer sal pas en dieselfde naam dra. Ek het al 25 doppies van ’n kliënt ontvang en kon glad nie goeie resultate met die geweer behaal nie. Toe ek die doppies egter volgens hulle gevuurde volumes sorteer, het ek tot my verbasing gevind dat daar vier groepe doppe tussen die 25 PMP-doppe was. Al wat ek kan dink, is dat die kliënt oor ’n aantal jare fabrieksammunisie gekoop het en die doppe bewaar het. Die ammunisie se verskillende lotnommers het ook in verskillende lotnommers van doppe gemanifesteer. Die doppe se volumes het van die kleinste met 68,2 grein water, tot die grootste met 71,3 grein water geweeg, ’n verskil van 3,1 grein water. Ek kon hulle in vier groepe sorteer, wat ’n onmiddellike verbetering in die skietresultate tot gevolg gehad het. Onthou die formule dat wanneer ’n .30-06 se dopvolume meer as .75 grein water met mekaar verskil, daar ’n aanpassing in die lading gemaak moet word om die twee patrone se trompsnelheid binne 30 vps van mekaar te hou. Die 30 vps se rasionaal is dat as die trompsnelheid met minder as 30 vps verskil, die vertikale verskil tussen die twee koeëls oor 300 m met minder as 10 mm behoort te verskil, gegewe dat die skut se menslike vermoë twee enerse skote verseker – met ander woorde, die vertikale verskil is te wyte aan ladingballistiek.

Wat ons hieruit leer, is dat die herlaaier sy doppe moet bestuur. PMP maak van die beste doppe ter wêreld. Die Suid-Afrikaanse skietspanne het wêreldkampioenskappe daarmee gewen, maar die herlaaier moet seker maak hy sorteer sy fabrieksdoppe. Ek ken Bisley-skuts wat meer as 60 skote per doppie met ’n stel PMP-doppe in die nasionale span geskiet het. Dieselfde geld vir enige ander vervaardiger se doppe. Ek het persoonlik 77 skote gemiddeld per doppie met ’n stel SAKO-doppe in ’n 6mm PPC geskiet en toe die stel doppe saam met die vervanging van die loop laat aftree. Die doppe binne ’n sekere lot sal kampioenskappe wen, maar hulle moet bymekaargehou word en deurgaans met dieselfde lading geskiet word, solank dieselfde kruit, slagdoppies en koeëls gebruik word.

Fabriekspatrone se doppies is nie noodwendig “swakker” as ’n pakkie doppe wat vir herlaai beskikbaar gemaak is nie – dit is net dat die herlaaier nie noodwendig genoeg van daardie lot of stel doppies as patrone gekoop het nie en nou sy voorraad uit enige bron aanvul. Dan sit hy met ’n klomp gemengde doppe waarvan die volumes te veel verskil en ook metallurgiese verskille het. Dit is waarom herlaaiers aangeraai word om ’n stel doppies te koop en te skiet totdat hulle nie meer diensbaar is nie. Moenie doppies aanvul nie, vervang die hele klomp met ’n stel nuwes. Skiet hulle dan die volgende 30 skote of meer en vervang dan weer die hele klomp gelyktydig. Skiet is ’n duur stokperdjie. Sorg dus dat jy voldoende bevrediging daaruit kry. Op die ou end sal dit jou minder kos as om *“penny-wise and pound-foolish”* te wees.

Skiet is lekker – hóú dit lekker deur slim te skiet!

Die meet van interne volume is van kardinale belang.

JAGTERSMARK • HUNTER'S MARKET

OM TE ADVERTEER IN JAGTERSMARK | TO ADVERTISE IN HUNTER'S MARKET

Gail Osborne | 084-432-1306 | *gosborne@manmagnum.co.za*

JAGGELEENTHEDE | HUNTING OPPORTUNITIES

LASARUS GAME FARM, ALBERTINIA, WESTERN CAPE

A 5-star hunting experience for biltong/trophy, bow/rifle hunting. Full/self-catering. First-time hunters welcome. Also visit our rhino conservancy/white lions.

082-443-1147

info@lasarusgamefarm.co.za

www.lasarusgamefarm.co.za

DWARSSPRUIT SAFARIS - BOSVELD

- 45 km vanaf Rustenburg
- Boog-/geweerjag
- Vyf puik skuilings
- 12 Spesies
- Akkommodasie vir tot 18 persone
- Slag- en verkoelingsgeriewe

Pryslys op aanvraag. Kontak: FB: Dwarsspruit hunting

E-pos: ***pjmostert@mweb.co.za***

Philip Mostert: 083-236-8140

KLAWERVLEI AFRICAN HUNTING SAFARIS – TOLWE, LIMPOPO

- Geweer- en boogjag.
- Verskeie spesies wild.
- Selfsorglodge, vier chalets, slaap 19.
- Koelkamer. Swembad.

Kontak Adriaan: +27-73-338-7234

E-pos: ***klawervlei@webmail.co.za***

LOCAL HUNTING MARBLE HALL/ROEDTAN – DIPHÔFU GAME RANCH

- 1½ hours north of Pretoria,
- We cater for all your Bushveld needs, including trophy and biltong hunting.
- Lodge accommodates 10 people. Self-catering.

Nicole: 012-346-6305

hunting@diphofu.co.za

www.diphofuhuntingsafaris.co.za

https://www.facebook.com/Diphofu

SAND SPOOR SAFARIS – THABAZIMBI

Bushveld farm – 220 km from Pretoria. Well-equipped bush camp. Eskom power.

Skinners, slaughtering and cooling facilities.

Email me for the price list.

paul@sandspoorhunt.co.za

www.sandspoorhunt.co.za

Paul Jordaan Cell: 083-227-3420

LASARUS GAME FARM, MODIMOLLE, LIMPOPO

One-hour drive from Pretoria.

A 5-star hunting experience for biltong/trophy, bow/rifle hunting. Full/self-catering. Swimming pool/air-conditioned rooms.

082-443-1147

info@lasarusgamefarm.co.za

www.lasarusgamefarm.co.za

Springbok- en blesbok-voorsitjag. Beaufort-Wes.

Jaghuis beskikbaar: Karoo La Villetta op Facebook.

Vir verdere besonderhede, skakel 072-148-2012.

karooolivescz@gmail.com

DIENSTE | SERVICES

QUINTIN JORDAAN ATTORNEYS

Firearm licence and firearm appeal applications (99% success rate).

All other legal work.

info@qjattorneys.co.za

Phone: 082-805-0674 (Pretoria)

GESOEK | WANTED

WANTED

Used cartridge cases *(doppies)*, Reloading dies *(matryse)*, bullets *(koeëls)* and reloading equipment. All common calibres, including 6mm Musgrave cases/*doppies*.

Phone/WhatsApp Trevor: 082-897-6899

TE KOOP | FOR SALE

Hunt Africa

- Since 2020 -

Custom Leather

WWW.HUNTAFRICALEATHER.CO.ZA

-15% Discount coupon code SAJ2535

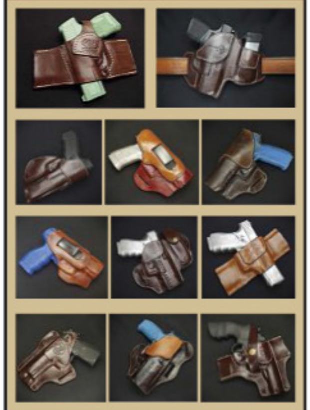

Hunt Africa (Pty) Ltd

Brits, 0250

Contact: +27-64-739-9773

info@huntafricaleather.co.za

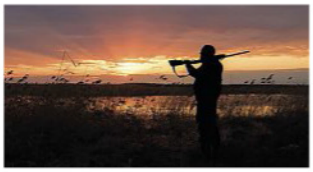

ROOFKOPIEË

Die afgelope paar jaar is daar gereeld roofkopieë van SA JAGTER/HUNTER op sosiale media versprei, meestal as 'n PDF-dokument op WhatsApp. Die mees onlangse geval was die Jan/Feb 2023-uitgawe. Ons wil lesers se aandag daarop vestig dat dit 'n oortreding van die Wet op Outeursreg (Wet 98 van 1978) is waarvoor tronkstraf opgelê kan word. Die wet bepaal ook dat die uitgewer 'n siviele eis vir skadevergoeding teen sodanige oortreder/s kan instel vir skade gely.

Ons doen 'n dringende beroep op ons lesers om hulle nie skuldig te maak aan hierdie misdryf nie, selfs al lyk dit oogdryf nie, selfs al lyk dit oogdie PDF-dokument aan jou jag- en skietvriende stuur. Die tydskrif is 'n besigheid, en net soos enige ander besigheid, is ons bestaan direk aan ons produk gekoppel – deur 'n roofkopie te versprei, gee jy in werklikheid iets gratis weg wat nie aan jou behoort nie.

WhatsApp se gebruikersbepalings en -voorwaardes stipuleer ook dat dit 'n verbreking is van hul beleid en dat hulle 'n WhatsApp-rekening permanent kan opskort indien so 'n misdryf gepleeg word.

Ons is warm op die spoor van die bron en die tydskrif sal nie huiwer om regsaksie te neem teen enige persoon of instansie wat hulle in die toekoms hieraan skuldig maak nie. As jy enige inligting het wat ons kan help om die bron van die roofkopieë te identifiseer, of ons net wil inlig dat jy so 'n kopie ontvang het, stuur asseblief 'n e-pos aan die redakteur by *francois@sahunter.org*

SAFARI OUTDOOR
VEILIGE BEWARING VAN JOU
Waardevolle Besittings
Safari Outdoor bied aan kliënte 'n nuwe diens met wêreldklas-tegnologie: veilige stoor van hoëwaarde-items en vuurwapens.
Kluisopsies
240x520x80: R365/pm
240x520x110: R495/pm
240x520x230: R699/pm
Privaat Besigtiging
Bespreek maklik 'n datum en tyd om ons privaat besigtigingslokaal te gebruik.
Uitstekende Sekuriteit
Biometriese herkenningstegnologie
Stoor van Vuurwapens
Stoor van 1 vuurwapen: R499/pm
Stoor van 3 vuurwapens: R1 399/pm
Stoor van 5 vuurwapens: R2 250/pm
Instandhouding
Wapens word elke 6 weke skoongemaak en geolie.
Kontak ons vandag:
086 122 2269
info@so.co.za
Administrasiefooi: R495.00 (nie-terugbetaalbaar) moet betaal word met die oopmaak van die rekening.
SAFARI OUTDOOR LYNNWOOD
LYNNWOOD BRIDGE-SENTRUM, H.V. LYNNWOOD- EN DAVENTRYWEG
Volg ons op sosiale media
besoek www.so.co.za

Leica
NEW!
GEOVID PRO
Leica Geovid Pro 42.
The “boost” for your successful hunt.
No matter where you go hunting – forest, mountains, or field – an ethical shot is what counts in the end. Now you can choose more safety, higher precision, and greater ease of use with the new Leica Geovid Pro 42 models. Powerful all-rounders, these compact rangefinder binoculars offer superlative optical performance. The advanced Applied Ballistics® software delivers the exact ballistics solution at the touch of a button, and the superior Class 1 laser ensures precise measurements in just 0.3 seconds.
Models: Geovid Pro 8 x 32, 10 x 32, 8 x 42 (NEW), 10 x 42 (NEW), 8 x 56 (NEW)
Discover more – visit your authorized dealer or explore leica-geovid-pro.com
324 M
30 YEARS
LEICA PIONEER OF
RANGEFINDING
tudortech
For more information please contact Ian Hardie:
leicasales@tudortech.co.za | 082 894 1528